

บทที่ 4

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครหมายเลข 9

ในการศึกษากรณีการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งหมายเลข 9 และคณะในเขตเลือกตั้งที่ 4 จ. อุบลราชธานีนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นในการศึกษาออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ คือ

ประเด็นแรก ศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและการสมัครรับเลือกตั้ง

ประเด็นที่สอง ศึกษาเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมีประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหลายประการ เป็นต้นว่า วิธีการที่ใช้ในการหาเสียง ทรัพยากรทางการเมืองที่สำคัญ คือ เงิน คน การจัดองค์กรในการหาเสียงเหล่านี้ เป็นต้น

ประเด็นที่สาม ศึกษาเกี่ยวกับยุทธวิธีหาเสียงเลือกตั้งที่ผู้สมัครหมายเลข 9 ไม่ได้นำมาใช้

ประเด็นที่สี่ ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารการเลือกตั้งที่น่าสังเกตบางประการในเขตเลือกตั้งนี้

ประเด็นสุดท้าย ศึกษาเปรียบเทียบการหาเสียงผู้สมัครรับเลือกตั้งหมายเลข 9 และผู้สมัครคนสำคัญในเขตเลือกตั้งนี้

และต่อไปนี้จะได้พิเคราะห์ศึกษาแต่ละประเด็นตามลำดับ คือ

ประวัติความเป็นมา และการสมัครรับเลือกตั้ง

ผู้สมัครรับเลือกตั้งหมายเลข 9 และคณะ นับว่าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหน้าใหม่ทั้งสามคน ทั้งนี้เพราะเพิ่งลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นครั้งแรก โดยสมัครในสังกัดพรรคประชากรไทย¹

¹ สัมภาษณ์ ร.ต.ท. สิงห์ เทียมทัศน์, วิลาสินี โพธิ์แก้ว, เสนีย์ คำสุข, ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งที่ 4 อุบลราชธานี, 17 มิถุนายน 2531.

ผู้สมัครรับเลือกตั้งหมายเลข 7 อายุ 72 ปี รับราชการเป็นตำรวจมาตลอดตั้งแต่ชั้นประทวนจนเป็นชั้นสัญญาบัตร ลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งนี้เพราะบุตรชายคนหนึ่งคือ นายศิลปชัย เทียมทัศนีย์ ซึ่งเป็นอดีตผู้สมัครรับเลือกตั้งในสังกัดพรรคประชากรไทย เขตเลือกตั้งที่ 4 เมื่อ 27 ก.ค. 2529 เป็นผู้เสนอชื่อส่งไปยังนายสมรรถ ศิริจันทร์ เลขานุการพรรค พร้อมกับคนอื่น ๆ อีก 11 คน² ในด้านความสัมพันธ์กับผู้สมัครหมายเลข 8 และ 9 นั้น ฟังจะรู้จักกันเป็นครั้งแรก เมื่อร่วมคณะหาเสียงเลือกตั้งในครั้งนี้

ผู้สมัครรับเลือกตั้งหมายเลข 8 อายุ 25 ปี เต็ม เป็นสุภาพสตรีศึกษาจบระดับปริญญาตรีทางด้านศึกษาศาสตร์ แต่งงานแล้ว มีลูกอ่อนอายุเพียง 3 เดือน 1 คน ลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งนี้เพราะอยู่ในระหว่างรองานและสามีสนับสนุน ผู้สมัครหมายเลข 8 มีภูมิลำเนาอยู่ที่ อ. กุดข้าวปุ้น ซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งในเขตเลือกตั้งที่ 4

ส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้งหมายเลข 9 อายุ 35 ปี เกิดเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2496 สถานที่เกิด คือ ตำบลโพธิ์ไทร อ. เขมรราช ซึ่งปัจจุบันยกฐานะเป็นอำเภอโพธิ์ไทร และอยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 4 เช่นกัน

ผู้สมัครรับเลือกตั้งหมายเลข 9 เรียนหนังสือชั้นประถมต้นที่ ร.ร. บ้านเขมรราช อ. เขมรราช ซึ่งมีนายสมนึก ทองรุ่งโรจน์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งหมายเลข 13 ในเขตเลือกตั้งที่ 4 นี้ เป็นอาจารย์ใหญ่ จนจบชั้นประถมปีที่ 3 แล้วย้ายตามบิดามารดา ซึ่งมีอาชีพค้าขายไปเรียนต่อชั้นประถมปีที่ 4 ที่ ร.ร. บ้านนาควาย (ร.ร. เมืองอุบล) อ. เมือง

ศึกษาต่อระดับประถมปีที่ 5-7 และชั้นมัธยมปีที่ 1-3 ที่ ร.ร. สิทธิธรรมศาสตร์ศิลป์ ซึ่งเป็นโรงเรียนของ นายฟอง สิทธิธรรม อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายสมัย ของจังหวัดอุบลราชธานี จบแล้วก็ศึกษาต่อที่วิทยาลัยครูอุบลราชธานี จนจบการศึกษาเมื่อปี พ.ศ. 2515

² สัมภาษณ์ศิลปชัย เทียมทัศนีย์, สมาชิกพรรคประชากรไทย จังหวัดอุบลราชธานี, 12 มิถุนายน 2531.

ผู้สมัครหมายเลข 9 เริ่มรับราชการเป็นครูประจำบาล หรือ "ครูบ้านนอก" ครั้งแรกที่บ้านบึงหอม ต.หนองผือ อ.เขมราฐ ระหว่างปี พ.ศ.2515-2518 แล้วย้ายไปรับราชการต่อที่ ต.หนองซาง อ.ม่วงสามสิบ จนถึงปลายปี 2519 จึงลาออกจากราชการ เพื่อเข้าทำงานในภาคเอกชนและศึกษาต่อในกรุงเทพมหานคร

ในด้านการทำงานนั้น เป็นลูกจ้างในบริษัท ห้างร้าน เอกชนหลายแห่ง เช่น บริษัท เจริญทองการพิมพ์ จำกัด บริษัทอมรพันธุ์ดีฟาร์ทเมนท์สโตร์ จำกัด และบริษัทแหลมทองฟาสฟู๊ดส์ จำกัด เป็นต้น โดยทำงานต่อเนื่องตลอดเวลา ในระหว่างการทำงาน ได้ทำการศึกษาต่อด้วย

ด้านการศึกษา ได้ศึกษาที่สถาบันต่างๆ ดังนี้ คือ

1. สถาบันสอนภาษาอังกฤษ A.U.A หรือ American University Alumni ระหว่างปี พ.ศ.2520-2521
2. ศึกษาศาขาวิชาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ระหว่างปี พ.ศ.2522-2529
3. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2529-ปัจจุบัน
4. ศึกษาต่อระดับปริญญาโท ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2530-ปัจจุบัน

ประสบการณ์ด้านการเมือง สามารถแบ่งออกเป็นช่วงๆ ได้ดังนี้ คือ

1. ระหว่างรับราชการที่จังหวัดอุบลราชธานี มีความสนใจติดตามข่าวสาร การเมืองทางหนังสือพิมพ์ และวิทยุเสมอ ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการในหน่วยเลือกตั้งหลายครั้ง และได้ตระเวนเชิญชวนให้ประชาชนไปลงคะแนนเสียงทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง
2. เมื่ออยู่ในกรุงเทพมหานคร ได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น นับตั้งแต่การติดตามข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนต่างๆ ติดตามการปราศรัยหาเสียงของนักการเมืองคนสำคัญ ติดตามการประชุมสภาผู้แทนราษฎรที่ตีกรัฐสภา

จนกระทั่งปี พ.ศ. 2529 จึงได้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองอย่างจริงจัง โดยสมัครเป็นสมาชิกพรรคประชากรไทย ช่วยพรรคพรรคทำเสียงในฤดูกาลเลือกตั้ง ทำงานเป็นอาสาสมัครแจกใบปลิว เคาะประตูบ้าน เชิญชวนให้ประชาชนไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง รวมทั้งทำงานเป็นกรรมการในชมรมประชากรไทยสัมพันธ์ ซึ่งเป็นองค์กรที่ผู้สนับสนุนพรรคประชากรไทยจัดตั้งขึ้น เพื่ออบรมความรู้ทางการเมืองให้กับประชาชนโดยทั่วไป ทำการจัดหาทุนเพื่อใช้จ่ายในกิจกรรมของชมรม รวมทั้งการจัดทำวารสารเพื่อเสนอข่าวสารทางการเมืองสู่สมาชิกพรรคด้วย

เมื่อทางรัฐบาล โดยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี ประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2531 จึงได้ยื่นใบสมัครเสนอตัวเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 4 จังหวัดอุบลราชธานี ให้คณะกรรมการบริหารพรรคประชากรไทยพิจารณา และได้รับอนุมัติให้ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งดังกล่าวได้ในที่สุดร่วมกับผู้สมัครอีกสองคนตั้งที่ได้กล่าวมาข้างต้น

สำหรับเหตุผลที่เจาะจงลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตนี้ ก็เพราะว่า

1. เป็นเขตเลือกตั้งที่มีญาติพี่น้องอยู่มาก กล่าวคือ มีญาติฝ่ายบิดา (ซึ่งเสียชีวิตแล้ว เมื่อปี พ.ศ. 2514) อยู่ในเขต อ. โพธิ์ไทร และ อ. เขมราฐ และมีญาติฝ่ายมารดา อยู่ในเขต อ. ศรีเมืองใหม่
2. เคยรับราชการอยู่ในเขตเลือกตั้งดังกล่าว หลายปี ประกอบกับเคยกลับไปเยี่ยมเยียนประชาชน และญาติพี่น้องเสมอ อีกทั้งยังเคยนำผ้าป่าสามัคคีไปร่วมทำบุญกับชาวบ้านหลายครั้ง
3. เขตเลือกตั้งนี้ นับว่าเป็นเขตเลือกตั้งใหญ่ มีพื้นที่กว้างขวางมากกว่าทุกเขตเลือกตั้งในจังหวัดอุบลราชธานี ถ้าสามารถระดมหาเสียงได้อย่างทั่วถึง กล่าวคือ สามารถเดินทางไปพบปะประชาชนตามหมู่บ้านต่างๆ ได้ครบถ้วน จะทำให้ประชาชนรู้จัก และอาจสามารถเอาชนะผู้สมัครรับเลือกตั้งที่นิยมจัดตั้งหัวคะแนน หรือมีตัวแทนได้ เพราะประชาชนอาจพอใจที่ได้พบกับผู้สมัครโดยตรงมากกว่าพบกับตัวแทนของผู้สมัคร

ในการจัดลำดับผู้สมัครร่วมคณะ ผู้สมัครหมายเลข 9 เป็นผู้จัดลำดับเอง โดยให้ ร.ต.ท.สิงห์ เทียมทัศนีย์ เป็นหัวหน้าคณะ เพราะมีอาวุโสสูงสุด ให้ น.ส.วิลาสินี โพธิ์แก้ว อยู่ตรงกลางเพราะ เป็นสภาพสตรี และนายเสนีย์ อยู่อันดับสุดท้ายของคณะ ทั้งนี้เพื่อสร้างความสามัคคี และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของหมู่คณะ

อนึ่ง การจัดลำดับผู้สมัครร่วมคณะของผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยทั่วไปแล้ว มักเป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่ง เพราะผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่มักมีความเชื่อว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งในลำดับต้นของคณะ หัวหน้าคณะประชาชนจดจำได้ง่าย และเลือกลงคะแนนเสียงให้ก่อนผู้สมัครคนอื่น ๆ ในคณะ เหตุนี้ผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยทั่วไป มักจัดตัวเองอยู่ในลำดับหัวหน้าคณะแล้วหาผู้สมัครที่มีอิทธิพล บารมี มีทรัพยากรทางการเมืองด้านต่างๆ น้อยกว่าตนมาร่วมคณะ เวลาณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมักนิยมหาเสียงเดี่ยว คือ หุ่บเหการหาเสียงเพียงหมายเลขเดียว คือ เฉพาะหัวหน้าคณะเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อตัดความยุ่งยากในการแข่งขันคะแนกันเอง และสามารถแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งคณะอื่น ๆ ได้คล่องตัวยิ่งขึ้น

มีตัวอย่างที่พบโดยทั่วไปในการเลือกตั้งทั่วไปแต่ละครั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่มักเปลี่ยนแปลงผู้สมัครร่วมคณะเสมอ บางครั้งถึงกับแตกแยกไปสมัครในพรรคการเมืองอื่น สาเหตุเพราะการจัดลำดับในคณะ และเพราะต่างคนต่างมีอิทธิพล บารมีทางการเมือง รวมทั้งทรัพยากรทางการเมืองไม่แตกต่างกันมากดังกล่าวย่างต้น

การจัดลำดับผู้สมัครร่วมคณะดังกล่าว สอดคล้องกับความเชื่อเรื่องหมายเลขประจำตัว ซึ่งเป็นเลขหลักเดียว คือ 1-9 ด้วย กล่าวคือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ต่างคาดหวังว่า จะจับสลากได้หมายเลขหลักเดียว เพราะหมายเลขหลักเดียว ทำให้ประชาชนจำได้ง่าย ไม่ยุ่งยากในการหาหมายเลข เพื่อกากบาทในบัตรเลือกตั้ง ส่งผลให้ผู้สมัครได้รับคะแนนเสียงจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประชาชนในภูมิภาคมักมีความรู้พื้นฐานต่ำ คนจำนวนมากไม่รู้ตัวเลข ตัวหนังสือ เมื่อจะกากบาทให้หมายเลขใดมักใช้วิธีนับจุด หรือวงกลมสีดาในบัตรเลือกตั้งแทนการดูหมายเลข หมายเลขหลักเดียวจึงทำให้ประชาชนจดจำได้ง่ายกว่าหมายเลขสองหลัก คือ ตั้งแต่ 10 11 12 ... ขึ้นไป

เหตุนี้ถ้าผู้สมัครคณะใดจับสลากได้หมายเลข 1, 2, 3 จึงมักแสดงความพอใจ และตั้งความหวังในการหาเสียงไว้ค่อนข้างสูง บางครั้งถ้าทำความตกลงกันไว้ไม่รัดกุมพอ อาจจะมีการแย่งชิงหมายเลข 1 ของผู้สมัครร่วมคณะได้ ยกตัวอย่าง ผู้สมัครรับเลือกตั้งคณะพรรคประชากรไทย เขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดอุบลราชธานี ในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งนี้ ชั้นแรกนั้นผู้สมัครต้องจัดลำดับของคณะไว้กับเจ้าหน้าที่พรรคก่อน เพื่อที่ทางพรรคจะได้จัดพิมพ์รูปภาพลงโปสเตอร์เตรียมไว้เมื่อสมัครและได้หมายเลขประจำตัวแล้ว ผู้สมัครแจ้งไปให้พรรคทราบ ทางพรรคก็จะจัดพิมพ์หมายเลขลงไว้รูปภาพผู้สมัคร เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการดำเนินการตั้งแต่การพิมพ์จนถึงการส่งไปตามเขตเลือกตั้งต่างๆ ทั่วประเทศ เพราะมีเอกสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งประเภทต่างๆ ที่ทางพรรคประชากรไทยต้องจัดพิมพ์ในการเลือกตั้งครั้งนี้ไม่ต่ำกว่า 10 ล้านชิ้น³

การจัดลำดับของผู้สมัครคณะนี้เพื่อเสนอต่อทางพรรคตามขั้นตอนดังกล่าว ปรากฏว่า นายสุพจน์ คนตรง เป็นหัวหน้าคณะ นายกำจัด สุขศรี เป็นลำดับที่สองและนายบัญชา จำปารักษ์ เป็นลำดับที่สาม ในวันสมัครรับเลือกตั้งคณะนี้จับสลากได้หมายเลข 1, 2 และ 3 นายกำจัด สุขศรี มีความต้องการเป็นหัวหน้าคณะแทนนายสุพจน์ คนตรง เพราะจะได้หมายเลข 1 ทำให้เกิดการโต้เถียงกันขึ้นต่อหน้าคณะกรรมการรับสมัคร ผลสุดท้ายนายสุพจน์ ต้องยอมตามที่นายกำจัดต้องการ โปสเตอร์ และบัตร เบอร์ของผู้สมัครคณะนี้จึงพิมพ์หมายเลข 2, 1, 3 แทนที่จะเป็น 1, 2, 3 เหมือนกับผู้สมัครคณะอื่นๆ ที่ได้หมายเลข 1, 2 และ 3 โดยทั่วไป

คณะผู้สมัครรับเลือกตั้งเขตเลือกตั้งที่ 4 พรรคประชากรไทย ได้สมัครรับเลือกตั้งในวันที่ 20 มิถุนายน 2531 ซึ่งเป็นวันแรกที่เปิดรับสมัคร เมื่อจับสลากหมายเลข หรือ "เบอร์" ประจำตัว ปรากฏว่าได้หมายเลข 7, 8 และ 9 ดังกล่าวแล้ว

³ ชัยสิทธิ์ ภาภิรมย์ขวัญ, บรรยายที่พรรคประชากรไทย, 17 มิถุนายน 2531.

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะ

จากการที่ผู้วิจัยได้ติดตามการหาเสียงของผู้สมัครคณะนี้ตลอดเวลาเกือบ 40 วัน นับได้ว่า คณะนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้สมัครหมายเลข 9 ทำการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอย่างจริงจัง ตลอดระยะเวลาโดยมีวิธีการหาเสียงเรียบง่าย ไม่มีการจัดองค์การหาเสียง หรือจัดตั้งศูนย์รณรงค์หาเสียงเลือกตั้งแต่อย่างใด เพื่อให้สามารถศึกษาครอบคลุมรายละเอียดเกี่ยวกับการหาเสียงของผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะ จึงขอแยกพิจารณาประเด็นต่างๆ ดังนี้ คือ

1. ขั้นตอนและระยะเวลาในการหาเสียง ซึ่งจะพิจารณาตั้งแต่หาเสียงครั้งแรกสุดของการเลือกตั้งครั้งนี้ จนถึงการหาเสียงวันสุดท้ายคือวันที่ 23 ก.ค. 2531
2. วิธีการในการหาเสียง ศึกษาถึงวิธีการหาเสียงสำคัญๆ ซึ่งผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะนำมาใช้ตลอดระยะเวลาในการหาเสียง
3. ทรัพยากรต่างๆ (resources) ที่ใช้ในการหาเสียง เป็นต้นว่า ทรัพยากรทางการเงิน ทรัพยากรคน ความช่วยเหลือต่างๆ ตลอดจนการจัดองค์การในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
4. สรุปประเด็นสำคัญของการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะ ตลอดจนอุปสรรคปัญหาสำคัญในการหาเสียง

1. ขั้นตอนและระยะเวลาในการหาเสียง

สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ระยะ คือ ระยะการหาเสียงร่วมคณะ และระยะที่ผู้สมัครหมายเลข 9 หาเสียงคนเดียว

1.1 ระยะหาเสียงร่วมคณะ ในวันที่ 18 มิถุนายน 2531 ผู้สมัครคณะนี้ได้ประชุมกันที่บ้านพักของผู้สมัครหมายเลข 7 มีข้อตกลงโดยสรุป คือ

- ก. จะร่วมหาเสียงกันเป็นคณะ
- ข. จะเดินทางไปพบปะประชาชนให้ครบทั้ง 9 อำเภอ และครบทุกตำบล ในเขตอำเภอต่างๆ ส่วนหมู่บ้านซึ่งมีอยู่ราว 500-600 หมู่บ้าน จะพยายามเข้าไปหาเสียงให้มากที่สุด

ค. ค่าใช้จ่ายซึ่งได้แก่ ค่าเช่ารถ พร้อมคนขับ ค่าอาหาร และค่าใช้จ่ายอื่นๆ คณะจะเฉลี่ยกันออก ซึ่งจะใช้จ่ายอย่างประหยัด เพราะสามารถตัดค่าใช้จ่ายออกไปได้หลายอย่าง คือ ค่าที่พัก ค่าอาหารบางมื้อ เนื่องจากคณะวางแผนจะอาศัยหลับนอนตามวัด หรือบ้านผู้ใหญ่นาน กำนัน และบ้านญาติของผู้สมัครเอง

ง. ไม่ใช้การแจกสิ่งของ หรือใช้เงินซื้อเสียง ทั้งนี้เพราะมีทุนในการหาเสียงจำกัด แต่จะเน้นการปราศรัย การติดโปสเตอร์ แจกบัตรเบอร์เป็นสำคัญ

จ. กำหนดระยะเวลาหาเสียงไว้ตั้งแต่วันที่ 21 มิถุนายน 2531-22 กรกฎาคม 2531

ระยะในการหาเสียงร่วมคณะจริงๆ ของผู้สมัครคณะนี้ ไม่ได้เป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้ แต่อย่างใด กล่าวคือ การหาเสียงได้หยุดซังกเป็นช่วงๆ 3 ระยะ หาเสียงร่วมคณะไม่ครบทุกตำบล และหาเสียงร่วมคณะถึงวันที่ 18 กรกฎาคม 2531 เท่านั้น โดยมีรายละเอียดดังนี้ คือ

ระยะแรก ร่วมคณะหาเสียงในเขตอำเภอตระการพืชผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับปัญหา "ป่าสงวนดงขุมค่า" ที่เขต ตำบลดอนสาย ใช้เวลาหาเสียง 2 วัน คือระหว่างวันที่ 25-26 มิถุนายน 2531

ระยะต่อมา ตั้งแต่วันที่ 28 มิถุนายน - 3 กรกฎาคม 2531 หาเสียงในเขตอำเภอตระการพืชผล กิ่ง อ. ตาลชุม อ. โขงเจียม อ. ศรีเมืองใหม่

ระยะสุดท้าย ตั้งแต่วันที่ 5-18 กรกฎาคม 2531 เป็นระยะสุดท้ายของการหาเสียงร่วมคณะ หาเสียงในเขต อ. ตระการพืชผล กุดข้าวบูน โพธิ์ไทร ชานุมาน เสนางคนิคม เขมราฐ และ อ. ศรีเมืองใหม่

การหาเสียงร่วมคณะ รวม 21 วัน ผู้สมัครคณะนี้สามารถไปได้ครบทั้ง 9 อำเภอในเขตเลือกตั้งที่ 4 แต่ยังไม่ครบทุกตำบล โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำบลในเขตอำเภอโพธิ์ไทร ศรีเมืองใหม่ และโขงเจียม นับตั้งแต่วันที่ 19 กรกฎาคม ไปจนถึงวันเลือกตั้ง ผู้สมัครหมายเลข 9 จึงหาเสียงโดยลำพังคนเดียว

1.2 ระยะหาเสียงคนเดียวของผู้สมัครหมายเลข 9 แบ่งออกเป็นช่วงระยะต่างๆ ได้ดังนี้คือ

ระยะแรก ก่อนการสมัครรับเลือกตั้ง ผู้สมัครหมายเลข 9 เดินทางไปพบกับญาติพี่น้องในเขตอำเภอโพธิ์ไทร และเขมรราช

ระยะเวลาที่คณะหยุดการหาเสียง คือในช่วงวันที่ 20-24 มิถุนายน ช่วงวันที่ 27 มิถุนายน และช่วงวันที่ 4 กรกฎาคม 2531 ผู้สมัครหมายเลข 9 เดินทางไปพบประชาชนในเขตอำเภอเสนางคณิศร ไปพบป่าไม้เขตจังหวัดอุบลราชธานี พบผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี พบเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี และไปพบญาติพี่น้องในเขตอำเภอโพธิ์ไทร

ระยะก่อนวันเลือกตั้ง คือตั้งแต่วันที่ 19-23 กรกฎาคม 2531 ผู้สมัครหมายเลข 9 เดินทางหาเสียงในเขตอำเภอศรีเมืองใหม่ โขงเจียม เขมรราช และ โพธิ์ไทร

ระยะเวลาในการหาเสียงโดยลำพัง ผู้สมัครหมายเลข 9 ใช้เวลาทั้งสิ้นรวมประมาณ 2 อาทิตย์ ส่วนใหญ่จะเดินทางไปพบกับญาติพี่น้อง และนำปัญหาของชาวบ้านในเขตเลือกตั้ง เช่น ปัญหาหนองกระทุ้ระบาด ปัญหาป่าสงวนไปปรึกษาหารือกับข้าราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ตั้งแต่ปลัดอำเภอไปจนถึงผู้ว่าราชการจังหวัด

เมื่อได้ศึกษาถึงขั้นตอนและระยะเวลาหาเสียงของผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ต่อไปนี้จะได้พิจารณาถึงประเด็นของวิธีการหาเสียงของผู้สมัครคณะนี้

2. วิธีการในการหาเสียง

ในการศึกษาวิธีการหาเสียงของผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะสามารถแยกออกเป็น 3 วิธีใหญ่ๆ ดังนี้ คือ

2.1 การปราศรัยหาเสียง

2.2 การติดโปสเตอร์ แจกบัตรเบอร์ และใบปลิว

2.3 การเดิน "เคาะประตูบ้าน" พบปะกับประชาชนเป็นการส่วนตัว

จากการติดตามสังเกตการณ์การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะโดยตลอด เห็นได้ชัดเจนว่าวิธีการหาเสียงเลือกตั้งส่วนใหญ่ที่ใช้ตลอดระยะเวลาในการหาเสียงจะเป็นวิธีใหญ่ๆ 3 วิธีดังกล่าวแล้ว โดยมีรายละเอียดดังนี้คือ

2.1 การปราศรัยหาเสียง

ผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะจะใช้วิธีการพูดกับกลุ่มประชาชนตามตำบล หมู่บ้าน ตลาดในตัวอำเภอ ตลาดนัดเสมอเมื่อมีโอกาส การปราศรัยนับเป็นวิธีการสำคัญอันดับแรกของผู้สมัครคณะนี้ โดยได้กระทำตลอดระยะเวลาแรกจนถึงระยะสุดท้าย คือ วันที่ 22 กรกฎาคม 2531 ประเด็นสำคัญในการปราศรัย ได้แก่

ก. การพูดเพื่อให้ข่าวสาร (information) ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการให้ข่าวสารทางการเมืองแก่ประชาชน คือ ความเป็นมาของการเลือกตั้งทั่วไป 24 กรกฎาคม 2531 ความสำคัญของการเลือกตั้ง การทำงานของฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านชุดที่แล้ว ตลอดจนข่าวสารทางด้านอื่นๆ เช่น การเกษตร ซึ่งได้แก่ ภาวะตลาดข้าวในประเทศและต่างประเทศ ในปัจจุบัน แนวโน้มของราคาข้าวและพืชพันธ์เกษตรต่างๆ ข่าวสารการปลูกต้นยูคาลิปตัส การสงวนรักษาป่า ฯลฯ

โดยทั่วไปแล้วผู้สมัครคณะนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สมัครหมายเลข 9 จะพูดกับกลุ่มประชาชนที่สนใจมาฟังการปราศรัยหาเสียงในลักษณะของการให้ข่าวสารเป็นหลักประชาชนที่สนใจติดตามข่าวสารทางสื่อสารมวลชน ซึ่งมาฟังการปราศรัยจะซักถามผู้สมัครคณะนี้ในประเด็นสำคัญที่พวกเขาสนใจเสมอ ผู้สมัครคณะนี้จึงพูดเพื่อให้ข่าวสารกับประชาชนทุกครั้งที่มีการปราศรัย โดยเฉพาะข่าวสารเกี่ยวกับวันเลือกตั้ง จำนวนผู้สมัคร และคุณสมบัติของผู้สมัครหมายเลข 7, 8 และ 9

ข. การพูดเพื่อแนะนำวิธีการใช้สิทธิ (instruction) ประเด็นที่ผู้สมัครคณะนี้มักพูดถึงเสมอคือ "สิทธิในการเลือกตั้งเป็นของประชาชน ประชาชนควรรักษาสิทธิและควรไปใช้สิทธิเลือกตั้งเสมอเมื่อมีการเลือกตั้ง", "เขตเลือกตั้งที่ 4 ประชาชนสามารถกากบาทได้สามเบอร์ ประชาชนจะกากทั้ง 3 เบอร์ หรือน้อยกว่าก็ได้ แต่อย่าให้เกิน 3 เบอร์ เพราะจะกลายเป็นบัตรเสีย และทำให้การใช้สิทธิเลือกตั้งเสียเปล่า" หรือ "ประชาชนควรช่วยกันป้องกันการโกงการ

เลือกตั้ง โดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เลือกบุคคลและพรรคการเมืองที่เห็นว่าเป็นพรรคดี และคนดี
อย่าเลือกตั้งโดยการได้รับของแจก การซื้อเสียงเพราะ เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย" หรือ "วันที่ 24
กรกฎาคม เวลาตั้งแต่ 8 โมงเช้าถึงบ่ายสามโมงเย็น" ให้ทุกบัตรประชาชน หรือบัตรเหลืองไปยัง
หน่วยเลือกตั้ง" ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น

การพูดเพื่อแนะนำการใช้สิทธิ ผู้สมัครคณะนี้จะนำมาพูดพร้อมๆ กับประ เติ้น
อื่น เพราะเท่าที่สังเกตเห็น ยังมีประชาชนจำนวนมากที่ยังไม่เข้าใจต้องแท้้นัก และมักซักถามผู้พูด
ถึงวิธีการกาบัตร จำนวนที่สามารถกาได้ และอื่นๆ

ค. การพูดเพื่อจูงใจ (persuasion) ซึ่งนับว่าเป็นหัวใจของการปราศรัยหา
เสียง เพราะเป็นการพูดเพื่อทำให้ประชาชนนิยมและตัดสินใจเลือกผู้พูด ผู้สมัครบางคนจะ เน้นถึง
คุณสมบัติที่ดีของตน เน้นผลงานที่เคยทำไว้ใน เขตเลือกตั้ง เช่น การขุดบ่อก่อสร้างสะพาน ศาลาที่พัก
ผู้โดยสาร เป็นต้น บางคนก็พูดถึงโครงการในการแก้ปัญหาในระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับ
ท้องถิ่น ผู้พูดบางคนจะพูดในลักษณะที่แสดงให้เห็นว่า เป็นแนวความคิดเฉพาะของตน เพราะ เน้น
พูดถึงประสบการณ์การทำงาน การแก้ปัญหา ความซื่อสัตย์สุจริตของตน มากกว่าจะ เน้นถึง
นโยบายพรรคการเมืองที่ตนสังกัด หรือผลงานที่พรรคเคยทำมาแล้ว การพูดเพื่อจูงใจจะได้ผลมาก
น้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของผู้พูด ตลอดจนสำนวนโวหาร สถิติ ข้ออ้างอิงต่างๆ ที่ผู้สมัคร
นำมากล่าว

ผู้สมัครหมายเลข 9 ซึ่งเป็นผู้พูดคนแรกและคนสุดท้ายของผู้สมัครคณะนี้ และ
ยังเป็นผู้ประกาศโฆษณาผ่านเครื่องกระจายเสียงทุกครั้งที่มีโอกาส มักพูดในลักษณะการจูงใจ
ประชาชนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. นโยบายของพรรคประชากรไทยในการแก้ปัญหาของประเทศ และแก้
ปัญหาการขาดแคลนนํ้าในภาคอีสาน คือนโยบายการลดหนี้สินของประเทศ ด้วยการยืมน้อยลง แต่
ส่งเสริมให้เอกชนทั้งในและต่างประเทศมาร่วมลงทุนในโครงการสำคัญ ของรัฐบาล การแก้
ปัญหาการจราจร การแก้ปัญหาคความยากจนของประชาชน การเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนโดยการ
สร้างงานในชนบท เช่นการส่งเสริมให้ราษฎรปลูกพืชเศรษฐกิจจำพวกถั่วเหลืองแทนการปลูกข้าว
ซึ่งให้ผลผลิตต่ำในภาคอีสาน การหาที่อยู่ให้ผู้มีรายได้น้อย เรื่องภาษีอากร และเรื่องสิทธิตาม
กฎหมายของประชาชน เป็นต้น (โปรดดูนโยบายของพรรคประชากรไทยในภาคผนวกท้ายเล่ม)

นโยบายเกี่ยวกับการแก้ปัญหาของภูมิภาค ได้แก่การแก้ปัญหาการขาดแคลน น้ำและการเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสาน⁴ คือ นโยบาย "การผันน้ำโขงขึ้นมาใช้ในการเกษตร" โดยการสูบน้ำโขงมาเก็บไว้ในเขื่อนขนาดใหญ่ แล้วปล่อยไปตามท่อที่วางไว้ทั่วเขตภาคอีสาน ทั้งจังหวัด อ่างเภอ ตำบล และหมู่บ้านต่างๆ เมื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำได้แล้ว ควรจัดแบ่งพื้นที่ (Zone) ในการเกษตรให้เหมาะสมกับสภาพของพื้นดิน และสภาพภูมิประเทศ เช่น แหล่งที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์สูง ก็ส่งเสริมให้ปลูกข้าวเหนียว ข้าวเจ้า แหล่งที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำก็ส่งเสริมให้ปลูกถั่วเหลือง ถั่วเขียว หรือส่งเสริมให้เลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย เป็นต้น

2. การส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี เพราะในเขตเลือกตั้งที่ 4 ก็มีสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่ง เช่น อุทยานประวัติศาสตร์ผาแต้ม แม่น้ำโขง แม่น้ำมูล แก่งตะนะ ตลอดจนน้ำตก ป่าเขา ธรรมชาติที่งดงามมากมาย วัดวาอาราม โบราณสถาน ก็น่าสนใจหลายแห่ง ประกอบกับเส้นทางคมนาคมมีความสะดวก สามารถเดินทางได้ตลอดทั้งปี

3. นโยบายเฉพาะของผู้สมัครหมายเลข 9 คือ

- การสร้างสัมพันธไมตรีกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ ลาว เขมร พม่า เวียดนาม
- การส่งเสริมรักษาป่าไม้ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรักษาป่า เช่น "ป่าสงวนคงชุมคำในเขตเลือกตั้งที่ 4 " เป็นต้น
- การส่งเสริมการศึกษาให้กับลูกหลานเกษตรกร ฯลฯ

ผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะมักเน้นนโยบายต่างๆ เหล่านี้เพื่อจูงใจผู้ฟัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปราศรัยตามตลาดในตัวอำเภอ ตลาดนัดหลายแห่ง และหมู่บ้าน และตำบลที่ประชาชนวนใจมาฟังจำนวนมาก แต่มีข้อแตกต่างกันบ้างในรายละเอียดของผู้ฟังแต่ละสถานที่ แต่ละกลุ่ม ผู้สมัครหมายเลข 7 พูดประเด็นต่างๆ เหล่านี้น้อย ผู้สมัครหมายเลข 8 พูดประเด็นเหล่านี้กว้างกว่า แต่ผู้สมัครหมายเลข 9 จะพูดในรายละเอียดเกือบทุกแง่มุม

⁴ ผู้สมัครหมายเลข 9 จะหยิบยกประเด็นนี้มาพูดเสมอในการปราศรัย เพราะเห็นว่า เป็นนโยบายที่ตรงกับความต้องการของประชาชนในภาคนี้มากที่สุด .

ง. การพูดเพื่อโจมตี (attack) มีการโจมตีรัฐบาลโดยส่วนรวม และระบบราชการโดยส่วนรวมอยู่บ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการโจมตีพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีกรณิการบริหารงานล่าช้า ไม่ทันกับปัญหาสำคัญของประเทศ การเป็นผู้ที่ไม่ผ่านการเลือกตั้ง การไม่ยอมดุกอภิปราย และอื่นๆ ทั้งนี้เพราะผู้สมัครหมายเลข 9 สังกัดพรรคซึ่งเป็นฝ่ายค้าน นอกจากนี้ ก็มีการพูดโจมตีผู้สมัครที่ใช้วิธีการแจกเงินซื้อเสียง แจกสิ่งของ และการหาเสียงในบางลักษณะซึ่งไม่ชอบด้วยกฎหมายเลือกตั้ง ผู้สมัครหมายเลข 9 จะพูดโจมตีกรณิผู้หาเสียงโดยวิธีดังกล่าวว่า เป็นเสมือน "ปลวกซึ่งกำลังกัดกร่อนกินบ้านเรือนราษฎร" โดยอธิบายเพิ่มเติมว่า ถ้าประชาชนเลือกผู้สมัครประเภทนี้ ก็เท่ากับยินยอมให้ปลวกกัดแทะบ้านเรือนที่ตนอาศัยอยู่ อีกไม่นานบ้านอาจจะพังได้ ผู้สมัครหมายเลข 7 ใช้วิธีแนะนำให้ประชาชนเลือกผู้สมัครหน้าใหม่บ้าง และโจมตีพวกอดีต ส.ส. ว่าไม่ทำงาน ส่วนผู้สมัครหมายเลข 8 ค่อนข้างจะโจมตีด้วยถ้อยคำรุนแรง เช่น คำว่า "โจ๊ก", " พวกต่างชาติ" เป็นต้น

การพูดโจมตีของผู้สมัครคณะนี้ก็นับว่าเป็นส่วนสำคัญในการปราศรัย เพราะจะโจมตีฝ่ายรัฐบาล และผู้สมัครประเภทนักธุรกิจ ซึ่งใช้การจัดตั้งหัวคะแนน เสมอเมื่อมีโอกาส และถ้าประชาชนผู้ฟังมีอาการร่วมด้วย การพูดโจมตีก็จะเผ็ดร้อนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สมัครหมายเลข 8 ซึ่งอายุยังน้อย มักพูดโจมตีด้วยถ้อยคำไม่สุภาพดังกล่าวแล้ว

จ. การกล่าวแก้ (defense) จะเป็นลักษณะกล่าวแก้ความไม่สมบูรณ์บางส่วน ของคณะผู้สมัครเอง ซึ่งได้แก่ การเป็นผู้สมัครหน้าใหม่ ชื่อเสียงของพรรคประชากรไทยการที่ไม่มิของแจก หรือใช้เงินซื้อเสียงซึ่งมีผู้ฟังบางคนพูดกับผู้สมัครว่า เพราะผู้สมัครประเภทนี้ไม่มีเงิน เมื่อได้เป็น ส.ส. แล้วยิ่งจะโกงกินมากกว่าผู้ที่มีเงิน และชื่อของแจกหรือใช้เงินซื้อเสียงเสียอีก เหล่านี้เป็นต้น

ส่วนการกล่าวแก้จากการถูกโจมตีจากผู้สมัครคณะอื่นๆ ไม่ปรากฏว่ามีการกล่าวแก้ในลักษณะดังกล่าว ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้สมัครคณะอื่นส่วนใหญ่ไม่นิยมใช้วิธีการปราศรัยหาเสียงและจำนวนผู้ฟังการปราศรัยของผู้สมัครหมายเลข 9 มีกมีจำนวนไม่มาก คือมีตั้งแต่ 4-5 คน ถึง ประมาณ 150 คน และมักหาเสียงผ่านไป โดยไม่ย้อนกลับมาที่เดิม เป็นครั้งที่สองหรือสาม เพราะข้อจำกัดทางด้านต่างๆ ซึ่งจะกล่าวถึงในหัวข้อของทรัพยากรที่ผู้สมัครคณะนี้ใช้ในการหาเสียง

ฉ. การพูดเพื่อให้ออกเสียง (entertain) หรือการพูดเพื่อผ่อนคลายความเคร่งเครียดของผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังพอใจ และมีความสุขสนุกสนานไปด้วย ผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะก็แทรกความบันเทิงในรูปแบบต่างๆ ให้ออกเสียงด้วยกัน เห็นได้จากการแสดงความชอบออกชอบใจของบรรดาผู้ฟัง จากการปรบมือ หัวเราะหรือเฮฮา ในบางหมู่บ้าน ประชาชนจะสนใจนั่งฟังจนมืดค่ำ ผู้ฟังจะตั้งผู้สมัครคณะนี้ไว้เป็นเวลานานด้วยการตั้งคำถามบ้าง หรือขอให้ผู้สมัครที่พวกเขาชื่นชอบ คือผู้สมัครหมายเลข 9 ได้พูดอีกหลายๆ ครั้ง

ช. การใช้คำขวัญ (slogan) มีการใช้คำขวัญหลายข้อความเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำขวัญของผู้สมัครหมายเลข 9 ยกตัวอย่างเช่น "ใช้เสียงหาเสียงไม่ใช้เงินหรือหัวคะแนนหาเสียง", "ชานาเลือกลูกชานา", "เลือกเสียงหมาบ้าน อย่าเลือกหมาหลงจากถิ่นอื่น" เป็นต้น นอกเหนือจากคำขวัญของพรรคประชากรไทยที่ว่า "รอบรู้ปัญหา มีปัญญาแก้ไขเลือกประชากรไทยดูแลบ้านเมือง"

โดยสรุปแล้ว การปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครคณะนี้ใช้วิธีการเสนอเนื้อหาต่อผู้ฟังหลายๆ แบบ นับตั้งแต่การพูดเพื่อให้ออกเสียง การพูดเพื่อแนะนำ วิธีการใช้สิทธิ การพูดเพื่อจูงใจ การพูดเพื่อโจมตี การกล่าวหา และการพูดเพื่อให้ออกเสียงเกิดความสนุกสนาน ซึ่งโดยรวมแล้วผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะประสบความสำเร็จพอสมควรจากการปราศรัยกับประชาชนตามตำบล หมู่บ้าน ตลาด แหล่งชุมชนต่างๆ เพราะถ้าเป็นเวลาที่ประชาชนว่างจากการทำงานในไร่ คือเวลาบ่าย-ค่ำ และในวันเสาร์-อาทิตย์ หรือวันหยุดซึ่งมีรายการโทรทัศน์ ประชาชนจะมานั่งล้อมล้อมรถยนต์ผู้สมัครคณะนี้และตั้งอกตั้งใจฟังการปราศรัยโดยไม่ลุกไปไหน จนคณะจะเคลื่อนต่อไปยังหมู่บ้านอื่น ซึ่งกินเวลาประมาณ 1-2 ชม. เสมอ

2.2 การติดโปสเตอร์ แจกบัตรเบอร์ และใบปลิว

ก. โปสเตอร์ (Poster) ของผู้สมัครคณะนี้ พิมพ์ด้วยกระดาษอาร์ตมันสีขาวอย่างดีกว้างยาวประมาณ 26" X 48" มุมบนด้านซ้ายเป็นรูปภานายสมัคร สุนทรเวชหัวหน้าพรรค มุมบนด้านขวาเป็นเครื่องหมายของพรรคประชากรไทย ใต้เครื่องหมาย พิมพ์ตัวหนังสือสีน้ำเงินความว่า "พรรคประชากรไทย เรื่องส่วนรวมมาก่อน เรื่องส่วนตัว เรื่องของบ้านเมืองมาก่อน เรื่องของพรรค" ตรงกลางโปสเตอร์เป็นรูปภานายสมัครหมายเลข 7, 8, และ 9 ตามลำดับ เป็นภาน้ำเงิน-ขาว มีชื่อ-นามสกุล กำกับอยู่ใต้ภาพ และมีหมายเลขประจำตัวผู้สมัคร

พิมพ์ เป็น เลขไทยสีแดง ตัวใหญ่เด่นสะดุดตา กำกับไว้ข้างล่างชื่อด้วย ถัดจากตัวเลขลงไปก็พิมพ์ข้อความว่า " เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี เขต 4" และล้อมกรอบข้อความ "รอบรู้ปัญหา มีปัญญาแก้ไข เลือกรักษาชาวไทยเป็นรัฐบาล 24 กรกฎาคม เลือกรักษาชาวไทย " (โปรดดูรายและ เอียดในภาคผนวก)

เนื่องจากโปสเตอร์ดังกล่าวทางพรรคเป็นผู้พิมพ์ให้กับผู้สมัคร จึงมีอยู่ขนาดเดียว โดยส่งมากับรถยนต์ประจำทางถึงจังหวัดอุบลราชธานี เข้าวันที่ 28 มิถุนายน 2531 พร้อมกับบัตร เบอร์และ เทปคำปราศรัยของหัวหน้าพรรคที่สนามหลวงจำนวนหนึ่ง โปสเตอร์ที่ผู้สมัครคณะนี้ได้รับมีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 1,000 แผ่น

การติดโปสเตอร์นั้น ผู้สมัครคณะนี้จะทำไปพร้อมๆ กับการตระเวนปราศรัยไปตามหมู่บ้านต่างๆ โดยแบ่งหน้าที่กันทำ เช่น บางครั้งผู้สมัครหมายเลข 9 ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์เชิญชวนประชาชนมาฟังการปราศรัย ผู้สมัครหมายเลข 7 และ 8 และนายทองอินทร์ คนขับรถจะนำโปสเตอร์ไปติดตามสถานที่ต่างๆ ในหมู่บ้าน บางครั้งขณะที่ผู้สมัครหมายเลข 8 กำลังปราศรัย หมายเลข 7 กำลังแจกบัตร เบอร์ ผู้สมัครหมายเลข 9 ก็อาจทำหน้าที่แทนเป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การติดโปสเตอร์ของผู้สมัครคณะนี้ก็มีปัญหาหลายประการ ซึ่งได้แก่

1. โปสเตอร์มีจำนวนน้อย ไม่พอเพียงจะติดได้ทั่วทั้งเขตเลือกตั้ง กล่าวคือ เขตเลือกตั้งที่ 4 มีจำนวน 9 อำเภอ รวมหมู่บ้านต่างๆ ประมาณ 500-600 หมู่บ้าน การติดโปสเตอร์จึงติดได้อย่างจำกัด เฉลี่ยหมู่บ้านละ 3-4 แผ่น และเมื่อติดแล้วเกิดชำรุด เสียหายหรือหลุดล่อน ก็ไม่สามารถติดเพิ่มเติมได้อีก เหตุนี้เมื่อโปสเตอร์หมดลงในวันที่ 18 กรกฎาคม 2531 จึงทำให้ผู้สมัครหมายเลข 7 และ 8 บอกละเลิงการหาเสียง ผู้สมัครหมายเลข 9 จึงต้องลงทุนพิมพ์ไปปลิวเอง และตระเวนหาเสียงจนถึงวันเลือกตั้ง

2. ความไม่สะดวกในการติดโปสเตอร์ กล่าวคือ โปสเตอร์มีขนาดค่อนข้างใหญ่ ซึ่งนับว่ามีขนาดใหญ่กว่าโปสเตอร์ของพรรคอื่นๆ ทุกพรรค ในเขตเลือกตั้งที่ 4 ขณะที่สถานที่ซึ่งพอจะติดโปสเตอร์ตามหมู่บ้านต่างๆ ก็มีอยู่ไม่มากนัก เช่น ยุ้งฉางข้าวของชาวบ้าน ศาลากลางหมู่บ้าน ต้นไม้ใหญ่ โถงน้ำ เสาไฟฟ้า ฝายบ้านเรือนราษฎร เป็นต้น และส่วนใหญ่แล้ว

สถานที่ต่างๆ ดังกล่าวนี้มีโปสเตอร์ของพรรคอื่นติดกันอยู่ก่อนแล้ว นอกจากนี้ ผู้สมัครคณะนี้ต้องเสียเวลากว้านแบ่ง เบียดเพื่อใช้ติดโปสเตอร์บ่อยๆ โดยเฉลี่ยแล้วจะต้องกว้านแบ่ง เบียด 2-3 วัน ต่อครั้ง

3. ปัญหาจากกฎระเบียบของท้องถิ่น กล่าวคือ บางหมู่บ้านจะห้ามไม่ให้ผู้สมัครติดโปสเตอร์ตามสถานที่สาธารณะต่างๆ เป็นอันขาด โดยทางคณะกรรมการหมู่บ้านจะจัดสถานที่สำหรับติดโปสเตอร์ไว้แห่งเดียว เช่น อาจจะเป็นศาลากลางหมู่บ้าน เป็นต้น ผู้ติดจะต้องเสียเงินค่าสถานที่ประมาณ 200-300 บาท ผู้สมัครคณะนี้ไม่ยอมเสียเงินในลักษณะดังกล่าว จึงไม่สามารถติดโปสเตอร์ในหมู่บ้านหลายแห่ง

อย่างไรก็ตาม ผู้สมัครคณะนี้ก็ติดโปสเตอร์ครบ 1,000 แผ่นที่ได้รับจากทางพรรค โดยติดได้ประมาณ 100-200 หมู่บ้าน เฉลี่ยหมู่บ้านละ 5-10 แผ่น

ข. บัตรเบอร์ (Number card) มีขนาด 2.6" X 3.9" ด้านหนึ่งพิมพ์รูปภานายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรค พร้อมเครื่องหมายพรรคประชากรไทยและข้อความว่า "พรรคประชากรไทย เรื่องส่วนรวมมาก่อนเรื่องส่วนตัว เรื่องของบ้านเมืองมาก่อนเรื่องของพรรค 24 กรกฎาคม เลือกประชากรไทย" อีกด้านหนึ่ง พิมพ์รูปผู้สมัคร พร้อมหมายเลข 7, 8 และ 9 กำกับและข้อความว่า 24 กรกฎาคม เลือก ประชากรไทย จังหวัดอุบลราชธานี เขต 4" (โปรดดูรายละเอียดในภาคผนวก)

ทางพรรคประชากรไทยส่งบัตรเบอร์ให้ผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะประมาณ 10,000 แผ่น การแจกจะทำได้ไปพร้อมๆ กับการตระเวนหาเสียงตามหมู่บ้านต่างๆ แต่การแจกบัตรเบอร์ก็มีปัญหาต่อผู้สมัครคณะนี้เช่นกัน คือ

1. มีจำนวนน้อยเกินไป เพราะ เขตเลือกตั้งที่ 4 มีประชากรกว่า 4 แสนคน บัตรเบอร์ของผู้สมัครคณะนี้จึงมีเพียงประมาณ 10% ของจำนวนประชากรในเขตเลือกตั้งที่ 4 เท่านั้น

2. ประชาชนไม่สนใจนัก เท่าที่ผู้วิจัยสังเกตเห็น ประชาชนส่วนใหญ่รับแล้วก็ถือไว้ โดยไม่ได้อ่านข้อความในบัตรเบอร์แต่อย่างใด มีจำนวนมากที่ได้รับแจกก็ทิ้ง โดยไม่กลับไปยังบ้านเรือนด้วย

ผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะ ทำการแจกบัตร เบอร์ทุกหมู่บ้านที่เข้าไปหาเสียงและแจกหมุดจนแผ่นสุดท้าย ซึ่งสามารถแจกได้ประมาณ 100-200 หมู่บ้าน ประชาชนประมาณ 8,000-10,000. คน

ค. ใบปลิว เนื่องจากผู้สมัครหมายเลข 7 และ 8 หยุดการทำเสียง และไม่ต้องการลงทุนพิมพ์ใบปลิวเพื่อใช้ในการหาเสียง ผู้สมัครหมายเลข 9 จึงใช้ทุนส่วนตัวจำนวน 1,200 บาทเพื่อพิมพ์ใบปลิวจำนวน 10,000 แผ่น แจกให้กับผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งและประชาชนโดยทั่วไประหว่างวันที่ 19-23 กรกฎาคม 2531 ใบปลิวดังกล่าว พิมพ์ด้วยกระดาษรูปพิมพ์สองหน้า มีรูปภาพผู้สมัครหมายเลข 9 และข้อความโฆษณาคุณสมบัติ และนโยบายของผู้สมัครหมายเลข 9 พร้อมประวัติของบิดามารดาของผู้สมัครหมายเลข 9 (โปรดดูรายละเอียดในภาคผนวก)

อย่างไรก็ตาม การแจกใบปลิวก็มีปัญหาและอุปสรรคอยู่บ้าง เพราะผู้แจกใบปลิวมีอยู่เพียง 2 คน คือ ผู้สมัครหมายเลข 9 และคนขับรถ และมีเวลาเพียง 5 วันเท่านั้น จึงแจกไม่ได้ทั่วถึง และมีใบปลิวเหลือเพราะแจกไม่หมดอยู่บนพื้นบ้าน

2.3 การเดิน "เคาะประตูบ้าน" พบปะกับประชาชนเป็นการส่วนตัว

เป็นวิธีการหาเสียงที่สำคัญวิธีหนึ่งของผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะ โดยทำควบคู่ไปกับ 2 วิธีดังกล่าวแล้ว การเดิน "เคาะประตูบ้าน" (door to door) เป็นการหาเสียงแบบเข้าถึงตัวผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัครจะเข้าไปทักทาย ยกมือไหว้ประชาชนถึงบ้าน เรือนถามถึงความเป็นอยู่ การทำมาหากิน และปัญหาของท้องถิ่น ประชาชนอาจร้องเรียนปัญหากับผู้สมัคร หรือปรับทุกข์ระบายความในใจต่างๆ ทำให้ผู้สมัครเข้าใจถึงความต้องการของประชาชน และสามารถใช่วิธีการหาเสียงที่ตรงกับความต้องการของประชาชน และสามารถชีวิวิธีการหาเสียงที่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนได้

โดยทั่วไปแล้ว ผู้สมัครหมายเลข 9 จะใช้เวลาตอนเช้าตรู่ และช่วงกลางวัน เดินไปพบกับประชาชนตามหมู่บ้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หมู่บ้านที่ผู้สมัครไปนอนค้างแรม ผู้สมัครหมายเลข 9 จะแจกบัตร เบอร์ หรือแจกใบปลิว พร้อมกับแนะนำตัวเอง ประชาชนก็จะพูดคุย

กับผู้สมัครในเรื่องต่างๆ ตั้งแต่เรื่องการทำมาหากิน เรื่องปัญหาท้องถิ่น และการเลือกตั้งในครั้งนี้เท่าที่ผู้วิจัยได้ร่วมสังเกตการณ์อย่างใกล้ชิดนั้น ประชาชนมักพูดพาดพิงในเรื่องต่างๆ 4-5 เรื่อง ดังนี้คือ

1. เรื่อง "น้ำฝน" สำหรับทำการเกษตร ประชาชนอยากได้น้ำที่พอเพียง ไม่ต้องรอน้ำฝนเช่นในปัจจุบัน และประสบกับภาวะฝนแล้งมาหลายปีแล้ว รวมทั้งปีนี้ด้วย
2. ปัญหาโจรผู้ร้ายชุกชุม มีการขโมยรถจักรยานยนต์ไปขายให้กับประเทศลาว และเขมร ประชาชนซึ่งกำลังนิยมใช้รถจักรยานยนต์ประสบกับปัญหานี้โดยทั่วกัน
3. การพิจารณาเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ประชาชนอยากได้ผู้สมัครซึ่งเป็นคนใจท้องถิ่น และเป็นคนดีจริงๆ ได้รับเลือกตั้งแล้วไม่ทิ้งประชาชน สามารถพบ ส.ส. ได้ตลอดเวลา และ ส.ส. ให้ความช่วยเหลือประชาชนได้ทุกกรณี
4. ประชาชนส่วนหนึ่งยังไม่ตัดสินใจเลือกผู้สมัครคนใด ขณะที่ประชาชนบางส่วนตัดสินใจแล้ว และแนะนำให้ผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะมาหาเสียงให้เร็วกว่านี้ในการเลือกตั้งครั้งต่อไป
5. การตัดสินใจของประชาชนมีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนหรือหมู่บ้านที่พวกเขาเป็นสมาชิกอยู่ด้วย กล่าวคือ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ซึ่งเป็นชนชั้นทำแบบทางการของท้องถิ่น มีส่วนสำคัญในการชักนำประชาชนในการเลือกตั้ง โดยทำการประชุมปรึกษาหารือกันก่อนการเลือกตั้ง สังเกตได้จากคำพูดของผู้ใหญ่บ้าน มักจะสอดคล้องกับประชากรของหมู่บ้านเสมอ ผู้ใหญ่บ้านมักกล่าวว่า "ยังไม่รู้จะเลือกใคร" บางครั้งประชาชนจะพูดกับผู้สมัครหมายเลข 9 ว่า "มาช้าไปหน่อย คราวหน้ามาเร็วว่า กว่านั้นะ" หรือ "คราวนี้ไม่ได้ คราวหน้าเอาใหม่ละ" ก็มีความหมายว่า ประชาชนได้ตัดสินใจเลือกผู้สมัครไว้แล้ว และให้กำลังใจผู้สมัครว่าไม่ควรทอดอวย คราวหน้าควรจะสมัครใหม่ ไม่ได้หมายความว่า จะหมดเวลาในการเลือกตั้งแล้ว หรือได้ไปออกเสียงใช้สิทธิเลือกตั้งแล้วแต่อย่างใด

ผู้สมัครหมายเลข 9 จะเดินไปพบประชาชนตามบ้านเรือนเสมอเมื่อมีโอกาส แม้บางครั้งจะเป็นเวลาวิกาล เช่น วันที่ 22-23 กรกฎาคม เดินพบประชาชนบ้านนาอ่างวาล และ ต.โพธิ์ไทร รวมแล้วประมาณ 50 หลังคาเรือน กลางคืนวันที่ 23 กรกฎาคม เดินไปพบประชาชน ต.สำโรง อำเภอโพธิ์ไทร ประมาณ 10 หลังคาเรือน การพบปะเป็นการส่วนตัว ทำให้เกิดการปะทะสังสรรค์ (interaction) ระหว่างผู้สมัครกับประชาชน กล่าวคือ เกิดความคุ้นเคย เป็น

กันเอง ประชาชนบางคนจะขบขู่ สู่รา ของแจกจากผู้สมัคร หรือบางคนจะบอกกับผู้สมัครโดยตรงว่า "ชอบ" หรือ "ไม่ชอบ" ผู้สมัครหรือไม่อย่างไร นับว่าผู้สมัครหมายเลข 9 ได้ประโยชน์จากการหาเสียงโดยวิธีนี้เช่นกัน

3. ทรัพยากรต่างๆ (resources) ที่ผู้สมัครหมายเลข 9 ใช้ในการหาเสียง

หมายถึง ทรัพยากรทางการเมือง (Political Resources) ซึ่งได้แก่ เงิน (money) คน (man) วัสดุอุปกรณ์ (material) อิทธิพลบารมี (influence) ซึ่งนับเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวิธีการในการหาเสียงของผู้สมัคร การพิจารณาเรื่องทรัพยากรที่ผู้สมัครนำมาใช้ในการหาเสียง จะแบ่งแยกพิจารณาออกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้ คือ

1. ทรัพยากรทางการเงิน (money resource)
2. ทรัพยากรคน (man resources)
3. การจัดองค์การในการหาเสียง
4. อุปกรณ์และความจำเป็นต่างๆ ทางการเมือง
5. ความช่วยเหลือจากแหล่งต่างๆ เช่น พรรคที่สังกัด เป็นต้น
6. การสื่อสารทางการเมือง (political communication) ของผู้สมัครกับ

ประชาชน

1. ทรัพยากรทางการเงิน (money resource)

ถ้าผู้สมัครมีเงินทุนในการหาเสียงจำนวนมาก ก็สามารถทำให้การหาเสียงเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ เพราะสามารถจ้างคนมาช่วยทำงานได้มาก และเลือกจ้างได้ตามความต้องการ เงินจึงนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้สมัครในปัจจุบัน ผู้สมัครอาจได้เปรียบ - เสียเปรียบกันอย่างมาก เพราะมีทรัพยากรทางการเงินไม่เท่าเทียมกันนี้เอง

ผู้สมัครหมายเลข 9 เป็นนักการเมืองหน้าใหม่ ฐานะปานกลาง และยังอยู่ในฐานะนิสิตระดับปริญญาโท เงินทุนในการหาเสียงเกือบทั้งหมดเป็นของตนเอง จึงมีทรัพยากรทางการเงินค่อนข้างจำกัด^๕ ในหมวดรายการค่าใช้จ่ายในการหาเสียงรวมทั้งหมดของผู้สมัครหมายเลข 9 แยกออกเป็นเงินทุนส่วนตัวทั้งสิ้น 11,300 บาท ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนเงินไม่มากนัก เมื่อเทียบกับความกว้างขวางของเขตเลือกตั้งที่ 4 และจำนวนประชากรในเขตเลือกตั้งนี้ (โปรดดูตารางที่ 8 ค่าใช้จ่ายของผู้สมัครหมายเลข 9)

2. ทรัพยากรคน (man resource)

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า เงิน จะส่งผลให้สามารถจัดหา จำนวนคนมาร่วมงานได้มากน้อยตามต้องการ เหตุนี้ ผู้สมัครหมายเลข 9 จึงไม่มีทรัพยากรคนให้พอเพียงกับความจำเป็นในการหาเสียง กล่าวคือ นอกจากผู้สมัครหมายเลข 9 และผู้สมัครร่วมคณะแล้ว ก็มีคนขับรถ 1 คน ซึ่งช่วยหาเสียงจนถึงวันเลือกตั้งและมีเพียง 3-4 วัน ที่มารดาและน้องชายผู้สมัครหมายเลข 9 เดินทางไปช่วยหาเสียงกับญาติพี่น้อง นอกเหนือจากนี้แล้วก็ไม่มีผู้ใดอีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงระยะ 5 วันสุดท้ายก่อนการเลือกตั้ง ผู้สมัครหมายเลข 9 จะเดินทางหาเสียงโดยลำพัง พร้อมกับคนขับรถเท่านั้น

เหตุนี้ เมื่อขาดทรัพยากรคนซึ่งสามารถช่วยในการหาเสียงได้อย่างกว้างขวาง และมีประสิทธิภาพ ผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะจึงหาเสียงได้ไม่มากนัก กล่าวคือ สามารถเดินทางไปพบประชาชนได้ประมาณ 40% จาก 500-600 หมู่บ้านในเขตเลือกตั้งที่ 4

และถ้าจะแบ่งทรัพยากรคนของผู้สมัครคณะนี้ในรายละเอียด เพื่อให้เห็นถึงส่วนประกอบสำคัญในการหาเสียงชัดเจนขึ้น สามารถแบ่งพิจารณาได้ 2 ประเภท คือ

^๕ สัมภาษณ์ผู้สมัครหมายเลข 9, 20 มิถุนายน 2531.

2.1 ผู้ร่วมงาน (partners) กล่าวคือ นอกจากผู้สมัครหมายเลข 9 แล้ว ก็มีผู้สมัครหมายเลข 7 และหมายเลข 8 และรวมนายทองอินทร์ คนขับรถอีกคนหนึ่ง ซึ่งตระเวนหาเสียงร่วมกับผู้สมัครหมายเลข 9 จนถึงวันลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ทั้ง 4 คนนี้นับว่าเป็นผู้ร่วมงานของผู้สมัครคณะนี้ ตลอดระยะเวลาในการหาเสียงเลือกตั้ง

2.2 ผู้สนับสนุน (supporters) หมายถึง ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือผู้สมัครในการหาเสียงเลือกตั้งโดยรูปแบบต่างๆ เป็นต้นว่า การให้เงินช่วยเหลือ การให้อุปกรณ์การเลือกตั้ง เช่น แผ่นป้ายประกาศ พิมพ์ใบปลิวแจก เป็นต้น ตลอดจน การเป็นอาสาสมัครทำงานหาเสียง ช่วยผู้สมัคร หรือการรับปากจะลงคะแนนเสียงให้ในวันเลือกตั้งรวมความแล้ว ผู้สนับสนุน หมายถึง คนทุกเพศทุกวัย และรวมทั้งนิติบุคคล องค์กร สถาบันต่างๆ ที่มีส่วนช่วยผู้สมัครในการหาเสียงเลือกตั้ง

กรณีของผู้สมัครหมายเลข 9 ขาดผู้ให้ความสนับสนุนอย่างแท้จริงโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ นอกจากความช่วยเหลือจากพรรคประชากรไทย บางอย่างแล้ว ก็มีเพียงกำลังใจจากญาติมิตร และประชาชนบางคนในเขตเลือกตั้งที่ 4 จำนวนหนึ่งเท่านั้น ไม่ปรากฏมีความช่วยเหลือในรูปแบบอื่นา เช่น อาสาสมัครช่วยหาเสียง ผู้บริจาค กลุ่มผู้สนับสนุน เป็นต้น แต่อย่างใด โดยสรุปแล้ว ผู้สนับสนุนผู้สมัครหมายเลข 9 ที่เห็นได้เด่นชัด ได้แก่

ก. พรรคประชากรไทย นับเป็นผู้สนับสนุนที่สำคัญที่สุดต่อผู้สมัครหมายเลข 9 ความช่วยเหลือของพรรคประชากรไทย สามารถแบ่งแยกรายละเอียด ดังตารางที่ 8 คือ

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 วิธีการหาเสียงของผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะ

วันที่ เดือน พ.ศ.	หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ	วิธีการหาเสียง	หมายเหตุ
25 มิถุนายน 2531	บ้านท่าป่อแฉง ตลาดิน ตัวอำเภอตระกาฬพืชผล ค. คอนสาย บ้านโป่งน้อย บ้านห้วยหวาย	1. การปราศรัย 2. การ "เคาะประตูบ้าน" พบปะประชาชนเป็นการ ส่วนตัว	-ยังไม่มีโปสเตอร์ และบัตร เบอร์ เพราะทางพรรค ยังไม่ได้จัดส่งไปให้
26 มิถุนายน 2531	บ้านนาคำ บ้านขุหลุ บ้านโหม่น บ้านโนนฮาง บ้านนาหิน บ้านเสารงน้อย บ้านเสารงใหญ่ บ้านนาแค บ้านนาเตือ บ้านเซเบ็ด (เขตอำเภอตระกาฬพืชผล)	1. การปราศรัย 2. การ "เคาะประตูบ้าน" พบปะประชาชนเป็นการ ส่วนตัว	-ยังไม่มีโปสเตอร์ และบัตร เบอร์
29 มิถุนายน 2531	บ้านท่าป่อแฉง บ้านโนนไฮ ค. ขามเปี้ย บ้านนาคาย บ้านสิงห์แก้ว ค. จิกเหิง กิ่ง อ. ตาลชุม	1. การปราศรัย 2. การ "เคาะประตูบ้าน" พบปะกับประชาชนเป็น การส่วนตัว 3. ติดโปสเตอร์ แจกบัตร เบอร์	-มีคนฟังไม่มากนัก เพราะประชาชน ไปทำงานทำไร่กัน มาก
30 มิถุนายน 2531	บ้านจิกลุ่ม ค. จิงเหิง อ. โขงเจียม บ้านหัวเหว ค. โขงเจียม	1. การปราศรัย 2. การ "เคาะประตูบ้าน" 3. ติดโปสเตอร์ แจกบัตร เบอร์	-ติดโปสเตอร์ได้ น้อยเพราะมีจำนวน จำกัด

ตารางที่ 8 (ต่อ)

วันที่	เดือน พ.ศ.	หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ	วิธีการหาเสียง	หมายเหตุ
1	กรกฎาคม	ต.หนองแสงใหญ่	1. การปราศรัย	-ตามหมู่บ้านต่างๆ
2531		อ.โขงเจียม หมู่บ้าน วังสะแบงใต้ บ้านวังใหญ่ บ้านดอนจาน ต.คำเขื่อนแก้ว บ้านเวินบึก	2. การ "เคาะประตูบ้าน" 3. ติดโปสเตอร์ แจกบัตร เบอร์	จะปราศรัยได้ เฉพาะช่วงเช้า และเย็น -คืบนี้คณะค้ำคันทันที่ วัดคำเขื่อนแก้ว
2	กรกฎาคม	บ้านหนองชาติ บ้านถ้ำปอง	1. การปราศรัย	-บ้านป่าไผ่ มีคน
2531		ต. ห้วยไผ่ บ้านปากห้วย	2. การ "เคาะประตูบ้าน"	ฟังจำนวนมาก
"วันรัชมังคลา ภิเษก"		หมาก บ้านหนองผือน้อย บ้านกุ่ม บ้านป่าไผ่ บ้าน หนองผือพัฒนา ต.นาโพธิ์ กลาง บ้านทุ่งนาเมือง บ้านคันท่าเกวียน	3. ติดโปสเตอร์ แจกบัตร เบอร์	และให้ความสนใจ สูง แต่มีบางกลุ่ม ขอบุหรี่และสุรา จากคณะ
5	กรกฎาคม	ตลาด อ.ตระการพืชผล	1. ปราศรัย	-หมายเลข 8 นอน
2531		อำเภอภูคดข้าวปุ้น บ้านขุมคำ	2. การ "เคาะประตูบ้าน"	ที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน -หมายเลข 7 และ 9 นอนที่วัด
6	กรกฎาคม	บ้านห้วยยาง บ้านวังแซ	1. การปราศรัย	-อยู่ในเขต 2
2531		บ้านพะไล บ้านสองคอน บ้านเกาะโรง บ้านโป่งเป้า อ.โพธิ์ไทร	2. การ "เคาะประตูบ้าน" 3. ติดโปสเตอร์ แจกบัตร เบอร์	อำเภอ คือ ภูคด ข้าวปุ้น และ โพธิ์ไทร

ตารางที่ 8 (ต่อ)

วันที่ เดือน พ.ศ.	หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ	วิธีการหาเสียง	หมายเหตุ
7 กรกฎาคม 2531	เขต อ. ชานุมาน รวม หมู่บ้านต่างๆ ประมาณ 10 หมู่บ้าน	1. การปราศรัย 2. "เคาะประตูบ้าน" 3. ติดโปสเตอร์ แจกบัตร เบอร์	-ปราศรัยตลาดนัด 2 จุดใหญ่
8 กรกฎาคม 2531	เขต อ. เสนางคนิคม และเขตอำเภอชานุมาน บางส่วน รวมหมู่บ้านต่างๆ ประมาณ 15 หมู่บ้าน	1. การปราศรัย 2. การ "เคาะประตูบ้าน" 3. ติดโปสเตอร์ แจกบัตร เบอร์	-การปราศรัยทำได้ น้อยเพราะผู้คน ออกไปไรรักษาและ ประชาชนไม่สนใจ นัก
9 กรกฎาคม 2531	เขต อ. เสนางคนิคม และเขตอำเภอเขมรราช บางส่วน	ใช้วิธีหาเสียงสำคัญ 3 แบบ เหมือนวันก่อนๆ	
10 กรกฎาคม 2531	ตระเวณในหมู่บ้าน ตำบลต่างๆในเขต อำเภอเขมรราช	วิธี เดิม	
11 กรกฎาคม 2531	หมู่บ้าน ตำบลต่างๆ ในเขตอำเภอเขมรราช และตระการพืชผล	วิธี เดิม	

ตารางที่ 8 (ต่อ)

วันที่ เดือน พ.ศ.	หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ	วิธีการหาเสียง	หมายเหตุ
12 กรกฎาคม ถึง 18 กรกฎาคม 2531	หมู่บ้านตำบลต่างๆ ในเขต อำเภอตระการพืชผล โขงเจียม และศรีเมืองใหม่	วิธีเดิม เพียงแต่ไม่ได้ ติดโปสเตอร์ และบัตร เบอร์ เพราะหมดแล้ว	-วันที่ 18 ก.ค. ค้างคืนที่ ต.ห้วย หมาก อ.ศรีเมือง ใหม่
19 กรกฎาคม 2531	ในเขต อ.ศรีเมืองใหม่ และ อ.โขงเจียม	1. การปราศรัย 2. แจกใบปลิว 3. การ "เคาะประตูบ้าน"	-ผู้สมัครหมายเลข 9 หาเสียงคนเดียว ใช้ทุนส่วนตัวพิมพ์ ใบปลิว
20 กรกฎาคม 2531	เขต อ.โขงเจียม อ.โพธิ์ไทร และ อ.เขมราฐ	1. การปราศรัย 2. แจกใบปลิว 3. การ "เคาะประตูบ้าน"	-หาเสียงคนเดียว
21 กรกฎาคม 2531	เขต อ.เขมราฐ	1. การปราศรัย 2. แจกใบปลิว 3. การพบปะประชาชน ตามบ้านเรือน	-หาเสียงคนเดียว
22 กรกฎาคม ถึง 23 กรกฎาคม 2531	เขต อ.โพธิ์ไทร	1. การปราศรัย 2. แจกใบปลิว 3. การพบปะประชาชน ตามบ้านเรือน	-หาเสียงคนเดียว

ตารางที่ 9 ความช่วยเหลือของพรรคประชากรไทยต่อผู้สมัครหมายเลข 9

วันที่ เดือน พ.ศ.	รายการ	จำนวน	หมายเหตุ
17 มิถุนายน 2531	1. เงินค่าสมัคร	5,000 บาท	ผู้สมัครหน้าใหม่
	2. เงินค่าเดินทาง	2,000 บาท	จะได้รับ เท่ากันทุกคน
	3. รูปถ่ายประกอบการสมัคร		
	700 รูป		
28 มิถุนายน 2531	4. เอกสารประกอบการสมัครอื่นๆ ได้แก่ ใบรับรองแพทย์ และ เอกสารรับรองของหัวหน้าพรรค		
	1. โปสเตอร์ซึ่งพิมพ์รูปผู้สมัคร		
	ทั้งคณะ 1,000 แผ่น รวมทั้งคณะพร้อมหมายเลขประจำตัว หรือ "เบอร์"		
	2. บัตรเบอร์ สำหรับแจก		
	หาเสียง	10,000 แผ่น	รวมทั้งคณะ
	3. เทปคำปราศรัยของ		
	หัวหน้าพรรค	20 ชุด	ชุดละ 2 ดับ

นอกเหนือจากรายการดังกล่าวแล้ว พรรคประชากรไทยก็ไม่ได้ให้ความช่วยเหลืออื่นได้อีกต่อผู้สมัครหมายเลข 9 สาเหตุที่พรรคให้ความช่วยเหลือผู้สมัครไม่มากนัก เป็นเพราะพรรคมีทุนในด้านต่างๆ สำหรับการหาเสียงจำกัดประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง คือ เน้นให้ผู้สมัคร

ช่วยเหลือตัวเอง ยกเว้นกรณีและผู้สมัครมีคะแนนเสียงดีและมีแนวโน้มว่าจะชนะการเลือกตั้ง ำให้
 แจ้งของความช่วยเหลือไปยังสำนักงานพรรคในกรุงเทพฯ⁶ พรรคจะส่งคนพร้อมอุปกรณ์ในการหา
 เสียง ซึ่งเรียกกันว่า "ขบวนม้าเร็ว" มาช่วยผู้สมัคร⁷

ข. มารดาและญาติพี่น้องบางคน มารดาของผู้สมัครหมายเลข 9 ได้ช่วยนำ
 บัตร เบอร์ โปสเตอร์ และใบปลิว ไปแจกให้กับญาติพี่น้องจำนวนหนึ่ง ใน ต. เอือดใหญ่ อ. ศรีเมือง
 ำใหม่ และ อ. เขมรราช ประมาณ 3-4 วัน

นายพิชัย ทองแสน ราษฎรอำเภอโพธิ์ไทร ซึ่งมีฐานะเป็นลุงของผู้สมัครหมายเลข 9
 ได้นำใบปลิวไปแจกให้กับญาติบางคนในเขตอำเภอดังกล่าว และ "ฝาก" เบอร์ 9 กับ ญาติมิตร
 และคนรู้จักกันบางคน

ญาติพี่น้องของผู้สมัครบางคนในเขตอำเภอศรีเมืองใหม่ โพธิ์ไทร และ เขมรราช ได้ให้ที่
 พักและเลี้ยงอาหารผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะ ระหว่างตระเวนหาเสียง

นอกจากนี้แล้ว จะเป็นการให้กำลังใจผู้สมัครมากกว่าอย่างอื่น โดยมีญาติพี่น้องและ
 ประชาชนหลายคนมักพูดกับผู้สมัครหมายเลข 9 ว่า "คราวนี้ไม่ได้ คราวหน้าเอาใหม่"⁸ เป็น
 การปลอบใจ และสนับสนุนให้ผู้สมัครหมายเลข 9 ไม่ท้อถอยในการสมัครรับเลือกตั้ง

⁶ สำนักงานที่ทำการพรรคประชากรไทย ตั้งอยู่ที่ถนนเทียนร่วมมิตร เขตห้วยขวาง
 กรุงเทพมหานคร หมายเลขโทรศัพท์ 277-1023, 277-1194, 277-3933 และ 277-9269.

⁷ สมัคร สุนทรเวช, หัวหน้าพรรคประชากรไทย บรรยายที่ที่ทำการพรรคประชากร
 ไทย, 17 มิถุนายน 2531.

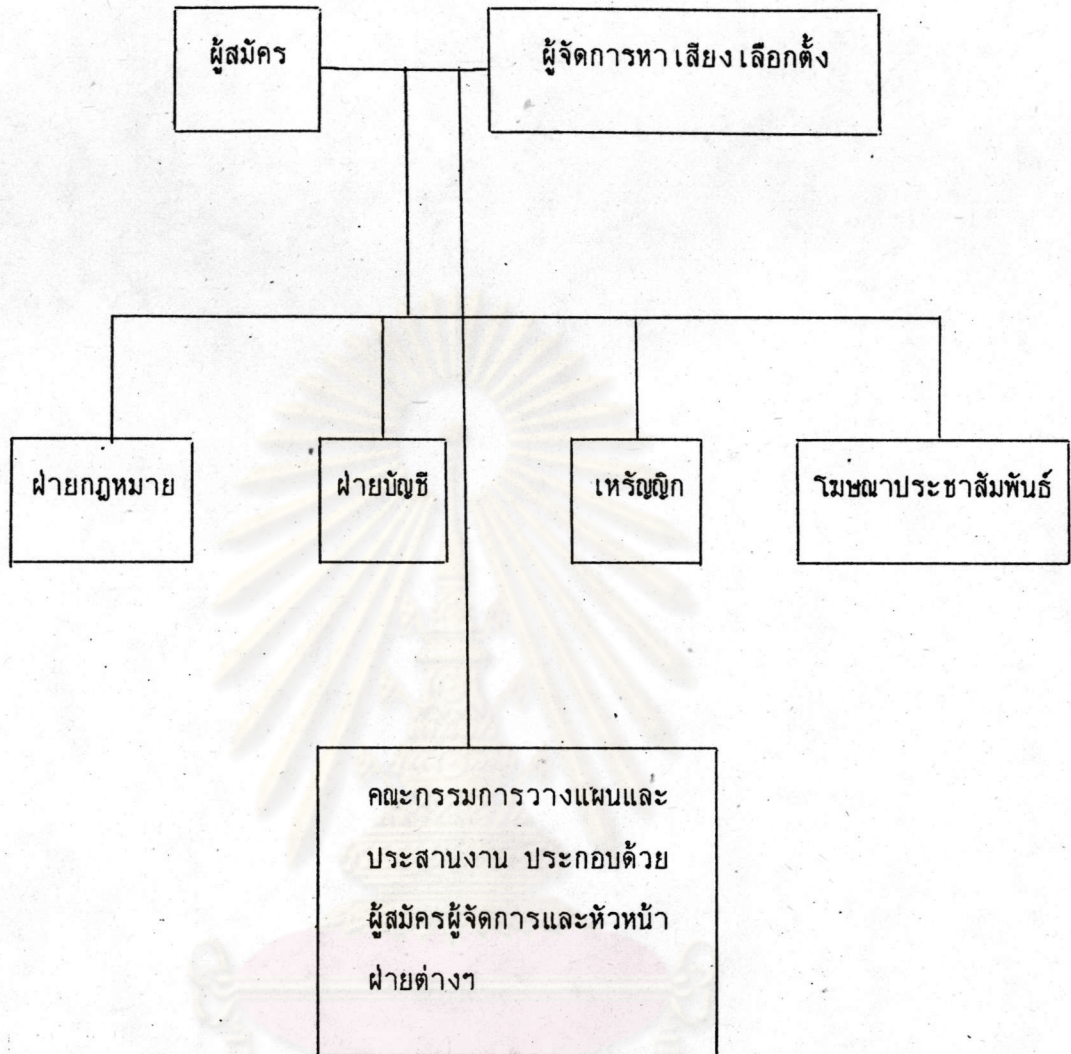
⁸ สัมภาษณ์ สันติ พุดเพราะ, ราษฎรหมู่บ้านห้วยหวาย ต.ดอนสาย อ.ตระการพืช
 ผล, 26 มิถุนายน 2531. และ สัมภาษณ์ พิชัย ทองแสน, ราษฎรตำบลโพธิ์ไทร
 อ.โพธิ์ไทรญาติของผู้สมัครหมายเลข 9, 7 กรกฎาคม 2531.

3. องค์การในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

การจัดองค์การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ถือว่ามีส่วนสำคัญสำหรับผู้สมัครอย่างยิ่ง ในสหรัฐอเมริกา นั้น ผู้สมัครส่วนใหญ่โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ เป็นสมาชิกรัฐสภาอยู่แล้ว (incumbents) จะแต่งตั้งบุคคลที่มีความชำนาญเฉพาะเกี่ยวกับการหาเสียง ทำหน้าที่ผู้จัดการหาเสียงเลือกตั้ง (Campaigning manager) รวมทั้งการจ้างบุคคลและอาสาสมัคร เข้าทำหน้าที่ต่างๆ ได้แก่ ฝ่ายกฎหมายหรือฝ่ายแนะนำปรึกษา ฝ่ายบัญชี ฝ่ายข่าวเทร็ดดิ้ง และฝ่ายโฆษณาประชาสัมพันธ์หรือผู้ชำนาญการด้านการสื่อสาร⁹

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁹ Edie N. Goldenberg and Michael W. Traugott, Campaigning for Congress, (Washington D.C. : Quarterly, Inc., 1984), pp. 11-12.

รูปที่ 6 การจัดองค์กรในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ผู้จัดการหาเสียงเลือกตั้งจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการหาเสียงเลือกตั้ง ควบคุมให้เจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายทำงานตามความรับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพที่สุด โดยทั่วไปแล้ววัตถุประสงค์สำคัญในการจัดตั้งองค์กรในการหาเสียงเลือกตั้ง ก็คือ

1. วางแผนการในการหาเสียง (planning)
2. การบริหารบุคคลซึ่งทำงานหาเสียงเลือกตั้ง
3. การหาข่าวสาร และประเมินผลการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

โดยเป้าหมายก็เพื่อทำให้ผู้สมัครได้รับการเลือกตั้งในที่สุดนั่นเอง อย่างไรก็ตาม การจัดองค์กรหาเสียงเลือกตั้งในประเทศไทย ผู้สมัครบางคน คือ ผู้สมัครที่เป็นอดีต ส.ส. ผู้สมัครที่เป็นนักธุรกิจมีทุนทรัพย์จำนวนมาก และผู้สมัครที่ได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งต่างๆ เช่น พรรคการเมือง เป็นต้น จำนวนมากเท่านั้นจึงจะจัดองค์กรในการหาเสียงในรูปแบบของ "ศูนย์ อำนวยการหาเสียงเลือกตั้ง" ขึ้นในเขตเลือกตั้ง ส่วนผู้สมัครอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวแล้ว มักไม่มีการจัดองค์กรหาเสียงแต่อย่างใด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขัดข้องในเรื่องงบประมาณค่าใช้จ่าย เพราะการจัดตั้งองค์กรในการหาเสียงมักต้องใช้จ่ายเงินจำนวนมากนั่นเอง

ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครหมายเลข 9 ถ้าจะกล่าวไปแล้วไม่มีการจัดตั้งแต่อย่างใด เพราะการดำเนินการทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการหาเสียง ตั้งแต่การเดินทางหาเสียง ที่หลบนอน การติดโปสเตอร์ แจกบัตรเบอร์ ใบปลิว การโฆษณาประชาสัมพันธ์จะ ทำไปพร้อมๆ กัน โดยใช้จ่ายยนต์กะละเล็กเพียง 1 คันพร้อมคนขับ 1 คน เท่านั้น ถ้าจะอนุโลม เรียกว่า "ศูนย์รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง" รยนต์เพียง 1 คันนี้ก็คือนุ้ยๆ ของผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะ ส่วนผู้จัดการหาเสียง ฝ่ายบัญชี ฝ่ายข่าว ฝ่ายประชาสัมพันธ์ และฝ่ายอื่นๆ ก็รวมอยู่ที่ คนๆ เดียว คือผู้สมัครหมายเลข 9

สาเหตุที่ผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะไม่ได้จัดตั้งศูนย์อย่างเป็นทางการขึ้นก็เพราะ ข้อจำกัดทางด้านทุนทรัพย์ในการหาเสียงดังกล่าวแล้ว และสังเกตเห็นว่า ผู้สมัครอื่นที่มีข้อจำกัด เช่นนี้ก็ไม่มีการจัดตั้งศูนย์รณรงค์หาเสียงเลือกตั้งแต่อย่างใด มีเพียงผู้สมัครบางคนที่เป็นอดีต ส.ส. นักธุรกิจ ผู้สมัครที่ได้รับความช่วยเหลือจำนวนมากจากพรรคที่สังกัดเท่านั้น ที่จัดตั้งศูนย์รณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 4

4. อุปสรรคที่จำเป็นอื่นๆ สำหรับการหาเสียงเลือกตั้ง

การหาเสียงเลือกตั้ง ถ้าจะกล่าวไปแล้วก็คือการสื่อสารระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งกับประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง กล่าวคือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องทำการประชาสัมพันธ์ตัวเองให้ประชาชนในเขตเลือกตั้งรู้จักด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อนำมาว่าให้ประชาชน

เกิดความนิยมในตัวผู้สมัคร และลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ การสื่อสารดังกล่าว นอกจากตัวผู้สมัครเองและกลุ่มคนที่ทำงานหาเสียงช่วยผู้สมัครกระทำเองแล้ว ยังมีความจำเป็นต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยประชาสัมพันธ์ด้วย

การทำเสียงในอดีต คือ ตั้งแต่การเลือกตั้ง ปี พ.ศ. 2512 ย้อนหลังไปนั้น ผู้สมัครบางคนจะใช้กลองยาว วงดนตรี ลิเก หมอลำ ภาพยนตร์ เป็นเครื่องช่วยหาเสียง เพราะความบันเทิงในรูปแบบต่างๆ ดังกล่าว จะดึงดูดให้ประชาชนมารวมกันเป็นจำนวนมากจากหลายแห่ง ผู้คนต่างๆ ที่มารวมกันนี้ จะช่วยกระจายชื่อเสียงของผู้สมัครออกไปได้อย่างกว้างขวาง วงกลองยาว วงดนตรี ลำตัด ลิเก หมอลำ ภาพยนตร์ ต่างๆ นี้ นับว่าเป็นอุปกรณ์สำคัญต่อการหาเสียงของผู้สมัครยุคก่อน

ปัจจุบันนี้ แม้ว่าจะมีกฎหมายห้ามมิให้ผู้สมัครจัดความบันเทิงในรูปแบบต่างๆ ดังกล่าว เพื่อช่วยในการหาเสียง แต่ก็มีผู้สมัครหลีกเลี่ยงโดยเชิญบุคคลที่ประชาชนรู้จักกันดีและนิยมยกย่อง เช่น ดารา นักมวย เป็นต้น ไปช่วยหาเสียง นอกเหนือจากสิ่งต่างๆ ดังกล่าวแล้ว อุปกรณ์สำคัญที่จำเป็นในการหาเสียงในปัจจุบัน อาจได้แก่ คัทเอ้าท์ขนาดใหญ่ เครื่องขยายเสียงขนาดใหญ่ เครื่องเล่นเทปอย่างดี เครื่องคอมพิวเตอร์ วิทยุคลื่นสั้น หรือโทรศัพท์เคลื่อนที่ ตลอดจนเครื่องส่งเอกสารที่เรียกกันว่า โทรสาร ฯลฯ เพราะสิ่งต่างๆ ดังกล่าวนี้นับว่ามีความสำคัญและจำเป็นที่จะทำให้การสื่อสารของผู้สมัครไปยังประชาชนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

คัทเอ้าท์ขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ในสถานที่เด่นสะดุดตา เช่น ใจกลางของตัวอำเภอ ทางแยกที่มีการจราจรพลุกพล่าน ใกล้สถานที่ทำการของรัฐบาล ตามตลาด ฯลฯ จะทำให้ประชาชนที่ผ่านไปมามองเห็นและจดจำชื่อเสียง และรูปภาพผู้สมัครได้และนำไปพูดจากันต่อๆ ไป เครื่องขยายเสียงขนาดใหญ่ จะทำให้มีเสียงดัง ฟังชัด กลบเสียงอื่นที่รบกวนใช้ในการปราศรัยที่มีผู้ฟังจำนวนมาก แม้จะมีผู้ฟังจำนวนน้อย แต่ก็กระตุ้นให้ผู้ฟังสนใจในการฟังยิ่งขึ้น เครื่องเล่นเทปสามารถเปิดเสียงประชาสัมพันธ์ หรือเสียงผู้สมัครกล่าวปราศรัยได้ในกรณีที่ผู้สมัครไม่ได้มาด้วยตัวเอง เครื่องคอมพิวเตอร์ จะช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ทำให้การประสานงานเป็นไปอย่างรวดเร็ว วิทยุคลื่นสั้นหรือโทรศัพท์เคลื่อนที่ จะทำให้ผู้สมัครกับผู้ร่วมงานติดต่อส่ง

ข่าวถึงกันได้ตลอดเวลา ถ้ามีความจำเป็นต้องสื่อสาร เป็นความลับหรือ เป็นเอกสารก็ใช้โทรสาร (Fax) สื่อสาร ได้ทันที

อุปกรณ์ที่จำเป็นต่างๆ ดังกล่าว และอุปกรณ์อื่นๆ เป็นต้นว่า แผ่นป้ายซึ่งทำด้วยไม้กระดาน และอื่นๆ รถยนต์สำหรับการโฆษณาประชาสัมพันธ์ หรือผู้สมัครบางคนใช้ในการขนคนไปยังหน่วยเลือกตั้งในวันเลือกตั้ง รถจักรยานยนต์ เป็น "หน่วยเคลื่อนที่เร็ว" สำหรับออกไปติดโปสเตอร์ตามหมู่บ้าน ตำบล ต่างๆ หรือทำงานลับบางประเภท ฯลฯ มักเกี่ยวข้องกับเงินจำนวนมาก เหตุนี้ผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะ รวมทั้งผู้สมัครที่มีทุนทรัพย์ในการหาเสียงระดับเดียวกัน จึงไม่สามารถจัดหามาใช้ได้

สำหรับผู้สมัครหมายเลข 9 อุปกรณ์จำเป็นที่สามารถจัดหามาช่วยในการหาเสียงเลือกตั้ง ได้แก่

1. รถยนต์กระบะเล็ก จำนวน 1 คัน พร้อมคนขับ 1 คน ในอัตราค่าน้ำมันวันละ 100-150 บาท ค่าจ้างคนขับวันละ 100 บาท
2. เครื่องขยายเสียงขนาดเล็ก 1 ชุด ประกอบด้วย เครื่องขยายขนาด 45 วัตต์ 1 เครื่อง ไมโครโฟน 1 ตัว และลำโพง 2 ลำโพง (หนึ่งในสองซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าผู้สมัครหมายเลข 9 ยืมมาจากญาติคนหนึ่ง)
3. เครื่องเล่นเทปขนาดเล็ก 1 เครื่อง ใช้กับถ่านไฟฉาย (ผู้สมัครหมายเลข 9 ยืมมาจากญาติคนหนึ่ง) ใช้เปิดเทปคำปราศรัยของหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ก่อนเวลาที่ผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะจะทำการปราศรัยหาเสียง

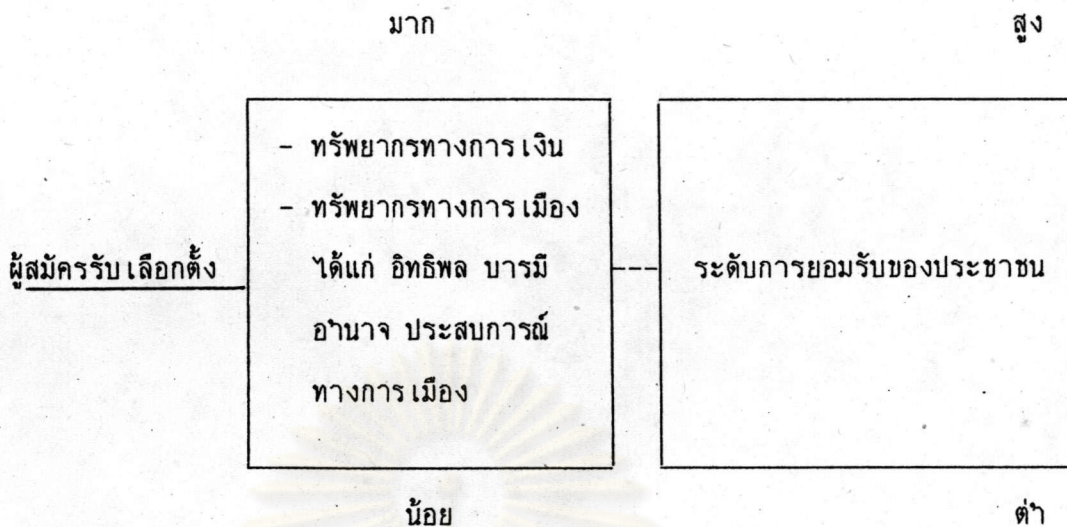
จะเห็นได้ว่าในการรณรงค์หาเสียงอีกตั้งครั้งนี้ การสื่อสารของผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะจึงไม่มีประสิทธิภาพมากนัก เช่น การปราศรัยในตลาดสดหรือตลาดนัด จะถูกเสียงอื่น เช่น เสียงเครื่องโฆษณาขายผ้า ขายด้วย ชาม เป็นต้นรบกวน จนผู้ที่ยืนฟังอยู่ไกลๆ ได้ยินไม่ชัดเจน และบางครั้งการมีรถยนต์เพียงคันเดียว ทำให้เกิดความรีบร้อนในการหาเสียง กล่าวคือสามารถปราศรัยได้วันละ 2-3 สถานที่ และเพียงแห่งละ 1-2 ชม. เท่านั้น เหตุนี้ จึงส่งผลไปสู่ความนิยมหรือไม่นิยมของประชาชนด้วย เพราะขณะที่ประชาชนกำลังสนใจ โดยไม่ลุกหนีไปไหน แต่ผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะ ต้องกล่าวสรุปและอำลาผู้ฟังเพื่อจะไปปราศรัยในหมู่บ้าน

ข้างหน้าประมาณ 4-5 กิโลเมตร ซึ่งถ้าซ้ำอีกครั้งชั่ววินาทีหรือหนึ่งชั่ววินาที ชาวบ้านก็อาจจะหลับนอน หรือออกไปทำกิจธุระเสียก่อน ส่วนเครื่องเล่นเทปที่ใช้กับถ่านไฟฉาย ก็ทำให้สิ้นเปลืองถ่านไฟฉายจำนวนมาก และเสียงดังไม่เพียงพอด้วย

5. ทรัพยากรทางการเมือง (political resource) บางอย่าง

ทรัพยากรทางการเมือง หมายถึง ทรัพยากรทางการเงิน ทรัพยากรคน อิทธิพล บารมี (influence) อำนาจ (power) ประสบการณ์ทางการเมือง ความรู้ ตลอดจนวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้สมัคร และทรัพยากรทางการเมืองบางอย่าง ได้แก่ อิทธิพลบารมี อำนาจ ประสบการณ์ทางการเมือง เป็นต้น ถือได้ว่าเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้สมัคร และมีมากน้อยไม่เหมือนกัน แต่โดยทั่วไปแล้วผู้สมัครที่เป็นอดีต ส.ส. ผ่านการเลือกตั้งมาหลายครั้ง หรือผู้สมัครที่มีทุนทรัพย์ในการหาเสียงจำนวนมาก และสามารถจัดหาคนมาช่วยหาเสียงเป็นองค์กรขนาดใหญ่ มักจะได้รับทรัพยากรทางการเมือง ประเภทอิทธิพล บารมี อำนาจเพิ่มมากขึ้นเสมอ

ผู้สมัครหมายเลข 9 นอกจากจะขาดแคลนทุนทรัพย์ ทรัพยากรคน ดังกล่าวมาแล้ว ยังเป็นเพียงผู้สมัครหน้าใหม่ กล่าวคือ เพิ่งสมัครรับเลือกตั้งเป็นครั้งแรก จึงมีประสบการณ์ทางการเมืองน้อย เหตุนี้ อิทธิพลบารมีที่จะทำให้ประชาชนยอมรับและเกิดความศรัทธาในขมย่อง จึงไม่มีแต่อย่างใด ซึ่งผิดกับผู้สมัครซึ่งมีประสบการณ์ทางการเมืองมาก มีอิทธิพลบารมี เป็นที่รู้จักของประชาชนโดยทั่วไป มีอำนาจในการควบคุมบังคับบัญชาลูกน้อง และบริวาร ประชาชนจะให้การยอมรับผู้สมัครประเภทนี้มากกว่าผู้สมัครหมายเลข 9

รูปที่ 7 ทรัพยากรทางการเมืองของผู้สมัคร และระดับการยอมรับของประชาชน

ในเรื่องความรู้ วัฒนธรรมทางการเมืองของผู้สมัครหมายเลข 9 อาจจัดได้ว่า เป็นผู้มีความรู้พื้นฐานที่ดีทางการเมืองคนหนึ่ง ทั้งนี้ เพราะผู้สมัครหมายเลข 9 เรียนจบระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์ ภาควิชาการเมืองการปกครองมาโดยตรง และปัจจุบันยังศึกษาต่อในระดับปริญญาโทในภาควิชาเดียวกันด้วย ผู้สมัครหมายเลข 9 จึงเป็นผู้เข้าใจถึงการปกครองในระบบประชาธิปไตยเป็นอย่างดี ในคำปราศรัย หรือข้อความในแผ่นปลิว มักจะมีข้อความในการส่งเสริม และยกระดับความรู้ทางการเมืองให้กับประชาชน อธิบายให้ประชาชนเข้าใจถึงสิทธิเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตย การเลือกตั้งแทนที่เป็นคนในสายอาชีพเดียวกัน มากกว่าจะโน้มน้ำหนักหรือชักจูงให้ประชาชนเลือกผู้สมัครหมายเลข 9 โดยตรง วัฒนธรรมทางการเมืองของผู้สมัครหมายเลข 9 จึงค่อนข้างสูงอยู่ในระดับอุดมการณ์ (ideology) ซึ่งแตกต่างอย่างมากกับระดับวัฒนธรรมของประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งส่วนใหญ่มีความเข้าใจทางการเมืองไม่ลึกซึ้งนัก

6. การสื่อสารทางการเมือง (Political communication)

การสื่อสารระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งกับประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง นับว่าเป็นหัวใจสำคัญของการหาเสียงเลือกตั้ง การสื่อสารทางการเมืองนอกจากจะเกี่ยวข้องกับการใช้อุปกรณ์สำคัญ เช่น เครื่องขยายเสียง แผ่นป้าย สื่อสารมวลชน ฯลฯ แล้ว ยังเกี่ยวข้องโดยตรง

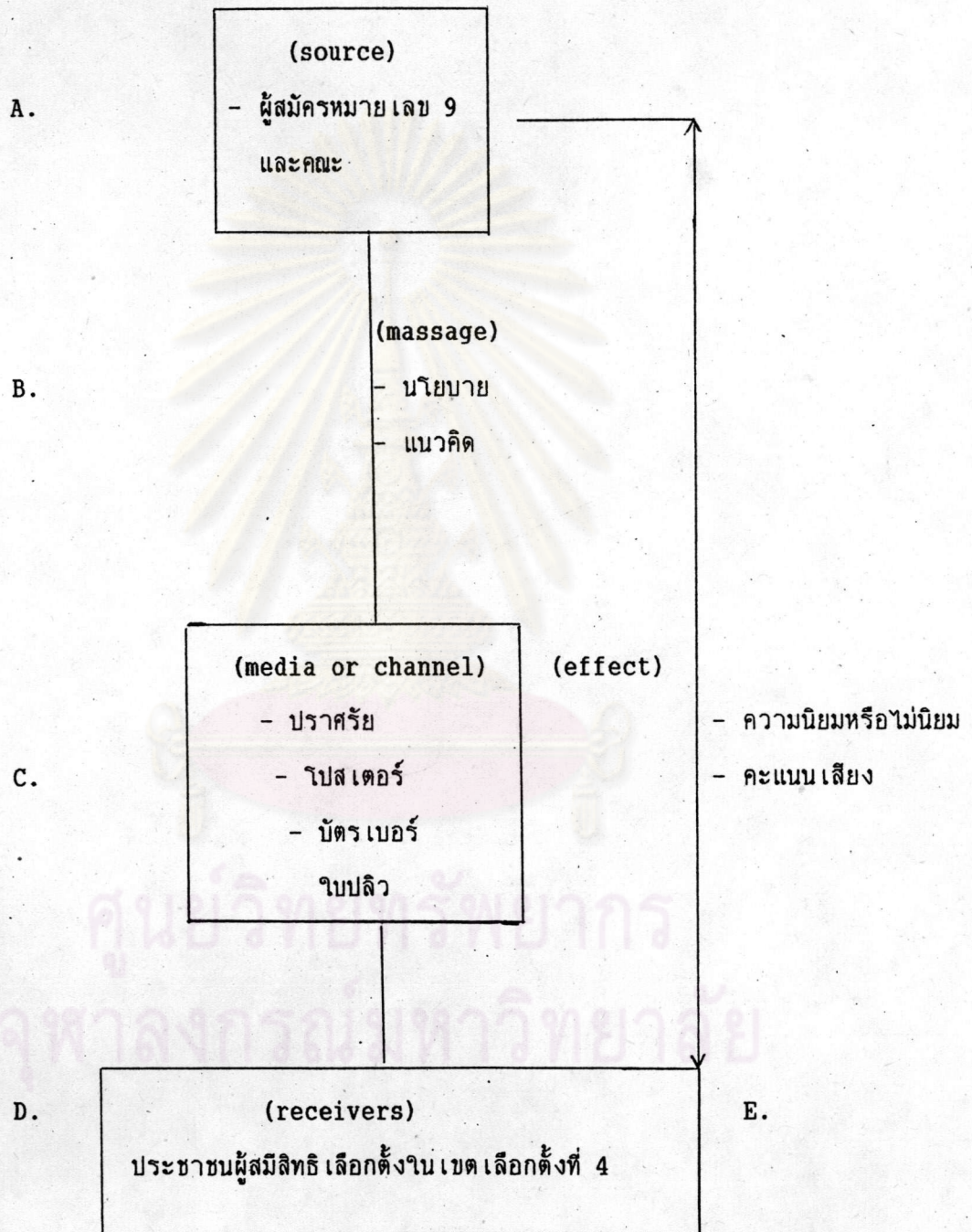
กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในเรื่องเกี่ยวกับ ความรู้ วัฒนธรรมทางการเมือง ดังกล่าวมาแล้ว รวมถึงถึงช่วงเวลาในการสื่อสารด้วย กล่าวคือ ถ้ามีเวลาในการสื่อสารยาวนานก็สามารถทำการสื่อสารได้มาก และทำได้ดีด้วย ในทางตรงกันข้าม ถ้ามีเวลาน้อย การสื่อสารก็อาจไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การหาเสียงเลือกตั้ง หมายถึงการสร้างความนิยมให้เกิดขึ้น โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องทำให้ประชาชนรู้จักอย่างกว้างขวางและรู้จักอย่างดี จนเกิดความศรัทธาและยอมรับ ยิ่งผู้สมัครทำให้ประชาชนรู้จักและยอมรับมากเท่าใด ผู้สมัครก็มีโอกาสจะได้รับการเลือกตั้งมากยิ่งขึ้น เหตุนี้การสื่อสารทางการเมืองของผู้สมัคร จึงนับได้ว่าเป็นตัวเชื่อมประสาน (link) ระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งและประชาชนโดยทั่วไป กรณีการสื่อสารทางการเมืองของผู้สมัครหมายเลข 9 กับประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 4 มีลักษณะและข้อสังเกต ดังนี้ คือ

1. มีเวลาน้อย กล่าวคือช่วงเวลา (period) ของการหาเสียงอย่างจริงจังของผู้สมัครหมายเลข 9 จะอยู่ระหว่างวันที่ 27 มิถุนายน 2531 ซึ่งเป็นเวลาที่ไชร์ถยนต์ตระเวนหาเสียง พร้อมมา กับการติดโปสเตอร์และแจกบัตรเบอร์ ถึงวันที่ 23 กรกฎาคม 2531 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 27 วัน ถ้าคิดคำนวณโดยเฉลี่ยแล้ว วันหนึ่งสามารถตระเวนไปได้ประมาณ 12-หมู่บ้าน พบกับชาวบ้านประมาณหมู่บ้านละ 20 คน ก็เท่ากับว่าในระยะเวลา 27 วัน ผู้สมัครหมายเลข 9 สามารถพบกับประชาชนเพียง 6,480 คน หรืออย่างมากประมาณ 10,000 คน เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรของเขตเลือกตั้งที่ 4 ที่มีอยู่มากกว่า 400,000 คนแล้ว จะเห็นได้ว่า ผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะไม่สามารถทำการสื่อสารทางการเมืองได้ทั่วถึง ถ้าจะทำได้ทั่วถึงต้องใช้เวลาไม่ต่ำกว่า 1 ปี

2. กระบวนการในการสื่อสาร (Communication process) คือการที่ผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะติดต่อสัมพันธ์กับประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 4 ด้วยการถ่ายทอดประสบการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและข้อเท็จจริงต่างๆ ทางการเมือง ตลอดจนการบอกข่าวสารข้อมูล ความรู้สึก นึกคิดของผู้สมัครให้ประชาชนรับรู้และวินิจฉัย

พิจารณาจากวิธีการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะแล้ว
สามารถกำหนดกระบวนการในการสื่อสาร เป็นแผนผังได้ดังนี้คือ

รูปที่ 8 กระบวนการในการสื่อสารทางการเมืองของผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะ

ผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะ คือ แหล่งสาร (source) ทำการส่งสาร (message) ซึ่งได้แก่ การแถลงนโยบาย แนวความคิด แนวทางแก้ไขปัญหา เสนอคุณสมบัติ ของตัวเอง เป็นต้น ผ่านสื่อ (media or channel) คือการปราศรัย ติดโปสเตอร์ บัตรเบอร์ ไขปลิว ไปสู่ประชาชน (receivers) ในที่สุดก็จะเกิดปฏิกิริยาโต้ตอบจากประชาชน คือ ความพอใจ หรือไม่พอใจ ซึ่งออกมาในรูปคะแนนเสียงเลือกตั้ง ขึ้นตอนต่างๆ จาก A-E. คือ กระบวนการในการสื่อสารนั่นเอง

รูปแบบการสื่อสารของผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะ สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

ก. การสื่อสารด้วยปากเปล่า (oral system) โดยการปราศรัย และการ "เคาะประตูบ้าน" พบปะกับประชาชนเป็นหลัก การสื่อสารด้วยปากเปล่า แม้ว่าผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะจะทำได้ดีมีความใกล้ชิดกับประชาชน เกิดความคุ้นเคยและเป็นกันเอง แต่ก็ทำได้น้อย เพราะมีเวลาไม่มาก ดังกล่าวแล้ว และยังมีน้ำหนักหัวใจประชาชนน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับ การที่ผู้สมัครบางคนใช้การแจกสิ่งของ ใช้เงินซื้อเสียง และการใช้รถขนคนไปยังหน่วยเลือกตั้ง ทั้งนี้ เพราะการพูดปากเปล่า ประชาชนผู้รับข่าวสารยังมีความลังเลใจ เนื่องจากมีผู้สมัครหลายคนใช้วิธีการสื่อสารด้วยปากเปล่าเช่นกัน ผิดกับการแจกสิ่งของ ใช้เงินซื้อเสียง เมื่อมีการรับของ รับเงินแล้ว ก็ถือได้ว่าผู้รับตัดสินใจเลือกผู้สมัครที่เป็นเจ้าของสิ่งของและเงินแล้ว

ข. การสื่อสารด้วยสื่อ (media system)¹⁰ วิธีนี้จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพ ในการสื่อสาร และประหยัดเวลา แรงงาน ได้อย่างมาก ผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะมีข้อจำกัด ทางด้านทุนทรัพย์ จึงใช้การสื่อสารด้วยสื่อได้อย่างจำกัด กล่าวคือ ใช้เพียงการติดโปสเตอร์

¹⁰ การสื่อสารด้วยสื่อ มีลักษณะเป็นการพรรณนาความเป็นจริง (descriptive) ส่วนการสื่อสารด้วยปากเปล่า มีลักษณะเป็นการพรรณนาที่แฝงด้วยค่านิยมและความคิดเห็น (prescriptive) โปรดดูรายละเอียดใน Daniel Lerner, "Communication Systems and Social Systems" in Wilbur Schramm and Donald Roberts (eds). The Process and Effects of Mass Communication (Urbana : University of Illinois Press, 1971), p.117.

แจกบัตรเบอร์ และใบปลิวเท่านั้น อย่างไรก็ตามสื่อดังกล่าวก็มีจำนวนน้อย จึงทำให้การสื่อสารด้วยวิธีของผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะขาดประสิทธิภาพอย่างยิ่ง

การสื่อสารด้วยสื่อ ถือว่าเป็นวิธีการสื่อสารทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพและได้รับความนิยมน้อยกว่าในปัจจุบัณ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้ระบบการใช้สื่อที่เข้าถึงมวลชน (mass) ได้กว้างขวางและรวดเร็ว คือหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ ตลอดจนวิดีโอ (V.D.O.) โทรศัพท์ เป็นต้น ในเขตเลือกตั้งที่ 4 มีผู้สมัครหลายคนแก้ไขวิธีการสื่อสารทางการเมือง ซึ่งยังขาดสื่อประเภทนี้ เพราะเป็นเขตชนบท โดยการจัดทำคัดเอาท์ขนาดใหญ่ติดตั้งตามจุดต่างๆ แจกใบปลิว บัตรเบอร์ และติดโปสเตอร์ ทั่วทั้งเขตเลือกตั้ง และวิธีการจัดตั้งหัวคะแนนหรือตัวแทนตามตำบลหมู่บ้าน ซึ่งเป็นการสื่อสารด้วยปากเปล่า โดยคนจำนวนหลายคนทำงานด้วยวัตถุประสงค์เดียวกัน และถือได้ว่าเป็นวิธีการสื่อสารทางการเมืองนับว่าได้รับผลสำเร็จมากที่สุด สำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งในปัจจุบัณ

เหตุนี้ วิธีการสื่อสารทางการเมืองของผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะไม่ว่าจะเป็น การสื่อสารด้วยปากเปล่า และการสื่อสารด้วยสื่อ แม้จะเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในเขตเลือกตั้งที่ 4 แต่เนื่องจากผู้ส่งสารหรือสื่อมีจำนวนน้อย ไม่เหมาะสมกับจำนวนของผู้รับสาร การสื่อสารทางการเมืองของผู้สมัครหมายเลข 9 จึงอยู่ในวงแคบ และส่งผลให้ไม่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้ง

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 10 ผู้สมัครรับเลือกตั้งและวิธีการหาเสียงในเขตเลือกตั้งที่ 4 จังหวัดอุบลราชธานี

หมายเลข	ผู้สมัคร	คุณสมบัติส่วนตัวและประสบการณ์	วิธีการในการหาเสียง	หมายเหตุ
1.	นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์	อดีต ส.ส. 4 สมัย - นักธุรกิจ	ระบบห้วคะแนน การแจกสิ่งของ ฯลฯ	พรรคกิจสังคม
2.	นายปรีชา เจาพะพงษ์ชะ	อดีต ส.ส. 1 สมัย - นักธุรกิจ	จัดตั้งห้วคะแนน แจกสิ่งของ ฯลฯ	- ใช้หลายวิธีการ
3.	นายวิทยา จันทวีศรีรัตน์	ส.จ. เขต อ.ศรีเมืองใหม่ - นักธุรกิจ	จัดตั้งห้วคะแนน, คิดตั้งคัทเฮาท์	หาเสียง
4.	ร.อ.สุเนตร ปาวรีย์	อดีตข้าราชการ - ลาออก	- มีกลุ่มคนช่วยเหลือในการหาเสียง	พรรคพลังธรรม
5.	ส.อ.เวียงชัย โสภากันต์	อดีตข้าราชการ - ลาออก	- การพบกับประชาชนตามบ้านเรือน	
6.	นายธรรมบุญ พิมพ์พันธ์		- คิดโปสเตอร์ แจกใบปลิว บัตรเบอร์	
7.	ร.ต.สิงห์ เทียนทัศน์	อดีตข้าราชการ - เกษียนอายุ	- ปราศรัย	พรรคประชากรไทย
8.	น.ส.วิลาสินี โพธิ์แก้ว	สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี	- การคิดโปสเตอร์ บัตรเบอร์	
9.	นายเสนีย์ คำสุข	ความรู้ระดับปริญญาตรี - สมัครครั้งแรก	ใบปลิว และการ "เคาะประตูบ้าน"	
10.	นายคุณิต โสภิตชา	อดีต ส.ส. 3 สมัย	- จัดตั้งห้วคะแนน - การปราศรัย	พรรคกิจประชาคม
11.	นายบรรจง นนทบุตร	-	- การพบปะประชาชนตามบ้านเรือน	
12.	นายสุรศักดิ์ แสงเดช	-	-	
13.	นายสมนึก ทองรุ่งโรจน์	อดีต ส.ส. 3 สมัย อดีตข้าราชการ	จัดตั้งห้วคะแนน	พรรคประชาธิปัตย์
14.	นายชวนคิด ไชยแสง	-	-	- ใช้หลายวิธีการ
15.	นายสุรศักดิ์ บัวขาว	ส.จ. เขตอำเภอตระการพืชผล	- แจกสิ่งของ, ปราศรัย, พาชาวบ้านเดินขบวน ร้องทุกข์ หาเสียง	
16.	นายจเร ไชยแสง	อดีตผู้สมัคร ส.ส.	- การปราศรัย การแจกสิ่งของ	พรรคเสรีนิยม
17.	พ.อ.พิบูลศักดิ์ นาคีรักษ์	อดีตผู้สมัคร ส.ส.	คิดโปสเตอร์ แจกใบปลิว	
18.	นายชานาญ นาคีรักษ์	-	-	

ตารางที่ 10 (ต่อ)

หมายเลข	ผู้สมัคร	คุณสมบัติส่วนตัวและประสบการณ์	วิธีการในการหาเสียง	หมายเหตุ
19.	นายพุทธา ทรिताภา	-	- การโฆษณาประชาสัมพันธ์	พรรคปวงชนชาวไทย
20.	นายพิชิตศักดิ์ กนกพงษ์	-	- พบปะประชาชนตามบ้านเรือน	
21.	นายประเสริฐพงศ์ บุญเลิศ	-		
22.	นายคำชัย กุ่คำชัย	อดีตผู้สมัคร ส.ส.	- กรรมการสุขาภิบาล ปราศรัย แจกบัตรเบอร์	พรรคก้าวหน้า
23.	นายอาทิตย์ บุญอาจ	-		
24.	นายไสว พรหมสอน	-		
25.	นายเกรียงศักดิ์ บัวพันธ์	อดีตผู้สมัคร ส.ส. - ลาออกจากราชการ	- ติดตั้งคัทเอาท์ แจกใบปลิว	พรรคชาติไทย
26.	นายณรงค์ฤทธิ์ ชันธชาติ	-	- จัดตั้งหัวคะแนน แจกสิ่งของ	
27.	นายปกรณ์ แพทยกุล	-		
28.	นายสิงห์ มนต์ทอง	-		พรรครวมไทย
29.	นายไสว ศิลาวงษ์	-		
30.	นายประจักษ์ รัตนะวัน	-		
31.	นายเศรษฐพงษ์ วงษ์ศิลา	-		พรรคเกษตร-
32.	นางพรวน หล้าเครือ	-		อุตสาหกรรมไทย
33.	นายชินนทร์ กลั่นนิยม	-		

ตารางที่ 11 : ค่าใช้จ่ายทั้งหมดของผู้สมัครหมายเลข 9

ลำดับที่	รายการ	จำนวนเงิน บาท ส.ต.	หมายเหตุ
1	ค่าสมัครรับเลือกตั้ง	5,000 -	พรรคช่วยเหลือ
2	ค่าเดินทาง	<u>2,000</u> -	"
	รวมค่าใช้จ่ายเฉพาะตัวเงินพรรค	<u><u>7,000</u></u> -	
3	ค่าพิมพ์ใบปลิวจำนวน 10,000 แผ่น	1,200 -	ผู้สมัครจ่ายเอง
4	ค่าเครื่องขยายเสียง 1 ชุด	1,100 -	ผู้สมัครหมายเลข 9 ซื้อจากผู้สมัครหมายเลข 7 และ 8 แล้ว
5	ค่ายานพาหนะ รวมทั้งเงินพิเศษให้กับคนขับรถ	6,500 -	โดยประมาณ
6	ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด เช่น ค่าโทรศัพท์ อาหาร แสดมภ์ ถ่ายเอกสาร เป็นต้น	<u>2,500</u> -	"
	รวมค่าใช้จ่ายที่ผู้สมัครหมายเลข 9 จ่ายเอง	<u><u>11,300</u></u> -	"

ยุทธวิธีหาเสียงเลือกตั้งที่ผู้สมัครหมายเลข 9 ไม่ได้นำมาใช้

ถ้าจะพิจารณายุทธวิธีการหาเสียงทั้งหมด ของผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยทั่วไปแล้ว จะเห็นว่ามียุทธวิธีมากมายหลายวิธี ซึ่งนอกจากยุทธวิธี 3 ประการ ซึ่งผู้สมัครหมายเลข 9 ใช้พรรคหาเสียงเลือกตั้งแล้ว ก็มียุทธวิธีอื่นๆ คือ การจัดตั้งหัวคะแนนเป็นตัวแทนตามหมู่บ้าน ตำบล อำเภอต่างๆ การแจกสิ่งของแลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียง การจ่ายเงินซื้อเสียง ซื้อบัตรประชาชน การสร้างสาธารณูปโภคขึ้นต่อรองแลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียง และยุทธวิธีหาเสียงซึ่งไม่เป็นที่เปิดเผย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือยุทธวิธีไม่ถูกต้องตามกฎหมายเลือกตั้งกำหนดไว้ ซึ่งได้แก่

- "... (1) จัดทำให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด
- (2) ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน หรือทรัพย์สินอื่นใด ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม แก่สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา หรือสถานสงเคราะห์อื่นใด
- (3) ทำการโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีมหรสพ และงานรื่นเริงต่างๆ
- (4) ทำสิ่งอันเป็นสาธารณประโยชน์หรือสิ่งอื่นใด เพื่อประโยชน์ของบุคคล ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา หรือสถาบันอื่นใด ทั้งนี้ ไม่ว่าจะ เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือไม่ก็ตาม
- (5) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด" 11

จะเห็นว่า กฎหมายได้กำหนดห้ามการหาเสียงในลักษณะดังกล่าวไว้ ก็เพราะว่า จะทำให้เกิดการเหลื่อมล้ำกันอย่างมาก ระหว่างผู้สมัครที่มีทรัพยากรทางการเมืองจำกัด กับผู้สมัครที่มีทรัพยากรทางการเมืองพร้อมเพรียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีเงินมาก ทั้งนี้ เพราะประชาชนคนไทยยังไม่คุ้นเคยกับการเลือกตั้งตัวแทนในระบอบประชาธิปไตยเท่าที่ควร ผู้สมัครที่มีเงินมาก และหวังประโยชน์จากการเลือกตั้ง เช่น ตำแหน่งรัฐมนตรี เพื่อเป็นช่องทางทำมาหากิน ก็สามารถทุ่มเทเพื่อเอาชนะการเลือกตั้งได้ง่าย ทั้งนี้ เพราะผู้ร่างกฎหมายมองการณ์ไกล อยากรู้ให้เกิดความเท่าเทียมกันระหว่างผู้สมัครทุกคน โดยหาเสียงในวิธีการที่ถูกกฎหมาย คือ การปราศรัย การเดินหาเสียงตามบ้านเรือน และการปิดโปสเตอร์ แจกบัตรเบอร์ และใบปลิว เป็นต้น

ดังนั้น ถ้าจะแบ่งประเภทการหาเสียงออก ตามข้อห้ามตามกฎหมายการเลือกตั้งดังกล่าวแล้ว สามารถแบ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. การหาเสียงที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือการหาเสียงแบบเปิดเผย ซึ่งได้แก่ การปราศรัย การเดินหาเสียงพบปะประชาชน การปิดโปสเตอร์ แจกใบปลิว ตลอดจนการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ตามสื่อสารมวลชนต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

11 พระราชบัญญัติ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522, มาตรา 35.

2. การหาเสียงที่ผิดกฎหมาย หรือการหาเสียงแบบไม่เปิดเผย ซึ่งได้แก่
- การจัดตั้งหัวคะแนน โดยมีผลประโยชน์แลกเปลี่ยน
 - การสร้างสาธารณประโยชน์ เพื่อแลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียง
 - การแจกสิ่งของ และใช้เงินซื้อเสียง
 - การให้คำมั่นสัญญา หรือรับปาก เพื่อผลประโยชน์ในการเลือกตั้ง
 - การจัดรถยนต์ไปหน่วยเลือกตั้งในวันเลือกตั้ง เหล่านี้เป็นต้น

เมื่อพิจารณาถึงการหาเสียงประเภทที่สองนี้ จะเห็นว่า ในทางปฏิบัติ ผู้สมัครรับเลือกตั้งจำนวนหลายคนได้นำมาใช้ในเขตเลือกตั้งที่ 4 เช่นกัน และเป็นวิธีการหาเสียงที่มีมานานแล้ว จนกระทั่งในปัจจุบัน วิธีการหาเสียงที่ผิดกฎหมายเหล่านี้ ก็อาจจะเป็นที่ยอมรับของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งโดยทั่วไปแล้ว ทั้งนี้ เพราะแม้ว่ากฎหมายจะบัญญัติข้อห้ามไว้ อย่างครอบคลุมและรัดกุมดังกล่าว รวมถึงมีบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนไว้ถึงสิบปี และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดสิบปีด้วย¹² แต่ก็นับว่ายากที่จะเอาผิดผู้กระทำได้ เพราะแม้ว่าจะมีกฎหมายเลือกตั้ง แต่มีประชาชนในชนบทจำนวนมากที่มีความรู้เรื่องกฎหมาย หรือเข้าใจอย่างถ่องแท้ทางราชการที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง ก็ไม่ได้ดำเนินการอย่างเข้มงวดเอาจริงเอาจังแต่ประการใด เพราะผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ใช้วิธีผิดกฎหมายต่าง ๆ ดังกล่าวหาเสียง มักรู้จักกฎหมายดีมีวิธีการหลีกเลี่ยงกฎหมายอย่างชาญฉลาดมากมายหลายวิธี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ "ระบบหัวคะแนน" หรือการมีตัวแทนทำการแทนผู้สมัคร

หัวคะแนนส่วนใหญ่มักเป็นคนมีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักกันดีของประชาชนทั่วไปในทางที่ดีและไม่ดีทางใดทางหนึ่ง หรือทั้งสองทาง เช่น อดีตข้าราชการ หรือข้าราชการซึ่งทำงานใกล้ชิดกับประชาชน เช่น ข้าราชการครู ตำรวจ เป็นต้น นอกจากนี้ ก็มักจะเป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี นายทุนเงินกู้ นายธนาคาร พ่อค้า เจ้าแห่งโรงสี หรือผู้ที่สนใจเรื่องการเมือง มีความเข้าใจทางการเมืองดีพอสมควร หัวคะแนนมักจะเป็นคนในท้องถิ่น ทำให้มีความเข้าใจอย่างดีถึงอุปนิสัย ความคิด ความต้องการของประชาชนในเขตเลือกตั้ง และในขณะเดียวกัน ประชาชนก็จะ

¹² พระราชบัญญัติ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522, มาตรา 84.

ไม่มีความรู้สึกแปลกแยก หรือไม่ยอมรับ แต่จะรับฟัง หรือคล้อยตามคำแนะนำของบรรดาหัวคะแนนอย่างงายๆ และความรู้จักมักคุ้นกัน เป็นการส่วนตัวระหว่างหัวคะแนนกับประชาชน ทำให้เกิดความเชื่อถือและความไว้วางใจต่อกัน และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเลือกตั้งในปัจจุบัน ซึ่งระบบหัวคะแนนมีความเข้มแข็งมากขึ้น เป็นลำดับ เพราะความต่อเนื่องของการเลือกตั้ง และวิธีการดังกล่าวก็ไม่ปรากฏว่ามีการเอาผิดผู้กระทำผิดแต่อย่างใด หัวคะแนนบางคนทำหน้าที่เป็นตัวแทนให้กับผู้สมัครตั้งแต่การเลือกตั้งทั่วไปปี 2522 ผ่านการเลือกตั้งมา 3-4 ครั้งแล้ว ยิ่งทำให้ประชาชนสนิทสนม และคุ้นเคยกับหัวคะแนนมากขึ้น เป็นลำดับ หัวคะแนนจึงมักจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถทำงานหาเสียงแทนผู้สมัครได้ โดยในบางพื้นที่ ผู้สมัครที่มีหัวคะแนนเข้มแข็งจำนวนมาก แทนไม่ต้องออกไปพบปะกับประชาชนเลย บรรดาหัวคะแนนในเขตเลือกตั้งที่ 4 นี้ มีความสามารถหาเสียงแทนผู้สมัคร จนบางคนสามารถคาดการณ์ผลการเลือกตั้งได้ใกล้เคียง และถ้าหัวคะแนนหลายคนสนับสนุนผู้สมัครต่างคนกัน ก็จะทำให้เกิดการเล่นพนันกันขึ้น และส่งผลไปถึงคะแนนของผู้สมัครด้วย เช่น ก่อนวันเลือกตั้งหลายวัน มีกระแสข่าวกระจายไปทั่วเขตเลือกตั้งที่ 4 ว่า หัวคะแนนกลุ่มหนึ่ง ซึ่งสนับสนุนผู้สมัครหมายเลข 1 ทำพนันกับทุกคนว่า ผู้สมัครที่จะได้รับการเลือกตั้งอย่างแน่นอนในครั้งนี้ คือ หมายเลข 1 หมายเลข 10 ส่วนอีกคนหนึ่งเป็นการแข่งขันระหว่างหมายเลข 2, 15 และ 25 แต่มีแนวโน้มว่าผู้สมัครหมายเลข 2 จะสอบตก รวมทั้งผู้สมัครหมายเลข 13 ด้วย แม้ว่าจะเป็นอดีต ส.ส.หลายสมัยก็ตาม¹³ ซึ่งผลการเลือกตั้งในวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 ก็เป็นไปตามที่หัวคะแนนคาดการณ์ไว้ พิจารณาโดยนัยนี้แล้ว จะเห็นว่าหัวคะแนนจะทำหน้าที่เหมือนผู้ขาย ซึ่งนำเอาสินค้า คือผู้สมัครรับเลือกตั้งที่พวกเขาสนับสนุนไปเสนอต่อประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โดยวิธีการที่ละมุนละม่อม หรือวิธีการเสนอข้อแลกเปลี่ยนให้กับประชาชน ถ้าประชาชนเลือกผู้สมัครที่พวกเขาสนับสนุน และเมื่อทั้งสองฝ่าย คือ ประชาชนกับหัวคะแนนสามารถต่อรองและตกลงกันได้แล้ว สัญญาสุภาพบุรุษก็จะเกิดขึ้น กล่าวคือ หัวคะแนนจะทำตามคำพูดที่ให้ไว้กับประชาชน เป็นต้นว่า นำน้ำปลา ข้าวสาร หรืออาหารไปแจกจ่ายหรือจ่ายเงินเป็นค่าคะแนนเสียงตามที่ได้ตกลงกันไว้ ส่วนประชาชนในชนบท ซึ่งเชื่อเรื่องบาป-บุญ

¹³ สัมภาษณ์ คำพอง ออกอุ่น, ข้าราชการครู บ้านนาตาลใต้ ตำบลนาตาล อำเภอเขมราษฎร์, 21 กรกฎาคม 2531. และสัมภาษณ์ วิเชียร แสงแดง, ข้าราชการครู บ้านหนองเต่า อำเภอเขมราษฎร์, 22 กรกฎาคม 2531.

คุณ-โทษ เรื่องเวรกรรม และมีอุปนิสัยจงรักภักดี ยึดถือคำพูดและสัญญา ก็จะทำตามข้อตกลงอย่างเคร่งครัด คือกัปตรเลือกตั้งลงคะแนนให้ผู้สมัครซึ่งจ่ายเงินซื้อเสียง เหตุนี้บรรดาหัวคะแนนจึงเป็นเสมือนกับวิจัยคนหนึ่ง และเป็นนักวิจัยที่ได้ข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำเกือบ 100 เปอร์เซ็นต์ พวกเขาจึงสามารถคาดการณ์ผลการเลือกตั้งได้ใกล้เคียงทุกครั้ง ดังกล่าวแล้ว

ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 4 ซึ่งจัดตั้งระบบหัวคะแนนไว้อย่างกว้างขวาง ก็คือ ผู้สมัครหมายเลข 1, 2, 3, 10, 13, 15 และ 25 เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นอดีต ส.ส. คือ ผู้สมัครหมายเลข 1, 2, 10, 13 จะมีหัวคะแนนอยู่ในทุกอำเภอและบางคนจัดตั้งหัวคะแนนระดับรองขึ้นทุกตำบลด้วย ประชาชนบางตำบล บางอำเภอ จะหันมายึดอาชีพหัวคะแนนกันอย่างจริงจังในฤดูกาลเลือกตั้ง จนบางคนสามารถมีรถจักรยานยนต์ขับขีหรือหัวคะแนนระดับอำเภอบางคนสามารถซื้อรถยนต์ใหม่ได้หลังการเลือกตั้ง เช่น ที่ ต.นาตาล อ. เขมรราช ซึ่งเป็นตำบลหัวคะแนนของผู้สมัครหมายเลข 1 และ 2 และที่ อ. เสนางคนิคม ก็เป็นอำเภอที่ระบบหัวคะแนนมีความเข้มแข็งมากเช่นกัน¹⁴ เมื่อผู้สมัครหมายเลข 9 เข้าไปทำการปราศรัย แจกใบปลิวในตำบลและอำเภอดังกล่าว จึงไม่ค่อยได้รับความสนใจจากประชาชนเท่าใดนัก มีเพียงหัวคะแนนประมาณ 10 คนมานั่งฟังอยู่ห่างๆ

ระหว่างที่ผู้สมัครหมายเลข 9 ตระเวนหาเสียงไปตามตำบล หมู่บ้านต่างๆ นั้น มักจะสวนทางกับรถยนต์ของบรรดาหัวคะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้งจำนวนมาก และหัวคะแนนหลายคนรู้จักกับผู้สมัครหมายเลข 9 เป็นอย่างดี เพราะเป็นญาติฝ่ายบิดาหรือมารดาของผู้สมัครหมายเลข 9 เช่น เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม ที่ ต.ท่าหลวง อ. ศรีเมืองใหม่ พบกับนายภักดี ภัณฑะลา อดีตข้าราชการครู หัวคะแนนของผู้สมัครหมายเลข 10 และ 25 ซึ่งเป็นญาติฝ่ายมารดาของผู้สมัครหมายเลข 9 ที่ อ. โพธิ์ไทร ก็พบกับหัวคะแนนของผู้สมัครหมายเลข 13 คือนายสีทา แก้วเนตร ซึ่งเป็นญาติฝ่ายบิดาของผู้สมัครหมายเลข 9 หลายครั้งเช่นกัน หรืออาจกล่าวได้ว่า ญาติพี่น้องของผู้สมัครหมายเลข 9 ที่ อ. เขมรราช และอ. โพธิ์ไทร และที่ต. เขือดใหญ่ อ. ศรีเมืองใหม่ มักจะรับเป็นหัวคะแนนให้กับผู้สมัครที่มีทรัพยากรทางการเมือง รวมทั้งมีเงินในการหาเสียงจำนวนมาก

¹⁴ สัมภาษณ์ เพ็ญพร เกษมสุข, ข้าราชการครู บ้านหนองทับม้า อ. เสนางคนิคม,

10 กรกฎาคม 2531. และสัมภาษณ์ วัน ชาลีพันธุ์, ราษฎร อ. เสนางคนิคม, 11 กรกฎาคม 2531. ความเป็นญาติจึงไม่ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งหมายเลข 9 ได้รับคะแนนเสียงในครั้งนี้อย่างใด แม้แต่ญาติพี่น้องบางคน ซึ่งรับปากจะลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครหมายเลข 9 ก็เพียงแต่กากบาท หมายเลข 9 ร่วมกับหมายเลขอื่น ๆ อีก 2 หมายเลขจนครบสิทธิคือ ครบ 3 หมายเลขเท่านั้น¹⁵

ตามข้อเท็จจริงแล้ว ผู้สมัครหมายเลข 9 ก็ได้รับการติดต่อจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และ ประชาชนหลายคน ซึ่งสนใจจะเป็นหัวคะแนนหาเสียงให้ผู้สมัครหมายเลข 9 เพื่อแลกเปลี่ยนกับ เงินเช่นกัน แต่เพราะผู้สมัครหมายเลข 9 ยึดหลักการหาเสียงตามตัวบทกฎหมายอย่างมั่นคง จึง ได้ปฏิเสธข้อเสนอดังกล่าวไปหลายครั้ง เช่น ที่อ. โขงเจียม เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2531 ซึ่งเป็นวันจ่ายเงินเดือนข้าราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้สมัครหมายเลข 9 ได้พบกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หลายคน ซึ่งฟังผู้สมัครหมายเลข 9 ปราศรัยในตลาด แล้วเข้ามาติดต่อเป็นท่านองจะจัดหาคะแนน เสียงในหมู่บ้าน ตามลของตนให้กับผู้สมัครหมายเลข 9 บางคนถึงกับกระโดดไปพูดคุยบนรถหา เสียงด้วย และที่ ต.ท่าหลวง เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2531 หลังจากผู้สมัครหมายเลข 9 และ คณะปราศรัยกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านประมาณ 30-40 คนแล้ว ก็มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้านบางคนสนใจจะเป็น หัวคะแนนให้ผู้สมัครหมายเลข 9 ด้วยเช่นกัน และครั้งหนึ่งที่ อ. เสนางคนิคม เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2531 ขณะที่ผู้สมัครหมายเลข 9 เดินหาเสียงกับประชาชนตามบ้านเรือน ระหว่าง เวลา 6.30-7.30 น. นั้น ก็มีราษฎรอำเภอดังกล่าว 3 คน ขอเชิญไปที่บ้าน ซึ่งจัดเตรียมเบียร์ สุราไว้แล้ว และได้เสนอจะเป็นหัวคะแนนให้กับผู้สมัครหมายเลข 9 โดยขอเงินจำนวนหนึ่งเป็นค่า ตอบแทนในการทำงาน

เพราะการหาเสียงโดยใช้ระบบหัวคะแนนมีประสิทธิภาพดี และเป็นที่ยอมรับของผู้สมัครรับ เลือกตั้งที่มีทรัพยากรทางการเมืองเหลือเฟือเพื่อดึงกล่าวแล้ว ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 4 เช่น หมายเลข 1, 2, 3, 10, 13, 15 และ 25 เป็นต้นจึงจัดตั้งศูนย์รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ขึ้นในตัวอำเภอที่ตนเองได้รับความนิยม หรือจัดตั้งศูนย์ ๆ ไว้ในทุกอำเภอ เพื่อใช้เป็นที่วางแผน

¹⁵ สัมภาษณ์ นवलจันทร์ ทองแสน, ราษฎร อ. โพธิ์ไทร ญาติผู้สมัครหมายเลข 9, 24 กรกฎาคม 2531.

ประเมิณผล และเป็นต้นตอพบของบรรดาห้วคเแนดด้วย ตอนเย็นา แม้วลาล่วงเลยไปถึง 3-4 ทุ่ม ศูนย์ต่างๆ ดังกล่าวก็ยังเปิดไฟฟ้าสว่างไสว และมีผู้คนนั่งบ้าง ยืนบ้าง เดินเข้า - เดินออกอยู่เสมอ ซึ่งก็คือ บรรดาห้วคเแนดที่มีคนทุกเพศทุกวัย แมแต่ภิกษุสงฆ์ ซึ่งได้รับการบริการฟรีทุกอย่างในศูนย์ฯ ทั้งอาหาร เครื่องดื่ม เงินค่ารถ และที่หลับนอน บรรดาห้วคเแนดจะเดินทางไปๆ มาๆ ระหว่างศูนย์ฯรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง กับหมู่บ้าน ตำบล หรืออำเภอ ต่างๆ ที่ตนรับผิดชอบ และจะสลายตัวไปเมื่อการเลือกตั้งครั้งนั้นสิ้นสุดลง

ยุทธวิธีหาเสียงที่ผิดกฎหมายอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งสัมพันธ์กับการจัดตั้งห้วคเแนดดังกล่าวแล้ว ก็คือ การแจกสิ่งของ การจ่ายเงินซื้อเสียง ตลอดจนการสร้างสาธารณประโยชน์ การให้คำมั่นสัญญาต่างๆ ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแจกสิ่งของต่างๆ เพื่อสร้างความนิยมในหมู่ประชาชน เช่น น้ำปลา ผ้าขาวม้า ผ้าถุง ปลากระป๋อง ปลาหู เป็นต้น มีมาตั้งแต่การเลือกตั้งยุคแรกหรือเมื่อการเลือกตั้งปี 2480 แล้ว¹⁶ และใช้กันอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้นในปัจจุบัน และใช้ควบคู่ไปกับการจ่ายเงินซื้อเสียงโดยตรงด้วย ในการเลือกตั้งโดยทั่วไปครั้งนี้ ผู้วิจัยได้หลักฐานการจ่ายเงินอย่างชัดเจนมากในเขตเลือกตั้งที่ 1 อุบลราชธานี กล่าวคือ ตัวแทน หรือห้วคเแนด ของผู้สมัครหมายเลข 10 และ 12 บรรทุกใส่รถบรรทุกมาแจกที่บ้านเลขที่ 16 ซ.หน้าวัดบ้านนาควาย จ.อุบลราชธานี ซึ่งเป็นบ้านที่มารดา และน้องๆ ของผู้สมัครหมายเลข 9 อาศัยอยู่ เมื่อตอนเย็นวันที่ 23 กรกฎาคม 2531 ตัวแทนของผู้สมัครหมายเลขดังกล่าวได้แจก ผงซักฟอกกล่องเล็ก 2 กล่อง นิตยสารรายสัปดาห์ "ราชาเสียงทอง" ฉบับประจำเดือน พฤษภาคม 2531 จำนวน 1 เล่ม และธนบัตร 10 บาทจำนวน 5 ฉบับใส่ซองสีชมพู พร้อมกระดาดพิมพ์หมายเลข 10 เป็นตัวเลขไทย 1 ซอง และธนบัตรฉบับละ 10 บาท จำนวน 3 ฉบับ ใส่ซองสีขาว พร้อมกระดาดที่พิมพ์หมายเลข 12 ด้วยตัวเลขไทย 1 ซอง (โปรดดูภาคผนวกท้ายเล่มประกอบ) ผู้สมัครหมายเลขดังกล่าวในเขตเลือกตั้งที่ 1 เป็น ส.ส.หลายสมัยของจังหวัดอุบลราชธานี มีตำแหน่งเป็นถึงรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลที่ผ่านๆ มาด้วย และปราศรัยโจมตีการใช้เงินซื้อเสียงเสมอ แต่เมื่อตัวแทนมาแจกเงิน มักจะพูดว่าขอให้ช่วยเหลือลงคะแนนเสียงให้

¹⁶ โปรดดูรายละเอียดใน ร.ท.จงกล ไกรฤกษ์, ศิลปการเลือกตั้ง (ธนบุรี : เทพนimitการพิมพ์, 2511).

ผู้สมัครหมายเลขดังกล่าวด้วย และสิ่งของที่นำมาแจก และเงินจำนวนดังกล่าว ก็ให้ถือว่าเป็นการตอบแทนบุญคุณผู้ลงคะแนนเสียงให้ โดยไม่ได้เอ่ยอ้างว่าเป็นการซื้อเสียงแต่อย่างใด¹⁷ และแม้ว่าจะแจกสิ่งของ และเงินทองดังกล่าวแล้ว ผู้สมัครหมายเลข 10 ก็เกือบสอบตก ส่วนผู้สมัครหมายเลข 12 ไม่ได้รับการเลือกตั้ง

ในเขตเลือกตั้งที่ 4 ก็นับว่าเป็นเขตหนึ่งที่มีการแจกสิ่งของ และใช้เงินซื้อเสียงกันอย่างกว้างขวาง โดยจะมีบรรดาหัวคะแนนเดินทางไปติดต่อกับผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำของหมู่บ้านต่างๆ¹⁸ แล้วจึงพูดจาดกลองกันตามข้อเสนอมของตัวแทนหรือหัวคะแนนดังกล่าว เหตุนี้ ถ้าหมู่บ้านหรือตำบล หรือคุ้มใดยอมรับข้อเสนอมของตัวแทนของผู้สมัครรับเลือกตั้ง การแจกสิ่งของก็จะเกิดขึ้น ซึ่งมักจะไม่มีมีการแจกแบบปูพรม หรือแจกโดยไม่มีหัวคะแนนหรือตัวแทนของผู้สมัครในท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้ เพราะไม่มีหลักประกันว่า การแจกดังกล่าวจะทำให้ผู้สมัครได้รับคะแนนเสียงคุ้มกับการลงทุน

หลายหมู่บ้านในเขตอำเภอเขมรราช นอกจากมีการแจกอาหารกระป๋องบรรจุกล่อง เนื่องจากปัญหาความแห้งแล้งเพราะฝนทิ้งช่วง และราษฎรอดอยากแล้ว ยังมีการแจกกล้วย ซึ่งออกผลดกมากในปีนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสวนริมฝั่งโขง เขตอำเภอเขมรราช จำนวนหลายคันรถ โดยผู้สมัครหมายเลข 1 และ 2 ด้วย¹⁹ ในเขตอำเภอโพธิ์ไทรก็มีการแจกหมูเป็นหมู่บ้านละ 1 ตัว พร้อมเงินใส่ซองๆ ละ 10 บาทบ้าง 20 บาทบ้าง โดยผู้สมัครหมายเลข 25 เช่นกัน²⁰ ประชาชนที่ได้รับการแบ่งปันเนื้อหมู ต่างหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส และมีความสุข เมื่อ

¹⁷ สัมภาษณ์ ศักดาวรรณ คำสุข, ราษฎร หมู่บ้านนาควาย ต.บ้านเมือง อ.เมือง นื่องชาย ผู้สมัครหมายเลข 9, 24 กรกฎาคม, 2531.

¹⁸ สัมภาษณ์ สุนทร จันทร์สอน, ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านนาแค ต.เซเบ็ด อ.ตระการ พิษผล, 26 มิถุนายน 2531.

¹⁹ สัมภาษณ์- ออบเชย บุญศรี, ราษฎรหมู่บ้านด่านช้าง ต.พังเคน อ.เขมรราช, 8 กรกฎาคม 2531.

²⁰ สัมภาษณ์ ณรงค์ศักดิ์ จีรวงศ์, ราษฎรหมู่บ้านพะไล อ.โพธิ์ไทร, 13 กรกฎาคม 2531.

ผู้สมัครหมายเลข 9 เข้าไปพบ ก็ถูกขอสุรจากฎาติที่น้อง และคนรู้จักกัน ส่วนใหญ่แล้ว การแจกเงินซื้อเสียงจะกระทำกันในวันเลือกตั้งหรือก่อนวันเลือกตั้ง 1-2 วัน ทั้งนี้เพราะผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งตกลงรับปากจะลงคะแนนให้กับผู้สมัครที่แจกเงินจะไม่สามารถเปลี่ยนใจ และการได้รับเงินภายในวันเลือกตั้ง หรือก่อนวันเลือกตั้งเพียง 1-2 วัน จะทำให้ผู้รับเงินมีจิตใจผูกพันอยู่กับจำนวนเงินที่ได้รับ ถ้าจ่ายเงินในวันเลือกตั้งหัวคะแนนจะเดินไปแจกจ่ายตามบ้านตอนเช้าตรู่ หรือแจกกันบนรถที่รับขนคนไปยังหน่วยเลือกตั้ง²¹ และเหตุผลอีกประการหนึ่งในการจ่ายเงินในวันเลือกตั้ง หรือใกล้วันเลือกตั้ง ก็คือ บรรดาหัวคะแนนของผู้สมัคร ซึ่งคอยควบคุมผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปยังหน่วยเลือกตั้ง จะเป็นผู้ประเมินผลคะแนนของผู้สมัคร เนื่องจากผู้สมัครหลายคนใช้วิธีการซื้อเสียงดังกล่าว ทำให้ประชาชนต้องเลือกลงคะแนนให้กับผู้ทำให้ข้อเสนอดีที่สุด ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ใช้วิธีการนี้ จึงต้องแข่งขันกับผู้สมัครอื่น โดยเพิ่มอัตราการซื้อเสียงของตนให้สูงขึ้นจนเป็นที่พอใจของประชาชน การแข่งขันนี้ จึงนำไปสู่นโยบายการกีดกันกันเองในหลายรูปแบบ เช่น การเบิกเงินจากธนาคารในอำเภอ หรือจังหวัดเป็นธนบัตรฉบับย่อย ฉบับละ 10 บาท 20 บาท 50 บาท หรือ 100 บาท เป็นจำนวนมาก แล้วทุ่มซื้อเสียงให้ทั่วถึง จนผู้สมัครคู่แข่งไม่สามารถมีธนบัตรฉบับย่อยเพียงพอ ผู้สมัครบางคนมีเพียงธนบัตรฉบับละ 500 บาท เมื่อแจกให้ประชาชนไปแล้ว อาจไม่ทั่วถึง เพราะผู้รับแจกจะพยายามอ้างกับคนอื่นว่า ตนได้รับแจกไว้เพียงคนเดียว ผู้สมัครหลายคนในเขตเลือกตั้งที่ 4 แม้จะมีเงินมากแต่ก็ต้องสออบตก เพราะยุทธวิธีในการแจกเงินดังกล่าวนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้สมัครที่ได้รับคะแนนจำนวนมากจนเกือบชนะการเลือกตั้ง²²

²¹ สัมภาษณ์ อำนวย ไทยบัณฑิต, หัวคะแนนของนายชูชีพ หาญสวัสดิ์ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จ.ปทุมธานี, 2 ธันวาคม 2531.

²² สัมภาษณ์ จุมพล อ่อนดี, หัวคะแนนของผู้สมัครพรรคประชาธิปัตย์ ในเขตอ.ตระการพิษผล, 10 มิถุนายน 2531.

หลังจากหวัคะแนน และตัวแทนของผู้สมัครตระเวณออกไปพบกับประชาชน และทำ
ข้อตกลงกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ในช่วงวันที่ 22-23 กรกฎาคม และช่วงเช้าตรู่วันที่ 24
กรกฎาคม บรรดาหวัคะแนนและตัวแทนดังกล่าว ก็จะมารับเงินจากผู้สมัคร ที่ศูนย์ณรงค์หาเสียง
เลือกตั้งของผู้สมัครแล้วนำเงินออกไปแจกจ่ายซื้อเสียง และจอตกรับ - ส่ง คนไปหน่วย
เลือกตั้ง กระบวนการดังกล่าวจะสิ้นสุดลงเมื่อหมดเวลาลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง คือ เวลา
15.00 น. ของวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 ประชาชนที่รู้เห็นพฤติการณ์การหาเสียงในเขต
เลือกตั้งที่ 4 บางคนถึงกับกล่าวว่า "กระบวนการหาเสียงสกปรก มีทั้งการโกง การหลอกลวง
ตุ้มตุ๋น และประพดติผิดกฎหมายมากมาย โดยบรรดาหวัคะแนน ตัวแทนของผู้สมัคร และผู้สมัคร
บางคน"²³

ที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งทำควบคู่ไปกับการแจกสิ่งของ การใช้จ่ายเงินซื้อเสียง ดังกล่าวแล้วก็
คือ การจัดเลี้ยง ทั้งการจัดเลี้ยงบรรดาหวัคะแนนที่ศูนย์ณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และการจัดซื้อ
วัว ควาย หมู ไก่ เพื่อนำมาฆ่า แล้วทำเป็นอาหารเลี้ยงดูประชาชนที่สนับสนุน ตลอดจนการ
เลี้ยงสุราหรือเครื่องดื่มเมามาประเภทต่างๆ ด้วย การจัดเลี้ยงดังกล่าว ก็นับเป็นการหาเสียงจูง
ใจให้ประชาชนเลือกผู้สมัครเช่นกัน เพราะแสดงถึงความมีน้ำใจของผู้สมัคร และความเป็นผู้ที่อยู่
ในฐานะเหนือกว่าประชาชนโดยทั่วไป ดังสรรพนามที่ประชาชนเรียกผู้สมัครในเขตเลือกตั้งที่ 4
รวมทั้งผู้สมัครหมายเลข 9 ว่า "หัวหน้า" "ท่านอาจารย์" "เจ้านาย" "ท่านผู้แทน" "คุณพ่อ
ส.ส." เป็นต้น การที่ประชาชนขอให้ผู้สมัครเลี้ยงอาหาร สุรา บุหรี่ หรือสิ่งอื่นใดนั้น ผู้สมัคร
ส่วนใหญ่มักจะแสดงความมีน้ำใจจัดเลี้ยงตามขอ เพราะจะทำให้ประชาชนเกิดทัศนคติที่ดีต่อผู้สมัคร
แต่กรณีของผู้สมัครหมายเลข 9 กลับปฏิเสธการหาเสียงโดยวิธีการดังกล่าว เพราะเมื่อนายบุญชู
ตุลละ ราษฎรหมู่บ้านเหมือดแอ่ ต. ข้ามบ่อม อ. เขมรราช ซึ่งรับปากจะสนับสนุนผู้สมัครหมายเลข 9
และขอให้มาเลี้ยงประชาชนในหมู่บ้านนั้นด้วยหมู 1 ตัว และเหล้าอีก 5 - 6 ขวด เมื่อผู้สมัคร

²³ สัมภาษณ์ ประกิจ มุลสิน, ข้าราชการครู หมู่บ้านโนนนาริ อ. เขมรราช,
22 กรกฎาคม 2531.

หมายเลข 9 เดินทางไปหาเสียงวันที่ 8 กรกฎาคม 2531 ผู้สมัครหมายเลข 9 ก็ได้ปฏิเสธ ที่หมู่บ้านป่าไผ่และอีกหลายหมู่บ้าน เมื่อถูกขอร้องว่า บุหรี่ เครื่องดื่มประเภทยาสูบกำลัง ผู้สมัครหมายเลข 9 ก็ปฏิเสธเสมอ

การต่อรองแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ตลอดจนการจัดสร้างสาธารณประโยชน์เพื่อแลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียง ก็มีอยู่ที่วาไบนเขตเลือกตั้งที่ 4 โดยประชาชนตามหมู่บ้าน ตำบลต่างๆ จะรวมกลุ่มกันแล้วให้ผู้นำของตน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือ ครู เป็นผู้เสนอกับหัวหน้าคะแนน หรือ ผู้สมัครโดยตรง ผู้สมัครหมายเลข 9 ก็ต้องประสพกับข้อต่อรองดังกล่าวของประชาชนในหลายอำเภอ เช่น เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2531 ที่บริเวณนิคมจัดสรร อ.ชานุมาน พลาฯ ทวีป คงไทย หัวหน้าคุ้มที่ 4 กล่าวว่า "เสียงในคุ้มประมาณ 30 เสียง ยังไม่ตัดสินใจเลือกใคร" สาเหตุเพราะยังไม่มีผู้สมัครคนใดให้ผลประโยชน์ตอบแทนที่น่าพอใจ และที่หมู่บ้านป่าพอก อ.เขมรราช เพื่อนสนิทคนหนึ่งของผู้สมัครหมายเลข 9 ซึ่งช่วยแนะนำผู้สมัครหมายเลข 9 กับประชาชนในหมู่บ้านนั้น และหมู่บ้านใกล้เคียง ก็ถูกนายสุทธิสม พงษ์แสนคำ ครูโรงเรียนประจำหมู่บ้านดังกล่าว ต่อรองให้สร้างหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน มูลค่าประมาณ 12,000 บาท เพื่อแลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียงของประชาชน 2 หมู่บ้านประมาณ 400 คะแนน โดยจะรอคำตอบของผู้สมัครหมายเลข 9 ก่อน แม้ว่าจะมีตัวแทนของผู้สมัครบางคนมารับปากจะจัดสร้างให้แล้ว ซึ่งกรณีนี้ ผู้สมัครหมายเลข 9 ก็ได้ปฏิเสธไปอีก เช่น เคย²⁴ การหาเสียงโดยใช้ข้อต่อรองและใช้ผลประโยชน์แลกเปลี่ยนนี้มีอยู่ที่วาไบนเขตเลือกตั้งที่ 4 แม้แต่พระสงฆ์ ซึ่งต้องการบูรณะซ่อมแซมวัด ยังต่อรองหรือเรียกร้องเงินจากผู้สมัครด้วยเช่นกัน เช่น ที่วัด ต.เอือดใหญ่ วัดหมู่บ้านโนนสมบุรณ์ ต.ท่าหลวง อ.ศรีเมืองใหม่ เป็นต้น เจ้าอาวาสทั้งสองวัดเล่าว่า ผู้สมัครหมายเลข 1 และ 10 เคยให้เงินช่วยเหลือวัดเสมอเมื่อวัดเรียกร้อง

²⁴ สัมภาษณ์ สมหวัง วรหาร, ราษฎรหมู่บ้านป่าพอก อ.เขมรราช เพื่อนสนิทของผู้สมัครหมายเลข 9, 9 กรกฎาคม 2531.

ส่วนการหาเสียงด้วยการรับปาก และให้คำมั่นสัญญานั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ผ่านเวที การหาเสียงมานานมักนำมาใช้เสมอ เพราะข้อเรียกร้องส่วนใหญ่ราษฎร มักเป็นเรื่องเกี่ยวกับ น้ำบาดาล ถนนหนทาง ไฟฟ้า เป็นต้น และสิ่งสาธารณูปโภคดังกล่าวทางรัฐบาลมีงบประมาณจัด สร้างเพิ่มเติมทุกปี เมื่อผู้สมัครรับปาก หรือให้สัญญาแล้ว ก็อาจได้คะแนนเสียงโดยไม่ต้องทำ อะไร หรือเพียงไปติดต่อกับทางราชการเพื่อให้ทราบโครงการต่างๆ ของทางราชการเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการไฟฟ้าชนบท ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคนั้น ประชาชนตามหมู่บ้านต่างๆ ในเขตเลือกตั้งที่ 4 สามารถใช้โทรทัศน์โดยกระแสไฟฟ้าแทนแบตเตอรี่เป็นส่วนใหญ่แล้ว ผู้สมัคร บางคนจึงนิยมหาเสียงร่วมโครงการรัฐบาล โดยอวดอ้างกับประชาชนว่า ตนเป็นคนนำไฟฟ้าเข้า หมู่บ้านนี้ ตำบลนั้น ทำให้ประชาชนเป็นจำนวนมากหลงนิยมยกย่องผู้สมัครประเภทนี้ตลอดมา²⁵

การหาเสียงที่ผิดกฎหมายอีกประการหนึ่ง คือ การหารถขนคนไปยังหน่วยเลือกตั้ง และ รับกลับมายังหมู่บ้าน ซึ่งบรรดาหัวคะแนนได้ถือโอกาสนี้จ่ายเงินซื้อเสียงบนรถระหว่างทางไป หน่วยเลือกตั้งด้วย เพราะเขตเลือกตั้งที่ 4 ค่อนข้างจะเป็นเขตเลือกตั้งที่ทุรกันดาร หมู่บ้านบาง หมู่บ้านอยู่ห่างไกลจากหน่วยเลือกตั้งนับสิบกิโลเมตร เช่น หน่วยเลือกตั้งหมู่บ้านดงตาหวัง ซึ่งอยู่ ไกลสุดเขตของ อ.โพธิ์ไทร มีหมู่บ้าน 3 หมู่บ้านมาลงคะแนนเสียงที่หน่วยนี้ คือ หมู่บ้านฟานยีน หมู่บ้านเกาะโรง แม่นอนจะเป็นดินลูกรัง แต่สองข้างทางก็เป็นป่าเขาตลอด หมู่บ้านทั้งสามอยู่ ห่างไกลกันหลายกิโลเมตร กล่าวคือ หมู่บ้านฟานยีนอยู่ห่างจากหมู่บ้านดงตาหวัง ประมาณ 4 กม. ขณะที่หมู่บ้านเกาะโรงไกลจากหมู่บ้านฟานยีนเกือบ 5 กิโลเมตร วันที่ 24 กรกฎาคม 2531 จึงมี รถสองแถวขนาดกลางมารับคนจากหมู่บ้านต่างๆ ดังกล่าวแต่เช้า ประชาชนหน้าตาอึมอึม สรวลเสเฮฮากันด้วยความสนุกสนานมีเสียงตะโกนบอกกันว่า อย่าลืมเบอร์ (หมายเลขประจำตัว ผู้สมัคร) นั้น เบอร์นี้อยู่เป็นระยะ การนำรถมารับบริการประชาชนในลักษณะนี้ เป็นทั้งการหาเสียง และสร้างบารมีของผู้สมัครด้วย การ "ให้" "เสนอให้" และการบริการในหลายรูปแบบของ ผู้สมัครบางคน ดังกล่าวมานี้ ทำให้ประชาชนเรียนรู้ว่า ฤดูกาลเลือกตั้งเป็นช่วงเวลาที่พักพวกเขา มี โอกาสเรียกร้อง และจะได้ "รับ" ตามข้อเรียกร้องเสมอ ระหว่างตะแวนหาเสียง รถยนต์ของ

²⁵ สัมภาษณ์ ประสาท ทองแสน, ครูโรงเรียนบ้านสอนคอน ต.สองคอน อ.โพธิ์ไทร, 7 กรกฎาคม 2531.

ผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะก็ต้องหยุดรับประชาชนที่โอบมืออยู่ข้างทางเกือบทุกวัน บางวันมีคนขึ้นจนแน่น ครั้งหนึ่งมีคนเหยียบและลากสายไมโครโฟนขาด จนต้องเสียเวลาครึ่งวันเพื่อเปลี่ยนสายใหม่

นอกจากยุทธวิธีหาเสียงที่ผิดกฎหมายต่างๆ ดังกล่าวแล้ว ยังมีกรกล่าวขวัญถึงการหาเสียงที่ไม่เปิดเผยบางอย่างด้วย การหาเสียงโดยไม่เปิดเผยดังกล่าว นอกจากจะผิดกฎหมายเลือกตั้งแล้ว ยังเป็นวิธีการหาเสียงที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน และผู้ที่เกี่ยวข้องมักปกปิดไว้เป็นความลับสุดยอด เพราะถ้าเปิดเผยก็เท่ากับว่าเปิดเผยความผิดของตนเอง แต่อย่างไรก็ตาม แม้จะปกปิดอย่างไร ความลับก็ย่อมรั่วไหลได้เสมอ วิธีการหาเสียงที่เป็นความลับแต่ไม่ลับนี้ ก็ได้แก่ การซื้อกรรมการในหน่วยเลือกตั้ง ถึงระดับผู้ว่าราชการจังหวัดก็เคยมี ตลอดจนการกำบังตรึงในหน่วยเลือกตั้ง และการเปลี่ยนหีบบัตรเลือกตั้ง เหล่านี้เป็นต้น วิธีการหาเสียงที่ไม่เปิดเผยนี้ มีการพูดถึงกันมากในเขตเลือกตั้งที่ 4 โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้ที่คลุกคลีกับการเลือกตั้งมานาน²⁶ ซึ่งวิธีการนี้ มีข้อน่าสังเกตว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่จะนำวิธีนี้มาใช้ได้อย่างได้ผล ต้องเป็นผู้มีทรัพยากรทางการเมืองพร้อมทุกอย่าง ทั้งอิทธิพล บารมี เงิน และกลุ่มผู้สนับสนุนจำนวนมาก อดีต ส.ส. หลายสมัย และผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี จึงน่าจะเป็นผู้สมัครที่ใช้วิธีการหาเสียงที่ไม่เปิดเผยนี้ เพราะวิธีการกระทำมักจะเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่บ้านเมือง หรือฝ่ายราชการมากกว่าจะกระทำต่อประชาชนโดยตรง

จากการศึกษายุทธวิธีในการหาเสียงทั้ง 2 ประเภทดังกล่าวแล้ว จะเห็นว่า ยุทธวิธีที่จะทำให้อัตราการเลือกตั้งได้มากกว่า น่าจะเป็นประเภทของการหาเสียงที่ผิดกฎหมายเลือกตั้ง และวิธีการที่ไม่เปิดเผย ซึ่งในเขตเลือกตั้งที่ 4 ก็มีการหาเสียงครบทั้งสองประเภท ผู้สมัครหมายเลข 9 และคณะใช้วิธีการหาเสียงแบบที่กฎหมายไม่ได้กำหนดห้ามไว้ แต่ผู้สมัครอีกหลายคนใช้วิธีการที่กฎหมายเลือกตั้งกำหนดห้ามไว้ แม้ว่าจะเป็นการที่เสี่ยง แต่ผู้สมัครนำมาใช้มักประสบความสำเร็จได้รับคะแนนเสียงเป็นจำนวนมาก และส่วนใหญ่มักจะได้รับเลือกตั้งเสมอขึ้นตอน

²⁶ สัมภาษณ์ จุมพล อ่อนดี, หัวหน้าแผนพรรคประชาธิปัตย์ และอดีตผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อ.ตระการพิชผล, 10 มิถุนายน 2531.

และวิธีการในการหาเสียงดังกล่าว ก็มีความสลับซับซ้อนพอสมควร ยากที่กฎหมายจะเอาผิดผู้กระทำได้ วิธีการหาเสียงดังกล่าวจึงดูเหมือนว่าเป็นวิธีการที่ทุกฝ่าย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่นำมาใช้ และประชาชนยอมรับ ยุทธวิธีหาเสียงโดยการจัดตั้งหัวคะแนน แจกสิ่งของ ใช้เงินซื้อเสียง ให้คำมั่นสัญญาจัดสร้างสาธารณประโยชน์ จัดรถขนคนไปยังหน่วยเลือกตั้ง ซึ่งค่อนข้างเปิดเผย สังเกตเห็นได้ง่าย จึงจะยังเป็นที่ยอมรับของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีความพร้อมทางทรัพยากรทางการเมืองต่อไปอีกนาน ตราบใดที่ประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 4 ยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจการเลือกตัวแทนในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง และตราบใดที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคนยังมุ่งหวังทำมาหากินกับตำแหน่ง ส.ส. หรือรัฐมนตรี เขตเลือกตั้งที่ 4 จึงยังคงเป็น เขตเลือกตั้งที่เปิดสำหรับผู้สมัครที่มีเงินมาก และปิดสำหรับผู้สมัครที่มีเงินน้อยอยู่ต่อไป เพราะผู้สมัครที่หาเสียงโดยระบบหัวคะแนน การแจกสิ่งของ ใช้เงินซื้อเสียง และวิธีอื่น ๆ ที่ไม่ถูกต้องตามตัวบทกฎหมาย ก็ยังคงสามารถชนะการเลือกตั้งได้เสมอ แม้แต่หนังสือพิมพ์ยังพยากรณ์ผลการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 4 ไว้ล่วงหน้าว่า "เขต 4 มี ส.ส. 3 คน อดีตักดิ์ โภคกุลกานนท์ (กิจสังคม - ผู้สมัครหมายเลข 1) ปรีชา เลาทพงษ์ชนะ (กิจสังคม - ผู้สมัครหมายเลข 2) สดใส เป็นอย่างใสสด ขณะที่นายดุสิต โสภิตธา (กิจประชาคม - ผู้สมัครหมายเลข 10) อาจจะต้องเหนี่ยวกับนายวิทยา จันทวิศิริรัตน์ (กิจสังคม - ผู้สมัครหมายเลข 3) เป็นพิเศษ"²⁷ แม้ว่าการพยากรณ์นี้จะผิดไปจากผลการเลือกตั้งไปบ้าง แต่วิเคราะห์ได้ว่าผู้พยากรณ์คงนำยุทธวิธี ในการหาเสียงของผู้สมัคร เป็นพื้นฐานในการพยากรณ์ เพราะผู้สมัครคณะพรรคกิจสังคมดังกล่าว มีระบบหัวคะแนน เข้มแข็งกว้างขวางมาก และมีผู้สมัครซึ่งเป็นอดีต ส.ส. ถึงสองคนด้วย

จากที่ได้บรรยายถึงขั้นตอนการหาเสียงของผู้สมัครหมายเลข 9 และวิธีวิเคราะห์ถึงยุทธวิธีการหาเสียงต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว จะเห็นว่า ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ได้ตัดสินใจเลือกด้วยเหตุผลหลายอย่างแตกต่างกัน ซึ่งสามารถสรุปออกเป็น 2 ประเด็นกว้างๆ คือ การตัดสินใจเลือกเพราะคุณสมบัติของผู้สมัครในด้านต่างๆ เป็นสำคัญ เช่น มีบุคคลิกลักษณะดี มีแนวนโยบายที่เหมาะสมหาเสียงตามกรอบของกฎหมาย เป็นต้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นการ

²⁷ มติชนสุดสัปดาห์, ปีที่ 8 412. (อาทิตย์ที่ 24 กรกฎาคม 2531), หน้า 18.

ตัดสินใจเลือกในแง่บวก กับอีกประเด็นหนึ่งคือการตัดสินใจเลือกในแง่ลบ กล่าวคือ ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจะตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพราะได้รับแจกสิ่งของ หรือได้รับเงินจากผู้สมัครตามที่ตนเรียกร้องต้องการ และอื่นๆ เป็นต้น เพื่อให้มองเห็นข้อแตกต่างใน 2 ประเด็นนี้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอสรุปเป็นตารางดังนี้ คือ

ตารางที่ 12 : การตัดสินใจเลือกผู้สมัครของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

เหตุผลของการตัดสินใจเลือกในแง่บวก	เหตุผลของการตัดสินใจเลือกในแง่ลบ
<ol style="list-style-type: none"> 1. ความเป็นญาติพี่น้อง หรือคนในท้องถิ่นเดียวกัน 2. คุณสมบัติบางประการของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เช่น เป็นคนมีความรู้ ความสามารถ เป็นต้น รวมทั้งกิตติศัพท์ในคุณความดีของผู้สมัครด้วย 3. ความช่วยเหลือที่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้รับจากผู้สมัครในอดีต 4. การที่ผู้สมัครเป็นกันเองกับประชาชน โดยเดินหาเสียงตามบ้าน เรือนในหมู่บ้านต่างๆ 5. ผู้สมัครเอาใจใส่ประชาชนในเขตเลือกตั้งอย่างสม่ำเสมอ แม้หลังฤดูกาลเลือกตั้ง 6. ไม่นิยมการหาเสียงเลือกตั้งที่ผิดกฎหมาย <p style="text-align: center;">ฯลฯ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. จากการแนะนำชักจูงของบรรดาหัวหน้าคณะ 2. ได้รับแจกสิ่งของต่างๆ 3. ได้รับการแจกเงินซื้อเสียง 4. ผู้สมัครรับปากและให้คำมั่นสัญญาว่าจะจัดสร้างสาธารณประโยชน์ให้กับท้องถิ่น และในวันเลือกตั้งยังจัดรถมารับคนไปยังหน่วยเลือกตั้ง 5. ชนชั้นบ้านในท้องถิ่น เป็นต้นว่า กำนัน หรือเจ้าหน้าที่ทางราชการบางคนชักจูง หรือใช้อิทธิพลบังคับ ช่มชู้ 6. เลือกตามคนอื่น ๆ เพราะขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง 7. เลือกผู้สมัครที่ทำให้ตนพอใจ แม้ว่าจะในทางที่ผิดก็ตาม เช่น การช่วยไม่ให้ถูกจับกุม เมื่อบุกรุกป่าสงวน การช่วยประกันตัวเมื่อถูกจับของเถื่อน เป็นต้น <p style="text-align: center;">ฯลฯ</p>

การบริหารการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 4

การบริหารการเลือกตั้งของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง นับว่ามีส่วนสำคัญต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน และผลคะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนด้วย กล่าวคือ การบริหารการเลือกตั้งอาจจะกระตุ้นให้ประชาชนไปใช้สิทธิจำนวนมากหรือในทางตรงกันข้ามก็อาจจะทำให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งน้อย รวมทั้งมีส่วนทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคนเป็นที่นิยมชมชอบหรือเกลียดชังของประชาชนได้ การบริหารการเลือกตั้งของเจ้าหน้าที่เป็นต้นว่า ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ก็ได้แก่ การสำรวจรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การโฆษณาประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง ตลอดจนการปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทย เพื่อเพิ่มสถิติผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งให้สูงขึ้น เป็นต้น

ผู้สมัครหมายเลข 9 ได้พบกับประชาชน อ.โพธิ์ไทรหลายคนที่มาขอปรึกษา เพราะไม่เข้าใจการสำรวจรายชื่อประชาชนตามครัวเรือนต่างๆ ในท่านองว่าผู้ใดสามารถไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ ทางเจ้าหน้าที่ ซึ่งได้แก่ เจ้าหน้าที่จากที่ว่าการอำเภอ และผู้ใหญ่บ้าน ก็จะกาชื่อไว้ ส่วนผู้ที่ไม่สามารถไปใช้สิทธิเลือกตั้งในวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 เช่น อาจเจ็บป่วยไม่สบาย บางคนไปทำงานถิ่นอื่น หรือทำงานในกรุงเทพมหานคร บางคนห้วงงานในไร่ นาซึ่งฝนทิ้งช่วง และนอนกระตุระบาดมาก บางคนก็มีความลังเลไม่แน่ใจว่าจะไปได้หรือไม่ ทางเจ้าหน้าที่ก็จะขีดมาชื่อออกเสีย²⁸ ทำให้เกิดความสับสนต่อประชาชนในหลายตำบลมาก และในวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 ผู้สมัครหมายเลข 9 ก็ถูกราษฎร ต.สำโรงร้องเรียนว่า เมื่อเดือนก่อนผู้ใหญ่บ้านมาสำรวจรายชื่อคนในครัวเรือนว่าใครจะสามารถไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้บ้าง ซึ่งขณะนั้น มีเพียงพ่อบ้านที่แจ้งความจำนงว่าจะไปใช้สิทธิ เพราะร่างกายแข็งแรงไม่เจ็บไข้ ส่วนภรรยากำลังไม่สบาย จึงมีท่าทีลังเลส่วนลูกสาวก็ไม่แน่ใจว่าจะไปหรือไม่ สำหรับลูกชายทำงานอยู่กรุงเทพมหานคร แต่ส่งจดหมายแจ้งมาทางบ้านว่าจะกลับมาลงคะแนนเสียงแน่นอน แต่ทางเจ้าหน้าที่กลับใส่ชื่อพ่อบ้านไว้ในบัญชีเลือกตั้งเพียงคนเดียว ใกล้เคียงเลือกตั้งมีหวัหวัคคะแนนของผู้สมัครหลายคนมา

²⁸ สัมภาษณ์ นายอนเรศ ทองแสน, ราษฎร ต.โพธิ์ไทร, 17 มิถุนายน 2531.

ติดต่อกัน แต่แม่ ลูกสาวและลูกชาย ซึ่งเคยกลับมาเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2529 และเคยได้รับเงินจาก หักคะแนนด้วย ไม่สามารถใช้สิทธิเลือกตั้งในครั้งนี้ได้ และทั้งสามคนมีความไม่พอใจในการตัดสินใจ ของเขามาก

วิธีการสำรวจรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งดังกล่าวนี้ ความมุ่งหมายประการหนึ่งนอกจากต้องการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งแล้ว ก็คือ เพื่อเพิ่มสถิติตัวเลขผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูงๆ เพราะนอกจากจะสามารถวัดร้อยละของผู้ใช้สิทธิของจังหวัดหรืออำเภอได้แล้ว ข้าราชการส่วนภูมิภาค คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ เป็นต้น ก็อาจได้ความคิดเห็นความชอบจากผู้บังคับบัญชา ระดับสูงในกระทรวงมหาดไทยด้วย การบริหารการเลือกตั้งของอำเภอต่างๆ ในเขตเลือกตั้ง ที่ 4 จึงมุ่งให้ได้ร้อยละของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูงเกินกว่า 50 ทั้งนี้ และจากผลการเลือกตั้ง ในวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 ทั้ง 315 หน่วยเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้ง 4 จึงมีร้อยละผู้ไปใช้สิทธิ มากกว่า 50 และส่วนใหญ่สูงถึงร้อยละ 80-90 (โปรดดูตารางที่ 13)

อีกวิธีหนึ่ง ซึ่งนับว่าเป็นที่นิยมมากของเจ้าหน้าที่ที่บริหารการเลือกตั้ง ในจังหวัดต่างๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก็คือ วิธีการระดม (mobilized) ประชาชนให้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง บางท้องที่จะจัดผู้รับผิดชอบควบคุมประชาชนลดหลั่นกันเป็นลำดับ เช่น ให้นายอำเภอ เป็นประธาน ปลัดอำเภอคอยดูแลช่วยเหลือกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านก็จะให้หัวหน้าคุ้ม หัวหน้ากลุ่มชาวบ้านควบคุมชาวบ้านของแต่ละคุ้ม เพื่อให้ไปใช้สิทธิในวันเลือกตั้งให้ทั่วถึง สาธุศรี ราชสมณะ ได้ศึกษาการเลือกตั้งที่ ต. ตู่ลาด อ. ทรายมูล จ. ยโสธร ซึ่งเป็นอำเภอที่มีร้อยละ ผู้ไปใช้สิทธิค่อนข้างสูง พบว่า ผู้ที่ทำการชักชวนประชาชนไปใช้สิทธิมากที่สุดคือกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รองลงมาคือเจ้าหน้าที่ราชการ ส่วนวิธีการที่ไปชักชวนก็คือ เพื่อให้สิทธิในการลงคะแนนสูง ดังกล่าว และเพื่อพัฒนาหมู่บ้านของตน²⁹

²⁹ สาธุศรี ราชสมณะ, "กระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร" (วิทยานิพนธ์ ปรียญมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), หน้า 113.

ในเขตเลือกตั้งที่ 4 ก็มีลักษณะไม่แตกต่างจากกรณี อ.ทรายมูล มากนัก ในวันเลือกตั้งวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 เจ้าหน้าที่บริหารการเลือกตั้งทุกคนในแต่ละอำเภอต้องตื่นแต่เช้า เพื่อระดมและชักจูงประชาชนไปใช้สิทธิ มีการติดตั้งลำโพงหันไปตามทิศต่างๆ แล้วประกาศเชิญชวนให้ประชาชนมาใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ตลอดเวลา และด้วยวิธีการและขั้นตอนการบริหารการเลือกตั้งดังกล่าว จึงทำให้ร้อยละผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้งที่ 4- มีอัตราค่อนข้างสูงในการเลือกตั้งทุกครั้ง

ส่วนในด้านการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งของอำเภอต่างๆ นั้น โดยทั่วไปแล้วค่อนข้างจะเจียมเหนง กล่าวคือ หน่วยประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ โดยรถยนต์ขนาดเล็ก ติดตั้งลำโพง ครอบคลุมประกาศประชาสัมพันธ์ไปตามถนนสายต่างๆ นั้น มีจำนวนน้อย และมักจะเป็นไปอย่างเจียมเหนง จากการตระเวนไปตามหมู่บ้าน ตำบล อำเภอต่างๆ ตลอดระยะเวลากว่า 40 วัน พบรถยนต์ประชาสัมพันธ์ดังกล่าวของทางราชการเพียงสองครั้งเท่านั้นเอง ส่วนใหญ่แล้วทุกอำเภอจะทำป้ายประกาศลักษณะต่างๆ แสดงวันเวลาเลือกตั้ง และคำขวัญ ติดตั้งไว้ตามข้างถนน และที่สาธารณะต่างๆ และตามอาคารที่ว่าการอำเภอ เพราะแผ่นป้ายประกาศการเลือกตั้งดังกล่าว มีลักษณะถาวร และไม่เปลืองแรงงาน และเวลามากนัก จึงเป็นที่นิยมจัดทำกันทั่วไปทุกอำเภอ ตามตำบล หมู่บ้านก็จะได้รับแจกโปสเตอร์ไปปิดไว้ตามศาลากลางหมู่บ้าน ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เพื่อเชิญชวนประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ข้อความบนโปสเตอร์ดังกล่าวก็มีลักษณะ เช่นเดียวกับแผ่นป้ายประกาศ คือบอกถึงวันเวลาเลือกตั้ง การให้เลือกคนดีเป็นตัวแทนอย่าเลือกคนชั่วคนชั่วเสียง เป็นต้น

การประชาสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวนี้ นับว่า ทางราชการยังทำน้อยเกินไป เพราะถ้าต้องการให้ประชาชนมาใช้สิทธิเลือกตั้งกันจำนวนมาก โดยความสำนึก ความเข้าใจ หรือความต้องการของประชาชนเองแล้ว วิธีที่ดีที่สุดก็ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ โดยการประกาศโฆษณาอย่างทั่วถึงและต่อเนื่องด้วยรถยนต์โฆษณา การโฆษณาทางวิทยุกระจายเสียง ทางโทรทัศน์ ประกอบไปกับการติดตั้งแผ่นประกาศ ตลอดจนการพิมพ์เอกสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง แจกจ่ายให้ทั่วถึงด้วย การที่ทางราชการไม่เน้นการประชาสัมพันธ์ให้มากพอ ทำให้เกิดผลเสียในระบบการเลือกตั้งหลายประการ เป็นต้นว่า ประชาชนไม่เกิดความตื่นตัว ขาดความกระตือรือร้นในทางการเมือง ขาดความรู้ ความเข้าใจในการเลือกตั้ง และยังเปิดโอกาสให้นักการเมืองหรือผู้สมัคร

รับเลือกตั้งบางคนจวดยโอกาสนี้หาเสียงในลักษณะชักจูงประชาชนไปในทางที่ผิด โดยระบบ หัวคะแนนได้ง่าย เพราะข่าวสารการเลือกตั้งได้รับนั้นมักมาจาก การโฆษณาของบรรดาพรรคการเมือง และผู้สมัครส่วนหนึ่ง ส่วนการชี้แจงโดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งส่วนหนึ่งก็ทำตัวเป็น หัวคะแนนของผู้สมัครควบคู่ไปด้วยนั้น ก็มีส่วนทำให้ประชาชนเข้าใจการเลือกตั้งไปในทางที่ไม่ถูกต้อง ไม่ควรเช่นกัน เพราะกำนัน ผู้ใหญ่บ้านย่อมมีอิทธิพลทำให้ประชาชนศรัทธาและเชื่อถือได้มา

นโยบายการเพิ่มจำนวนร้อยละของผู้ใช้สิทธิให้สูงๆ ของกระทรวงมหาดไทย โดยการให้รางวัลอำเภอ และจังหวัดที่มีร้อยละของผู้ไปใช้สิทธิสูงสุดของประเทศ จึงเป็นวิธีหรือนโยบายที่ผิด ถ้ามีจุดมุ่งหมายจะพัฒนาประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตย เพราะเป็นวิธีที่ขัดกับความเป็นจริง และธรรมชาติของคนไทยในชนบทอย่างมาก แต่ด้านนโยบายนี้มุ่งหวังเพียงให้ได้สถิติที่ดีที่สุดเท่านั้น ก็นับว่าเป็นนโยบายที่ประสบผลสำเร็จอย่างยิ่ง และถ้ากระทรวงมหาดไทยยังใช้นโยบายดังกล่าวนี้ บริหารการเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ร้อยละของผู้ไปใช้สิทธิทั้ง 72 จังหวัด ยกเว้นกรุงเทพมหานคร ก็อาจเพิ่มสูงกว่าร้อยละ 50 ได้ แต่ก็ก็จะเกิดช่องว่างขนาดใหญ่ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้ระบบหัวคะแนน การแจกสิ่งของ สร้างสาธารณประโยชน์ ใช้เงินซื้อเสียงในลักษณะหลอกลวงประชาชน สามารถเอาชนะการเลือกตั้งได้เสมอ เพราะมีประชาชนจำนวนมาก ถูกตัดสิทธิจากการบริหารการเลือกตั้งดังกล่าว การใช้เงินซื้อเสียงจึงสามารถทำได้ทั่วถึง เมื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีจำนวนน้อยลง ผิดกับกรณีที่มีผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวนมาก โดยการปล่อยให้ผู้มีอายุครบ 20 ปีขึ้นไป ในวันที่ 1 มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง ตัดสิทธิไปหรือไม่ไปใช้สิทธิด้วยพิจารณาของตนเอง หรือขยายสิทธิของประชาชนให้กว้างขวางออกไป โดยการลดอายุของผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้น้อยลง ซึ่งจะทำให้มีจำนวนของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจำนวนมากขึ้น ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งใช้ระบบหัวคะแนน การแจกสิ่งของ ใช้เงินซื้อเสียงดังกล่าว อาจไม่สามารถควบคุมคะแนนเสียงโดยวิธีการดังกล่าวได้อีก การปราศรัย การเดินหาเสียงพบปะประชาชน ซึ่งเป็นวิธีการหาเสียงสากลนิยมและถูกต้องตามกฎหมายเลือกตั้ง อาจจะถูกกลาย เป็นวิธีการหาเสียงที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนต้องนำมาใช้ ซึ่งจะทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ในที่สุด

โดยสรุปแล้ว จะเห็นว่า การบริหารการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 4 โดยวิธีการสำรวจและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง ตลอดจนนโยบายเพิ่มเบอร์เซนต์ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งให้สูงขึ้น นับว่าเป็นวิธีบริหารการเลือกตั้ง ที่ทั้งไม่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการเลือกตั้งตัวแทนตามระบอบประชาธิปไตยให้กับประชาชน และไม่ช่วยส่งเสริมการเลือกตั้งให้เกิดความ "บริสุทธิ์ ยุติธรรม" แต่ประการใด แต่กลับส่งเสริมให้มีการหาเสียงโดยวิธีการหลีกเลี่ยงกฎหมายหลอกลวงประชาชน ดังที่เป็นปัญหาถกเถียงกันอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหา "โรคร้อยเอ็ด" หรือการใช้จ่ายเงินจำนวนมหาศาลซื้อเสียง เพียงให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือวิธีการที่น่าจะจัดทำอย่างยั่งยืนขณะนี้ ก็คือทางราชการต้องอบรมให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนในเรื่องการเลือกตั้งให้ต่อเนื่อง และทั่วถึงอยู่ตลอดเวลาด้วย

สรุปข้อแตกต่างในการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 4

จากการศึกษาการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ยุทธวิธีในการหาเสียงที่ผู้สมัครหมายเลข 9 ได้นำมาใช้ตลอดระยะเวลาการหาเสียง รวมทั้งยุทธวิธีที่ไม่ได้นำมาใช้ และประเด็นการบริหารการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 4 ดังกล่าวแล้ว เพื่อให้การศึกษามีภาพพจน์ที่เด่นชัดยิ่งขึ้น ต่อไปนี้จะขอสรุปวิเคราะห์ประเด็น และเปรียบเทียบการใช้ยุทธวิธีหาเสียงระหว่างผู้สมัครหมายเลข 9 และผู้สมัครรับเลือกตั้งคนอื่น ๆ ที่มียุทธวิธีหาเสียงแตกต่างจากผู้สมัครหมายเลข 9 ดังกล่าวแล้ว

ประเด็นแรก คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งหมายเลข 9 เป็นเพียงผู้สมัครรับเลือกตั้งหน้าใหม่ มีลักษณะเป็นนักการเมืองสมัครเล่น (political amateur) กล่าวคือ เพิ่งลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งนี้เป็นครั้งแรก ไม่เคยมีประสบการณ์ในการสมัครรับเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติมาก่อนเลย ผิดกับผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งประสบความสำเร็จ หรือได้รับการเลือกตั้งในครั้งนี้นี้ กล่าวคือ ผู้สมัครหมายเลข 10 ซึ่งได้คะแนนเป็นอันดับหนึ่ง เป็นอดีต ส.ส. 3 สมัย รวมทั้งสมัยที่แล้วด้วย ผ่านการลงสมัครรับเลือกตั้งมากกว่า 3 ครั้ง ผู้สมัครหมายเลข 1 ซึ่งได้คะแนนเสียงเป็นอันดับที่สอง ก็เป็นนักการเมืองเก่า หรือนักการเมืองอาชีพคนหนึ่ง (professional politician) คือ เป็นอดีต ส.ส. ถึง 4 สมัย ผ่านการสมัครรับเลือกตั้งมานาน มีประสบการณ์

งานทางการเมืองสูง และผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งได้คะแนนเป็นอันดับที่สาม คือผู้สมัครหมายเลข 15 ก็เช่นกัน ผ่านการสมัครรับเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติมาหลายครั้งแล้วนอกจากนี้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งอีกหลายคน เป็นต้นว่า ผู้สมัครหมายเลข 2, 3, 13, 17, 25 ต่างก็ผ่านการสมัครรับเลือกตั้งมาคนละหลายครั้งทุกคน

การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งผ่านการลงสมัครรับเลือกตั้งมาหลายครั้ง และคอยดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ทำให้ผู้สมัครเป็นผู้ที่มีทรัพยากรทางการเมืองค่อนข้างมาก กล่าวคือ เป็นที่รู้จักของประชาชนในเขตเลือกตั้งโดยทั่วไปอย่างกว้างขวาง มีอิทธิพล บารมีทางการเมืองสูง คือ สามารถต่อรองแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับประชาชนได้ง่าย ประชาชนให้ความเชื่อถือ และยำเกรง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในเขตเลือกตั้งมาอย่างสม่ำเสมอ ผู้สมัครรับเลือกตั้งก็มักมีอิทธิพล บารมีเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้เป็นข้อได้เปรียบอย่างเห็นได้ชัดเจนของผู้สมัครรับเลือกตั้งหลายคนในเขตเลือกตั้งนี้ คือ ผู้สมัครหมายเลข 1, 2, 10, 13, 15, 17 และ 25 ดังกล่าวมาแล้ว

ประเด็นที่สอง คือ ความสนับสนุนจากพรรคการเมือง ประเด็นนี้ก็เห็นได้ชัดเจนว่า ผู้สมัครหมายเลข 9 ได้รับการสนับสนุนจากพรรคที่สังกัด คือพรรคประชาธิปัตย์ ไม่มากนัก คือมีเพียงเงินสด 7,000 บาท โปสเตอร์ประมาณ 1,000 แผ่น และบัตรเบอร์จำนวน 10,000 แผ่นเท่านั้น ซึ่งจะเห็นว่า ความช่วยเหลือดังกล่าวขาดความสมดุลง่ายกับสภาพการณ์โดยทั่วไปของเขตเลือกตั้งที่ 4 เพราะเขตเลือกตั้งนี้มีพื้นที่กว้างขวาง คือใหญ่กว่ากรุงเทพมหานครเกือบ 4 เท่า มีหมู่บ้านต่างๆ เกือบ 500-600 หมู่บ้าน อยู่ในการปกครองของ 8 อำเภอ กับอีก 1 กิ่งอำเภอ ถ้าจะทำให้เกิดความสมดุลง่ายต่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผู้สมัครให้ประชาชนรู้จักทั่วเขตเลือกตั้งแล้ว ต้องใช้โปสเตอร์ไม่น้อยกว่า 10,000 แผ่น บัตรเบอร์อีกจำนวนอย่างต่ำ 100,000 แผ่น ตลอดจนงานใบปลิวและเอกสารต่างๆ รวมทั้งคัดเอาท์ และแผ่นป้ายต่างๆ อีกจำนวนหนึ่งด้วย

เมื่อเปรียบเทียบกับผู้สมัครหลายพรรคการเมืองในเขตเลือกตั้งเดียวกันแล้ว จะเห็นความแตกต่าง และความได้เปรียบ - เสียเปรียบกันอย่างชัดเจนยิ่ง กล่าวคือ

ผู้สมัครหมายเลข 1, 2 และ 3 พรรคกิจสังคม นอกจากเป็นผู้สมัครประเภทนักธุรกิจ มีฐานะทางเศรษฐกิจดีแล้ว ผู้สมัครหมายเลข 1 และ 2 ยังเป็น ส.ส. ของเขตเลือกตั้งนี้ เมื่อปี 2529 โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สมัครหมายเลข 1 เป็นอดีต ส.ส. ไม่ต่ำกว่า 4 สมัย ผู้สมัครหมายเลข 3 เป็นสมาชิกสภาจังหวัด หรือ ส.จ. เขตอำเภอศรีเมืองใหม่ด้วย ผู้สมัครของพรรคการเมืองพรรคนี้ นอกจากจะเป็นผู้สมัครร่วมพรรคเดียวกันกับนายไชยศิริ เรื่องกาญจน เศรษฐ ส.ส. เขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัด อุบลราชธานี รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี สมัยรัฐบาล พล อ. เปรม ติณสูลานนท์ แล้ว ยังมีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งในทางด้านธุรกิจกันมานานหลายปี อีกด้วย เพราะเหตุนี้ ความช่วยเหลือจากพรรคกิจสังคม ซึ่งนับว่าเป็นพรรคที่ประสบความสำเร็จ ด้านคะแนนเสียงมากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผ่านมาจากนายไชยศิริ เรื่องกาญจน เศรษฐ ผู้มีบทบาทสำคัญในการควบคุมการ เลือกตั้งของพรรคกิจสังคมในจังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัด ใกล้เคียง ย่อมส่งต่อมาถึงผู้สมัครพรรคนี้ในเขตเลือกตั้งที่ 4 จำนวนมากด้วย โดยเฉพาะในเขต เลือกตั้งที่ 1 และ 4 เป็นเขตเลือกตั้งที่พรรคกิจสังคมได้รับความสำเร็จ ผู้สมัครในนามพรรคนี้ได้รับ การเลือกตั้งทุกครั้ง ตั้งแต่การเลือกตั้งทั่วไปปี 2522 เป็นต้นมา ความพร้อมที่มาจากความ ช่วยเหลือจากพรรคดังกล่าว ทำให้ผู้สมัครพรรคนี้สามารถปิดโปสเตอร์ แจกบัตร เบอร์ตลอดจน งบประมาณ เอกสารต่างๆ คัดเอาท์ และแผ่นป้ายโฆษณาได้ทั่วถึงทั้งเขตเลือกตั้ง สามารถจ้าง ผู้ทำงานช่วยเหลือเป็นจำนวนมาก มีอุปกรณ์ช่วยหาเสียง เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ เครื่องขยายเสียงจำนวนมากด้วย นับว่าพรรคนี้พร้อมมากที่สุดกว่าทุกพรรคการเมืองในเขต เลือก ตั้งที่ 4

ผู้สมัครหมายเลข 4, 5 และ 6 สังกัดพรรคพลังธรรม แม้ว่าจะเป็นผู้สมัครหน้าใหม่ พรรคใหม่ แต่พรรคนี้ก็นับว่าเป็นพรรคหนึ่งที่มีความพร้อมในการหาเสียงมากพรรคหนึ่งใน จังหวัด อุบลราชธานี ผู้สมัครพรรคนี้ นอกจากจะมีโปสเตอร์รูปภาพหัวหน้าพรรค คือ พล ต. จาลอง ศรีเมือง สวมเสื้อม่อฮ่อม พนมมือไหว้ ไปรยยิ้ม ติดกับแผ่นไม้ไผ่สาน ปักอยู่ตามถนนหนทางเกือบ ตลอดเขตเลือกตั้งแล้ว อุปกรณ์หาเสียงอื่นๆ เช่น รถยนต์ งบประมาณ เป็นต้น ก็มีมากเช่นกัน นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มคนช่วยทำงานหาเสียงให้อีกจำนวนหนึ่งด้วย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้คนที่สวมชุดม่อฮ่อม สังกัดสำนักธรรมสันติอโศกทั้งสิ้น

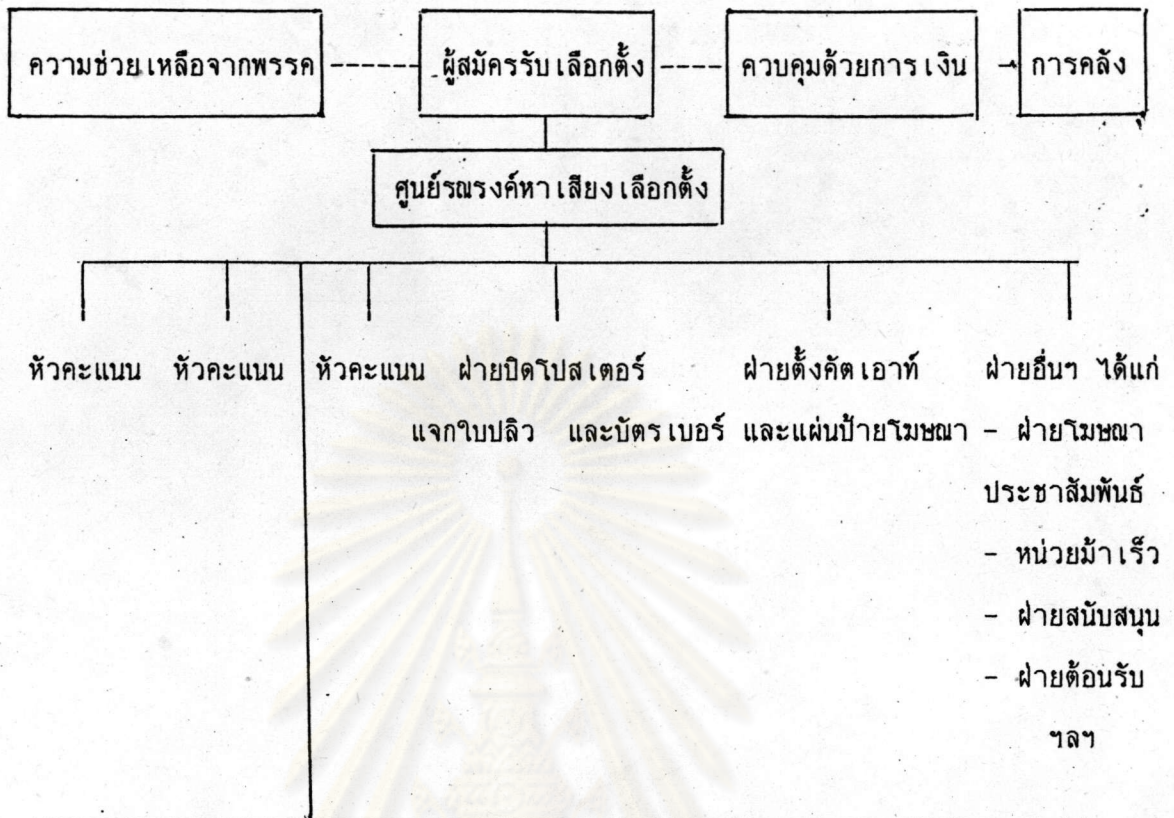
ผู้สมัครหมายเลข 10, 11 และ 12 โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สมัครหมายเลข 10 ซึ่งเป็น ส.ส. ของเขตเลือกตั้งนี้หลายสมัย มีตำแหน่งเป็นถึงรองเลขาธิการพรรคกิจประชาคม โดย นายบุญชู โรจนเสถียร เป็นหัวหน้าพรรคอยู่ด้วย พรรคยอมให้ความสำคัญในการรักษาตำแหน่ง ส.ส. เพื่อจำนวน ส.ส. ของพรรคนี้ โดยการให้ความช่วยเหลืออย่างมากในหลายๆ ด้าน ผู้สมัครหมายเลข 10 จึงมีความพร้อมในการหาเสียงไม่ยิ่งหย่อนกว่าผู้สมัครพรรคกิจสังคม คือ มีโปสเตอร์ ใบปลิว เอกสารต่างๆ และบัตรเบอร์ ปิดประกาศและแจกอย่างทั่วถึงตลอดทั้งเขตเลือกตั้ง มีคณะผู้ช่วยทำงานหาเสียงจำนวนมาก มีพาหนะจำนวนมาก

ผู้สมัครหมายเลข 13, 14 และ 15 พรรคประชาธิปไตย ซึ่งนับว่าเป็นพรรคการเมือง พรรคหนึ่งที่ยพยายามจะดำรงรักษาให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับการเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งทั่วไป ทุกครั้งในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ทั้งนี้เพราะพรรคประชาธิปไตยมี ส.ส. ในจังหวัดอุบลราชธานี เกือบทุกสมัย จากการที่มีนักการเมืองคนสำคัญนิยมสังกัดพรรคนี้เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นายประจวบ ไชยสาส์น ส.ส. จังหวัดอุบลราชธานี รองหัวหน้าพรรคประชาธิปไตย ซึ่งคุมการเลือกตั้ง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยตรงนั้น นอกจากจะให้ความสำคัญกับจังหวัดอุบลราชธานีในฐานะที่เป็นจังหวัดใหญ่ มีจำนวน ส.ส. มากแล้ว ยังเป็น ส.ส. หลายสมัย จึงรู้จักสนิทสนมกับ นายสมนึก ทองรุ่งโรจน์ ผู้สมัครหมายเลข 13 ของเขตเลือกตั้งที่ 4 และนายสุทัศน์ เงินหมื่น ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนสำคัญคนหนึ่งของพรรคประชาธิปไตย ในเขตจังหวัดอุบลราชธานีด้วยความช่วยเหลือของพรรคประชาธิปไตยที่ผ่านมาสู่เขตเลือกตั้งที่ 4 ทางนายประจวบ ไชยสาส์น นายสุทัศน์ เงินหมื่น ดังกล่าวแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2531 นี้ พรรคประชาธิปไตยแตกแยกเป็น 2 พรรค คือ "กลุ่ม 10 มกรา" ตั้งเป็นพรรคประชาชน และส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแข่งขันกับพรรคประชาธิปไตย ในเขตจังหวัดอุบลราชธานีด้วย พรรคประชาธิปไตย จึงต้องทุ่มเทความช่วยเหลือผู้สมัครเลือกตั้งของพรรค เพื่อไม่ให้ด้อยไปกว่าผู้สมัครพรรคอื่นในเขตเลือกตั้งที่ 4 พรรคประชาธิปไตยมีโปสเตอร์ปิดอย่างทั่วถึงทั้งเขตเลือกตั้ง มีแผ่นปลิวและบัตรเบอร์แจกจ่ายจำนวนมากมีกลุ่มผู้ทำงานช่วยเหลือและพาหนะพร้อมเพรียง

ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนอื่นา ที่นับได้ว่ามีข้อได้เปรียบผู้สมัครหมายเลข 9 เพราะได้รับความช่วยเหลือจากพรรคที่สังกัดจำนวนมากนั้น ก็ได้แก่ ผู้สมัครหมายเลข 17 สังกัดพรรคเสรีนิยม ผู้สมัครหมายเลข 25 สังกัดพรรคชาติไทย ซึ่งได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจำนวนมาก

โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สมัครหมายเลข 25 ซึ่งเคยสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคประชาธิปัตย์ เมื่อการเลือกตั้งทั่วไปปี 2529 และเกิดขัดแย้งกับผู้สมัครร่วมคณะในเรื่องการเงิน จึงเข้าสังกัดพรรคการเมืองที่ทำให้การสนับสนุนทางการเงินจำนวนมากในครั้งนี้ ผู้สมัครหมายเลข 25 จึงมีคัดเอาที่ติดตั้งโฆษณาตามจุดต่างๆ หลายจุด มีโปสเตอร์ ใบปลิว บัตรเบอร์ คณะผู้ทำงานช่วยเหลือจำนวนมาก นับว่ามีความพร้อมมากที่สุดคนหนึ่งในเขตเลือกตั้งที่ 4

อีกประเด็นหนึ่ง ซึ่งนับว่าเป็นข้อแตกต่างสำคัญระหว่างผู้สมัครหมายเลข 9 และผู้สมัครพรรคอื่น ๆ คือ การจัดการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเพื่อทำการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในครั้งนี้ จะเห็นว่า ในขณะที่ผู้สมัครหมายเลข 9 มีเพียงตัวผู้สมัครเองกับผู้สมัครร่วมคณะอีกสองคน และคนขับรถพร้อมรถยนต์ที่ใช้ขับเคลื่อนหาเสียงเพียง 1 คัน ตลอดระยะเวลากว่า 30 วัน โดยไม่มีคณะผู้ทำงานช่วยเหลือ หรือมีสถานที่ที่เป็นศูนย์ประสานงาน หรือศูนย์กลางการติดต่อประสานงานแต่อย่างใด แต่ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนอื่น ๆ อีกหลายคน ซึ่งได้แก่ผู้สมัครพรรคกิจสังคม พรรคพลังธรรม พรรคประชาธิปัตย์ พรรคกิจประชาคม พรรคก้าวหน้า พรรคเสรีนิยม พรรคชาติไทย มีการจัดการรณรงค์เลือกตั้งอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พรรคกิจสังคม พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคกิจประชาคมนั้น มีการจัดการรณรงค์ขนาดใหญ่ และเข้มแข็งมาก ประกอบไปด้วยตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นศูนย์กลาง กลุ่มผู้สนับสนุน และบรรดาหัวคะแนน ซึ่งทำงานช่วยเหลือกระจายกันไปตามหน้าที่ของแต่ละฝ่าย เป็นต้นว่า หัวคะแนนจะเป็นผู้ไปพบพูดจากับประชาชนแทนผู้สมัครรับเลือกตั้ง กลุ่มผู้สนับสนุนบางกลุ่มก็จะทำการติดโปสเตอร์ตามหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอต่างๆ บางกลุ่มก็จะตระเวนแจกใบปลิว และบัตรเบอร์ต่างๆ บางกลุ่มก็ทำการติดตั้งคัทเอ๊าท์ และแผ่นป้ายโฆษณา ขณะที่บางกลุ่มจะขับรถยนต์โฆษณาประชาสัมพันธ์ไปตามจุดต่างๆ ทั่วทั้งเขตเลือกตั้ง ซึ่งการจัดการของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีความพร้อมเพียงในด้านต่างๆ มากดังกล่าวนี้ สามารถกำหนดเป็นแผนผังได้ดังนี้ คือ

ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้ง อยู่ตามหมู่บ้านต่างๆ ประมาณ 500-600 หมู่บ้าน

รูปที่ 9 การจัดองค์กรหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครที่มีความพร้อม เปรียงทางด้านต่างๆ

การจัดองค์กรหาเสียงในลักษณะนี้ มักต้องใช้กลุ่มคนทำงานช่วยเหลือจำนวนมาก แต่นับว่าทำให้การหาเสียงเกิดประสิทธิภาพอย่างดี ทำให้ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งรู้จัก และให้ความเชื่อถือกับผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างกว้างขวาง จนสามารถประเมินได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งจะได้คะแนนเสียงจากหน่วยเลือกตั้งๆ อยู่น้อยเพียงใด และในทางตรงกันข้าม ผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ต้องจ่ายเงินจำนวนมากในการดำเนินการด้านต่างๆ ด้วย เหตุนี้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีทรัพยากรทางการเงินพร้อม เปรียงเท่านั้นจึงสามารถจัดองค์กรหาเสียงเช่นนี้ได้

ประเด็นสำคัญประการหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดองค์กรหาเสียงดังกล่าวแล้ว ก็คือ กรรมวิธีในการดำเนินการหาเสียงที่มีความแตกต่างกันเองผู้สมัครแต่ละคน และนำมาซึ่ง ประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่แตกต่างกันด้วย

ผู้สมัครหมายเลข 9 เนื่องจากมีข้อจำกัดในด้านการเงิน และความช่วยเหลือจากพรรคที่สังกัด จึงส่งผลให้สามารถมีกรรมวิธีในการหาเสียงค่อนข้างจำกัดด้วย กรรมวิธีในการหาเสียงของผู้สมัครหมายเลข 9 จึงเป็นเพียงการใช้ถ้อยคำ หรือการพูดกับประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งประการเดียว โดยยุทธวิธีการปราศรัย การแจกใบปลิว และบัตรเบอร์ และเดินเคาะประตูบ้านพูดคุยกับประชาชนโดยทั่วไป เท่าที่สามารถจะกระทำได้ ซึ่งทำได้น้อยมากเพราะมีเวลาจำกัด

ส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้งอื่น ๆ ที่ได้รับความช่วยเหลือจากพรรคการเมืองที่สังกัดจำนวนมาก และสามารถจัดองค์กรหาเสียงอย่างดีนั้น มักมีกรรมวิธีในการหาเสียงหลายวิธี เป็นต้นว่า

1. การพบและพูดคุยกับประชาชนด้วยตนเอง บางคนก็ใช้การปราศรัย แต่ส่วนใหญ่จะใช้วิธีไปพบกับประชาชนตามบ้านเรือนมากกว่า
2. การใช้ระบบหวัคะแนน หรือการมีตัวแทนไปพบกับประชาชนตามบ้านเรือนตามผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งเป็นกรรมวิธีที่นิยมกันมากเพราะหวัคะแนนจะไปตกลงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับผู้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งแลกกับคะแนนเสียง ผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียงแต่จัดสรรเงิน และจัดซื้อสิ่งของจำนวนหนึ่งตอบแทนหวัคะแนน และประชาชนที่รับปากจะลงคะแนนเสียงให้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สมัครไม่ต้องเหน็ดเหนื่อยมากเกินไป และสามารถหาเสียงได้ทั่วเขตเลือกตั้งภายในระยะเวลาอันจำกัด
3. ผู้สมัครรับเลือกตั้งมักจะประจำอยู่ตามศูนย์รณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จัดตั้งไว้ เพื่อรอพบกับบรรดาตัวแทนของประชาชนจากหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอต่างๆ ที่มาขอพบเพื่อขอความช่วยเหลือต่างๆ เป็นต้นว่า การขอเงินไปซื้อสิ่งกะสิมุงหลังคาศาลา วัด ขอความช่วยเหลือสร้างโบสถ์ สร้างถนนหนทาง ขอความช่วยเหลือในการประกันตัวผู้ต้องหาและการติดต่อกับทางราชการในปัญหาต่างๆ ฯลฯ แลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียงซึ่งบรรดาตัวแทนของประชาชนรับปากจะจัดหาให้ เพราะบรรดาตัวแทนประชาชนเหล่านี้ ถ้าไม่ใช้ผู้ใหญ่นบ้าน กำนัน ครู พระสงฆ์ ก็อาจเป็นคนแก่เฒ่า หรือบุคคลที่ประชาชนในท้องถิ่นให้ความเคารพเชื่อถือ ศูนย์รณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งจึงมักคึกคัก มีผู้คนเข้า - ออก อยู่เสมอตลอดระยะเวลาหาเสียงเลือกตั้ง
4. กรรมวิธีที่สำคัญยิ่งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่มีทรัพยากรทางการเมืองพร้อมเพียงก็คือ การจัดการเรื่องการเงิน - การคลัง เงินส่วนใหญ่นั้น ผู้สมัครจะใช้ในการจัดสรรให้บรรดาหวัคะแนนนำไปมอบ เพื่อตอบแทนให้ประชาชนผู้รับปากตกลงจะลงคะแนนเสียงให้ ราคาซื้อ - ขาย

คะแนนเสียง ดังกล่าวก็มีอัตราแตกต่างกัน ตั้งแต่ 5 บาท 10 บาท หรือ 20 บาท ไปจนถึง 50 บาท 100 บาท 200 บาท หรืออาจเป็นหลายพันบาทต่อ 1 คะแนนเสียง นอกจากนี้ ก็ต้องจัดสรรเงินเพื่อตอบแทนบรรดาหัวคะแนน และกลุ่มคนที่ทำงานช่วยเหลือฝ่ายต่างๆ ด้วย เงินอีกส่วนหนึ่งต้องนำไปจัดซื้อสิ่งของ เช่น น้ำปลา อาหารแห้ง ผลไม้ เครื่องใช้บางอย่าง เป็นต้น เพื่อนำแจกประชาชนตามหมู่บ้านต่างๆ และว่าจ้างรถยนต์ เพื่อจัดเตรียมไว้ขนคนไปยังหน่วยเลือกตั้งในวันเลือกตั้ง

เงินที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องใช้จ่ายนอกเหนือจากรายการดังกล่าวข้างต้น ก็คือ การจัดทำคัตเอาท์ แผ่นป้าย การพิมพ์ใบปลิว และเอกสารต่างๆ การเช่าอาคารจัดตั้งศูนย์พรรคหาเสียงเลือกตั้ง การจัดเลี้ยง ซึ่งมีอยู่ประจำจนถึงวันเลือกตั้ง และค่าใช้จ่ายอื่นๆ เป็นต้นว่า ค่าน้ำมันรถ ของผ้าป่า ค่าเดินทางกลับสำหรับประชาชนผู้มาติดต่อ เงินช่วยงานแต่งงาน งานศพ และงานอื่นๆ

พิจารณาจาก ประเด็นดังกล่าวมาทั้งหมดนั้นจะเห็นถึงข้อเสียเปรียบ - ได้เปรียบระหว่างผู้สมัครหมายเลข 9 และผู้สมัครอื่นๆ ได้อย่างชัดเจน ข้อได้เปรียบ - เสียเปรียบดังกล่าวมีสาเหตุมาจากความพร้อมเพรียงทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นประการสำคัญ ผู้สมัครที่มีความพร้อมเพรียงทางการเมืองสูง มักจะมีอิทธิพลบารมี มีเงินมาก ได้รับความช่วยเหลือจากพรรคที่สังกัดในด้านต่างๆ มากด้วย ทำให้ผู้สมัครมีคณะผู้ทำงานช่วยเหลือ และบรรดาหัวคะแนนจำนวนมาก ทำให้การหาเสียงเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ ได้เปรียบผู้สมัครคนอื่นๆ ในเขตเลือกตั้งเดียวกัน

หย่อนกำนันเป็นทองตา

วิจิตร
2.6.2528

ศูนย์วิทยการพยาบาล
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พรรคพลังธรรม
PALANG DHARMA PARTY

พรรคพลังธรรม

นำความหวังใหม่
ขอเสนอ

ร.อ.สุเนตร ปาวยิตย์ น.บ.

ส.อ.เวียงชัย โสภาคันต์ ร.บ.

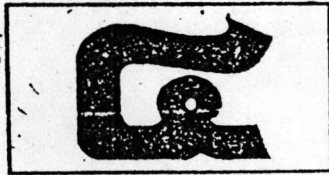

ธรรมบุญ พิมพัฒน์ น.บ.

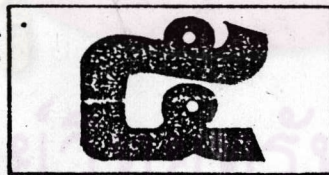

พลตรีจำลอง ศรีเมือง
หัวหน้าพรรค

เบอร์

เบอร์

เบอร์

สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร **เขต ๔** จังหวัดอุบลราชธานี

สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
จังหวัดอุบลราชธานี เขต ๔

ฉาบเครื่อง

พรรคพลังธรรม
PALANG DHARMA PARTY
จ.อุบลราชธานี
เขต ๔

โปรดเลือก

๔	X
๕	X
๖	X

วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๓๖

ที่ทำการพรรคชาติไทย

อ. เมือง จ. นครราชสีมา 30000

3 กรกฎาคม 2531

เรียน พี่น้องประชาชนที่นครราชสีมา

ผมเป็นผู้แทนราษฎรในเขต 1 เมื่อการเลือกตั้งครั้งที่แล้ว ผมพยายามออกเยี่ยมพี่น้องประชาชนในเขต 1 ให้มากที่สุด แต่การออกเยี่ยมอาจจะยังไม่ทั่วถึงทุกคน ผมจึงขอถือโอกาสใช้จดหมายเรียนท่าน เพื่อเป็นการสื่อสารสัมพันธ์พบปะพูดคุยกับท่าน

ในการเป็นผู้แทนครั้งที่แล้วมา ผมในนามพรรคชาติไทยได้มีโอกาสเข้าไปร่วมเป็นคณะรัฐบาลเพื่อบริหารประเทศชาติด้วย ในขณะที่ร่วมเป็นรัฐบาล ผมและพรรคชาติไทยได้มีผลงานสำคัญที่จะขอรายงานให้พี่น้องประชาชนได้ทราบมีดังนี้

1. งานระดับชาติ ร่วมงานแผนให้ประเทศไทยได้พบน้ำมันแก๊สธรรมชาติ ร่วมสร้างประเทศไทยให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ย้ำความเจริญและพัฒนาเศรษฐกิจอย่างมากในปัจจุบัน ดูแลโครงการท่าเรือมาตาพุด ท่าเรือแหลมฉบังและท่าอากาศยานอู่ตะเภา ซึ่งทั่วโลกสนใจลงทุนมากที่สุด เป็นการสร้างงานและพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศอย่างมหาศาล

2. งานระดับจังหวัดนครราชสีมา ได้เสนอพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยสุรนารี (ที่บริเวณค่ายลูกเสือห้วยยาง) ซึ่งในปีแรกจะเปิด 3 สาขาวิชาก่อนคือ สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ สาขาวิชาแพทยศาสตร์ และสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ ประสานงานให้มีการสร้างถนนสี่เลนจากจังหวัดนครราชสีมาถึงสระบุรีเป็นเงินงบประมาณ 2,300 ล้านบาท (จะเริ่มลงมือก่อสร้างปีงบประมาณ 2532 นี้แน่นอน ประสานงานให้มีการขยายถนนมิตรภาพสามแยกปักธงชัยถึงสี่แยกอัมพวันเป็นเงินงบประมาณ 63 ล้านบาท จากสี่แยกอัมพวัน ถึงประตูน้ำ เป็นเงินงบประมาณ 93 ล้านบาท, และจากสามแยกอุดรถึงจอหอ นอกจากนี้ยังมีโครงการสร้างและปรับปรุงถนนในจังหวัดนครราชสีมาอีกหลายสาย สร้างจังหวัดนครราชสีมาให้เป็นเขตส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมตั้งโรงงานหลายแห่งให้มาตั้งที่นิคมอุตสาหกรรมสุรนารี ต.หนองปลิง

อ. เมืองนครราชสีมา

3. งานระดับท้องถิ่นได้ใช้เงินส่วนตัวของผม และได้ใช้เงินงบประมาณจังหวัดของผู้แทนในการก่อสร้างปรับปรุงถนนในตำบลและหมู่บ้านหลายสาย พัฒนาสาธารณประโยชน์หลายประการ บริจาคให้วัด โรงเรียน โรงพยาบาล สถานีอนามัย สมทบเงินเข้าไปให้กรรมการสภาตำบล และกรรมการหมู่บ้าน และอื่นๆ อีกมาก

นอกจากผลงานที่แสดงมานี้ ผมในฐานะ เป็นผู้แทนของท่านได้กระทำสิ่งอื่นๆ อีกมากมาย ขอให้ท่านซักถามพูดคุย ในหมู่บ้านของท่านได้ ในอนาคตต่อไป ผมจะส่งข่าวสารและประชาสัมพันธ์ถึงท่าน และจะมาเยี่ยมพบปะกับท่านอย่างนี้ อย่างน้อยที่สุดก็พบกันเป็นกลุ่มๆ เพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสารความลำบากทุกข์ยาก และความต้องการของพี่น้องประชาชนประสานกับรัฐบาลหาทางช่วยเหลือสนับสนุนตามหน้าที่ของผู้แทนในระบอบประชาธิปไตย ขอให้ท่านไว้วางใจและมั่นใจในตัวผม โปรดสนับสนุนผมในการเลือกตั้ง 24 กรกฎาคม 2531 นี้ด้วย ผมจะทำหน้าที่ผู้แทนราษฎรให้ดีที่สุด

ด้วยความรักและปรารถนาดี

พลตรี

(ชาติชาย ชุณหะวัณ)

พันตรี

(เทอดฤทธิ์ บุญฤทธิ์)